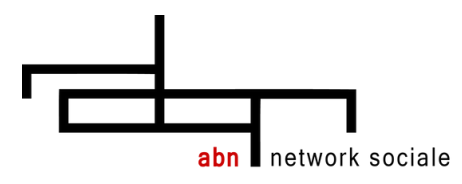

Financial Literacy for Youth

PLAYBOOK OM FLY

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

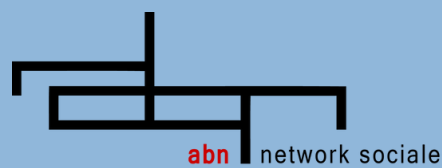
Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

Utgivare:

Xano Channel Asociación para el Desarrollo C/
Pintor Martinez Cubells,2 - 46002 Valencia -
Spanien www.xano.es

Bidragsgivare:

Conorzio ABN, Italien
Monomyths, Rumänien
Mobilizing Expertise, Sweden
Asset Technology, Grekland

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Kapitel 1: Inledande sammanfattning
  - Välkommen till FLY Playbook
  - Målen för FLY Playbook
  - Hur och vem kan använda FLY Playbook
- Kapitel 2. Om FLY
  - Finansiell kunskap för ungdomar: syfte, mål, verktyg för ekonomisk utbildning
  - Konsortium
  - Erasmus + och KA2 - Strategiska partnerskap inom ungdomsområdet
  - FLY Huvudverktyg (PR1 och PR2)

Fly Playbook

Innehåll

- Modul 1: Grundläggande utbildning i ekonomi för YP
Innehåll: Tips och tricks för att tillhandahålla inlärningsaktiviteter om finansiell läskunnighet
- Modul 2: Psykologin bakom ekonomistyrning
- Modul 3: Kostnader & budgetering
- Modul 4: Spara och investera
- Modul 5: Lån & Skuldriskhantering
- Modul 6: Försäkring
- Modul 7: Kompetensutveckling inom personlig ekonomi
- Modul 8: Skatter och pension
- Modul 9: FLY-verktyg för finansiell kunskap

Fly Playbook Innehåll

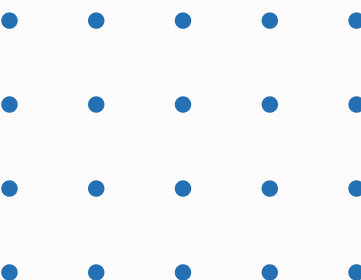

Financial Literacy for Youth

KAPITEL 1

Inledande sammanfattning

Kapitel 1

Innehåll

- Välkommen till FLY Playbook
- Målen för FLY Playbook
- Hur en som kan använda FLY Playbook

Välkommen till FLY Playbook

PR2 Fly Playbook är en innovativ läroplan för ekonomisk läskunnighet utformad för att möta de specifika behoven hos unga människor och ungdomsarbetare. Den här läroplanen har utvecklats av ett team av utbildare, ekonomer och experter på finansiell utbildning från partnerorganisationer och projektnätverket, och syftar till att överbrygga klyftan mellan teoribaserad utbildning och praktisk tillämpning.

Playbook är avsedd att fungera som en kompass för ungdomsarbetare, utbildare, utbildare verksamma inom ungdomssektorn och på utbildningsinstitutioner, utarbetad inom projektet "Financial Literacy for Youth" (FLY), koordinerat av Consorzio ABN (Italien), i partnerskap med Monomyths Association (Rumänien), Asset Technology (Grekland), Xano Channel (Spanien), Mobilizing Expertise (Sverige) och samfinansierat av Erasmus +-programmet "Strategic partnerships in the field of youth."

Finansiell kompetens är en avgörande färdighet för unga människor att utveckla för att hantera sin ekonomi effektivt, fatta välgrundade beslut och uppnå sina ekonomiska mål. Men många unga människor har inte tillgång till högkvalitativ ekonomisk utbildning, och det finns ofta en klyfta mellan vad som lärs ut i skolor och de verkliga ekonomiska utmaningar som unga människor står inför.

Detta är gapet som PR2 Fly Playbook vill ta itu med!

Vi tror att PR2 Fly Playbook kommer att ge ett betydande bidrag till ekonomisk utbildning för ungdomar och ungdomsarbetare, och vi är glada att dela den med dig.

PR2 Fly Playbook-läroplanen innehåller grundläggande och mellanliggande begrepp inom ekonomi, såsom budgetering, sparande, investeringar, kredithantering och skatter, såväl som icke-formell utbildning (NFE)-aktiviteter, åhörarkopior och arbetsblad för att stödja lärande och behålla heltäckande och engagerande syn på finansiell kunskap.

Genom att använda PR2 Fly Playbook kan ungdomsorganisationer och ungdomsarbetare utrusta unga människor med de grundläggande verktyg de behöver för att hantera sin ekonomi, fatta välgrundade beslut och bygga upp positiva ekonomiska vanor. Den här läroplanen är inte bara relevant och praktisk, utan den är också utformad för att vara rolig och engagerande, vilket gör det till ett njutbart och effektivt sätt för unga människor att lära sig om finansiell kunskap.

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Spelbokens mål

Finansiell utbildning är erkänd som en långsiktig lösning för att mildra ekonomisk utslagning. Följaktligen har Europeiska kommissionen initierat flera strategier, policyer och program för att främja finansiell kunskap i hela EU. Det finns dock ett trängande behov av harmoniserade strategier och handlingsplaner på nationell nivå för att förbättra ekonomisk utbildning för konsumenter i varje medlemsstat.

I linje med detta försöker PR2 FLY Playbook stärka detta mål, och erbjuder ett allomfattande finansiell kunskapsprogram skräddarsytt för ungdomar. De centrala målen för detta initiativ omfattar:

Genom att uppnå dessa mål kommer PR2 FLY Playbook att bidra till utvecklingen av samordnade strategier och integrerade handlingsplaner i varje medlemsstat för att öka nivån på ekonomisk utbildning för konsumenter i EU.

Dess mål inkluderar:

- Öka nivån av finansiell läskunnighet bland ungdomar: Playbook försöker utrusta unga människor med de kunskaper och färdigheter de behöver för att fatta välgrundade ekonomiska beslut och hantera sina finanser effektivt.
- Överbrygga klyftan mellan teoribaserad utbildning och praktisk tillämpning: Playbook syftar till att hjälpa unga människor att tillämpa ekonomiska koncept i verkliga situationer genom att tillhandahålla praktiska verktyg och resurser.
- Stödja ungdomsorganisationer i att tillhandahålla effektiv utbildning i finansiell läskunnighet: Playbook är utformad för att hjälpa ungdomsarbetare att ge ungdomar utbildning i finansiell läskunnighet genom att tillhandahålla en omfattande läroplan och icke-formella utbildningsaktiviteter.
- Främja ekonomisk inkludering: Playbook syftar till att ge unga människor tillgång till finansiella tjänster och produkter genom att öka deras finansiella kunskaper.
- Uppmuntra positiva ekonomiska vanor: Playbook försöker främja sunda ekonomiska vanor bland unga människor som kommer att tjäna dem under hela deras liv.

UNGDOMSARBETARE

Aktiva ungdomshandledare i organisationer, samhällscentra eller akademiska institutioner kan utnyttja FLY Playbook för att ge utbildning i finansiell kunskap. Det erbjuder en omfattande läroplan och tillfälliga lärandeaktiviteter som utan problem kan integreras i deras befintliga program.

LÄRARE

Skol- och högskolepedagoger kan använda FLY Playbook som en kompletterande resurs för sina kurser i ekonomisk utbildning. Läroplanen ger strukturerat innehåll och praktiska verktyg för att hjälpa lärare att effektivt lära ut ekonomiska koncept.

UTBILDARE

De som deltar i ungdomsträningsprogram eller workshops kan väva in FLY Playbook i sina sessioner. Handboken tillhandahåller en stegvis guide och relevanta resurser för utbildare att genomföra engagerande sessioner om finansiell kunskap.

HUR OCH VEM KAN ANVÄNDA FLY PLAYBOOK

PR2 FLY Playbook är speciellt utformad för ett brett spektrum av individer och organisationer som investerar i ungdomsutbildning och utveckling. Dess primära målgrupp inkluderar:

FLY Playbooks mångsidighet gör den lämplig för olika miljöer, inklusive formella klassrum, informella inlärningsutrymmen, workshops eller en-till-en coachingsessioner. Det ger en flexibel ram som kan skräddarsys efter målgruppens distinkta behov och preferenser

För att använda FLY Playbook effektivt kan användare följa dessa steg:

1. **Bedöm behoven:** Utvärdera de ekonomiska behoven hos ungdomen du umgås med. Identifiera de centrala områden som kräver ytterligare vägledning och stöd.
2. **Planera och anpassa:** Skapa en plan för att införliva Playbook i dina utbildningsprogram eller sessioner. Anpassa aktiviteterna och materialet för att passa deltagarnas åldersgrupp, utbildningsnivå och kulturella sammanhang.
3. **Implementera:** Lansera Playbook genom att leverera läroplanen för ekonomisk läskunnighet till de unga individerna. Främja diskussioner, praktiska övningar och praktiska aktiviteter för att stärka deras lärande.
4. **Utvärdera och reflektera:** Utvärdera kontinuerligt Playbooks effektivitet när det gäller att uppnå de målinriktade läranderesultaten. Samla in feedback från deltagarna och reflektera över deras framsteg. Vid behov, förfina och förbättra ditt förhållningssätt.

Genom att distribuera PR2 FLY Playbook kan ungdomsarbetare, utbildare och utbildare beväpna unga människor med avgörande kunskaper om finansiell kunskap, vilket gör det möjligt för dem att fatta välinformerade ekonomiska beslut. Playbooks interaktiva och praktiska tillvägagångssätt säkerställer att ungdomarna utvecklar hälsosamma ekonomiska vanor som kommer att tjäna dem under hela livet.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

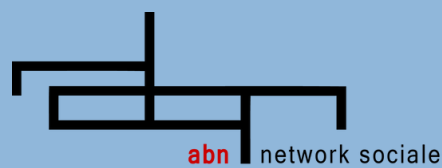
www.financialliteracyfly.eu

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

FLY PLAYBOOK

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

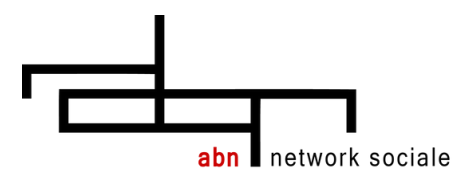

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

PLAYBOOK OM FLY

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

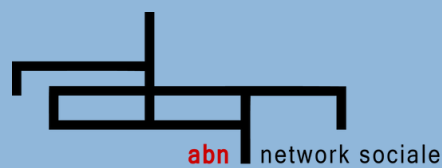
Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

Utgivare:

Xano Channel Asociación para el Desarrollo C/
Pintor Martinez Cubells,2 - 46002 Valencia -
Spanien www.xano.es

Bidragsgivare:

Conorzio ABN, Italien
Monomyths, Rumänien
Mobilizing Expertise, Sweden
Asset Technology, Grekland

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Kapitel 1: Inledande sammanfattning
  - Välkommen till FLY Playbook
  - Målen för FLY Playbook
  - Hur och vem kan använda FLY Playbook
- Kapitel 2. Om FLY
  - Finansiell kunskap för ungdomar: syfte, mål, verktyg för ekonomisk utbildning
  - Konsortium
  - Erasmus + och KA2 - Strategiska partnerskap inom ungdomsområdet
  - FLY Huvudverktyg (PR1 och PR2)

Fly Playbook

Innehåll

Fly Playbook Innehåll

- Modul 1: Grundläggande utbildning i ekonomi för YP Innehåll: Tips och tricks för att tillhandahålla inlärningsaktiviteter om finansiell läskunnighet
- Modul 2: Psykologin bakom ekonomistyrning
- Modul 3: Kostnader & budgetering
- Modul 4: Spara och investera
- Modul 5: Lån & Skuldriskhantering
- Modul 6: Försäkring
- Modul 7: Kompetensutveckling inom personlig ekonomi
- Modul 8: Skatter och pension
- Modul 9: FLY-verktyg för finansiell kunskap

Financial Literacy for Youth

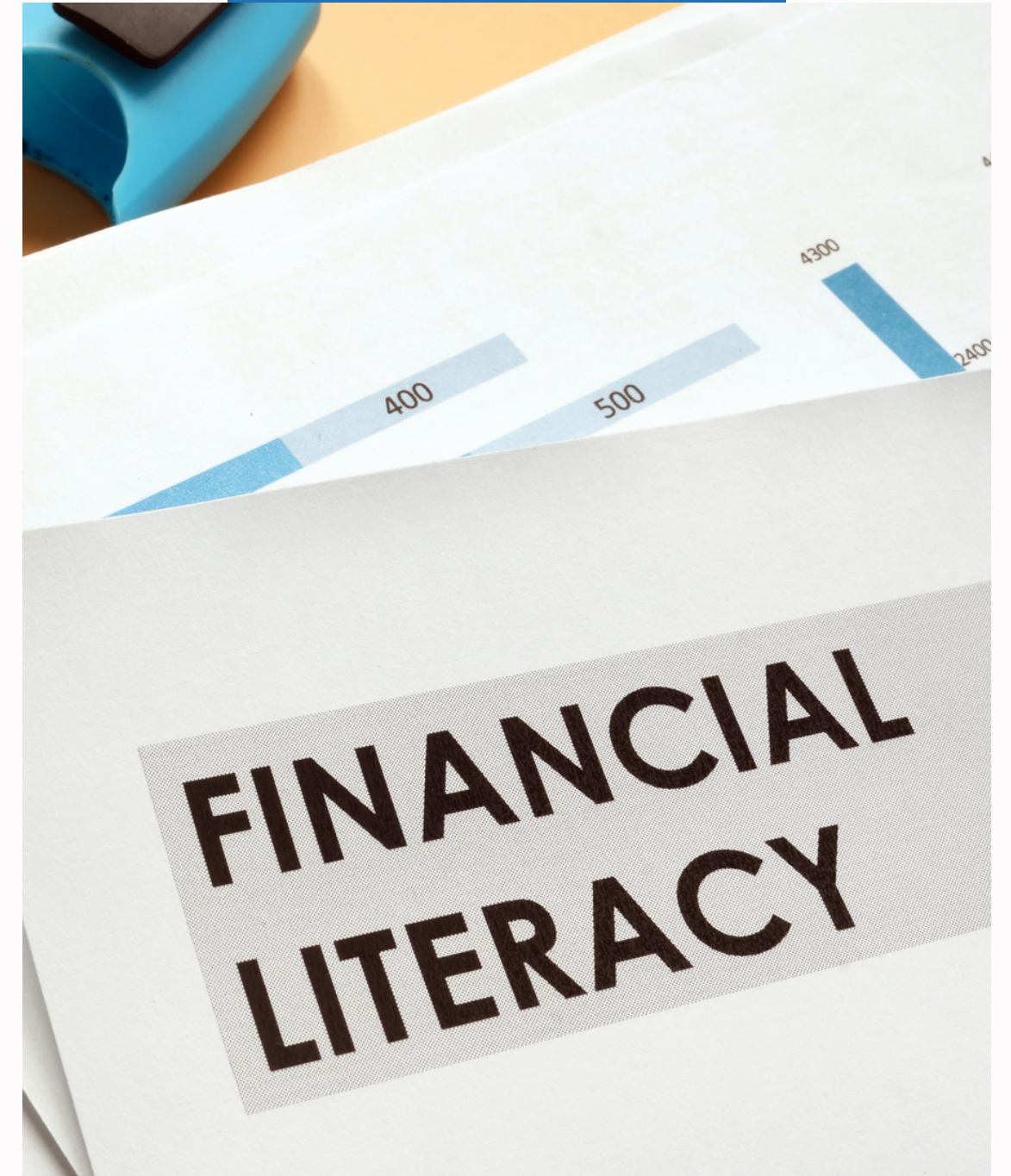

KAPITEL 2

Om FLY

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Kapitel 2

Innehåll

- Finansiell kunskap för ungdomar: syfte, mål, verktyg för ekonomisk utbildning
- Konsortium
- Erasmus + och KA2 -Strategiska partnerskap inom ungdomsområdet
- FLY Huvudverktyg (PR1&2)

Finansiell kunskap för ungdomar: syfte, mål, verktyg för ekonomisk utbildning

Projektet "Finansiell läskunnighet för ungdomar" representerar det europeiska initiativet som förmår ungdomsarbetssektorn att stödja ungdomar att utveckla ekonomisk medvetenhet, färdigheter och vanor vid viktiga förändringsögonblick. Med rätt pedagogiska verktyg, inlärningsmiljöer kommer 100 ungdomar som deltar i FLY-projektets aktiviteter att kunna göra mer välutbildade ekonomiska val och ha mer inflytande över sina liv och ekonomi.

Under projektet Financial Literacy kommer 5 organisationer från 5 europeiska länder att samarbeta med privata/offentliga finanssektorns institutioner för att etablera en inkluderande finansiell utbildning med stor genomslagskraft och ekonomiskt innehåll av hög kvalitet. Som ett resultat kommer ungdomsarbetare att ge finansiell utbildning av hög kvalitet genom lokala seminarier, vilket ger dem möjlighet att lösa ekonomiska utmaningar.

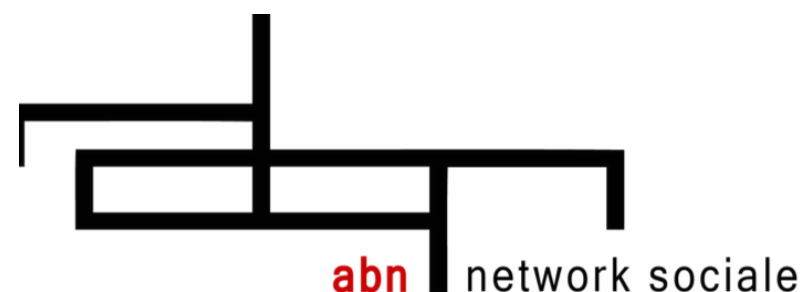
Det gemensamma målet för dessa fem organisationer är att skapa en duo av finansiella utbildningsresurser. Dessa resurser, utformade för ungdomsorganisationer, kommer att förse unga människor med nödvändiga kunskaper och nyckelkompetenser för att säkerställa ett ekonomiskt liv av hög kvalitet. Detta mål är i linje med riktlinjerna som fastställts av Europeiska unionen i guiden "Finansiell utbildning för alla".

KONSORTIUM

Consorzio ABN, Italien

Consorzio ABN är ett ideellt konsortium av italienska sociala kooperativ som grundades 1997. Idag är 42 sociala kooperativ medlemmar i Consorzio ABN, och de sysselsätter tillsammans cirka 2 500 personer, med cirka 570 anställda som tillhör missgynnade grupper .

Consorzio ABN är en ackrediterad utbildningsleverantör. Den arbetar direkt och indirekt, genom sitt medlemskooperativs arbete, inom olika sektorer. Den utmärkande delen av dess arbete är "hur" det fungerar: främst genom att anställa missgynnade människor; arbeta med en stark miljöetos; söker maximal vinst för samhället snarare än för individen.

Dess huvudsakliga arbetssektorer är följande:

1. Utbildning (ackrediterade kurser);
2. Sociala tjänster till människor och samhället;
3. Utbildning, rådgivning, uppstartsprojekt för sociala företag;
4. Förnybar energi;
5. Socialt boende, etiskt byggande, självbyggande;
6. Utbildning och anställningsmöjligheter för missgynnade personer.

Xano Channel, Spanien

Föreningen, skapad 2010, syftar till att främja tillväxtmöjligheter för individer och för samhället i stort genom att skapa synergier, verktyg och metoder för spridning av kultur och främjande av aktivt medborgarskap bland människor och organisationer.

Organisationen är en sammanslutning av gymnasielärare, yrkesutbildningslärare och utbildare inom olika discipliner som fokuserar sin verksamhet på området utbildning, träning och kulturfrämjande i den europeiska miljön, kvalificerade inom områden som ungdomsarbete, studententreprenörskap, frivillighet bistånd och andra ämnen. Vidare fungerar föreningen som ett nav för vägledning av socialt utsatta unga genom strategier som sätter in unga i utbildningssystemet eller arbetslivet.

Organisationens verksamhet och mål är inspirerade av principerna om lika möjligheter för missgynnade människor och mellan män och kvinnor.

Mobilizing Expertise, Sverige

Mobilizing Expertise, även känd som Mexpert, är ett framgångsrikt svenskt socialt företag som arbetar med nordiska, europeiska och internationella projekt. Mexpert grundades 2015 och finns i södra Sverige i Ideon Science Park, där alla innovativa idéer växer fram. Dess team består av fem experter med olika bakgrund.

Deras fem huvudsakliga arbetsområden är:

- Utbildning: De har flera utbildningspaket som har skapats genom våra internationella projekt. Dessa utbildningar kombinerar onlinekurser, studiebesök och pragmatisk kunskap.
- Utbildning: De skapar icke-formella, alternativa och lättanvända utbildningsverktyg för ungdomsarbetare, utbildare, volontärer och personal.
- Projektledning: De hjälper människor att förverkliga sina idéer genom projektledningsverktyg och processer.
- Volontär/expert: De inser värdet av frivilligarbete i flera icke-statliga organisationer och sociala företag. De tar volontärerna till nästa nivå; göra dem till experter inom det område där de arbetar som volontär, genom att involvera dem i våra strategiska partnerskapsprojekt.
- Entreprenör: De främjar entreprenöriella värderingar. "Tänk utanför boxen" när du hjälper entreprenörer att utveckla sina verksamheter och hur deras verksamheter kan vara ett mervärde för samhället genom CSR.

Asset Technology, Grekland

Asset Technology grundades 1997 under utvecklingsministeriets beskydd som ett företag för överföring av högteknologi och knowhow.

De huvudsakliga verksamhetsområdena inkluderar: Consulting Business Development, Innovation, Know-How Transfer, Project Management, Capacity Building); Informationsteknik (On-Line-plattformar, Smart Cities, Business Intelligence, Digital Transformation); Utbildning (yrkesutbildning, öppen utbildning och distansutbildning, nya kvalifikationer, kompetensutveckling, europeiska utbildningsnätverk); Personal (HR Management, Rådgivning, Karriärvägledning).

Asset Tec har implementerat och underhåller ett ledningssystem som uppfyller kraven i ISO 9001:2015 Standard. Dessutom: sedan 2011 är det förmedlande organisation för programmet Erasmus för unga entreprenörer i Grekland; från 2018 är den medlem i nätverket Skillman.eu och nationell koordinator i Grekland; det är certifierad leverantör av tekniskt stöd (rådgivning och expertis) till den nationella samordningsmyndigheten för NSRF/Utvecklingsministeriet.

Monomyths Association, Rumänien

Monomyths Association är en för påverkan organisation skapad 2014 som designar internationella lärandeupplevelser fokuserade på personlig tillväxt, väsentlig kompetensutveckling och vi underlättar kreativa processer där unga människor och ungdomsarbetare över hela världen kan växa organiskt.

Organisationens huvudsakliga expertis bygger på 5 pelare:

- Glädjefullt lärande: Delta i livslånga läranderesor med nyfikenhet och öppenhet.
- Framtida färdigheter: Förbered dig för framtiden: aktivera ditt kreativa och kritiska tänkande, förbättra din beslutsprocess och din finansiella kompetens.
- Positiv intelligens: Bli mentalt vältränad för att hantera stora utmaningar, bli gladare och prestera bättre
- Talent management: Utforska nya horisonter för dina talanger och passioner.
- Entreprenörskapsutbildning - Odlad ditt entreprenörstänkande

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Om Erasmus+ och KA2 - Strategiska partnerskap inom ungdomsområdet

Projektet "Financial Literacy for Youth" erhåller samfinansiering från Europeiska kommissionens Erasmus+-program, särskilt inom ramen för Strategic Partnerships in the Field of Youth - Key Action 2 (KA2). Erasmus +-programmet är konstruerat för att stärka de deltagande ländernas ansträngningar att dra nytta av europeisk talang och socialt kapital, och stödja både formella och icke-formella utbildningsmodeller. Dessutom förbättrar programmet möjligheterna till samarbete och rörlighet mellan partnerländer, med fokus på högre utbildning och ungdom.

Ungdomsprojekt som arbetar under strategiska partnerskap syftar till att främja och berika kompetensen hos unga individer i allmänhet och ungdomsarbetare specifikt. De uppnår detta genom att internationalisera sin verksamhet och främja tvärsektorielt samarbete.

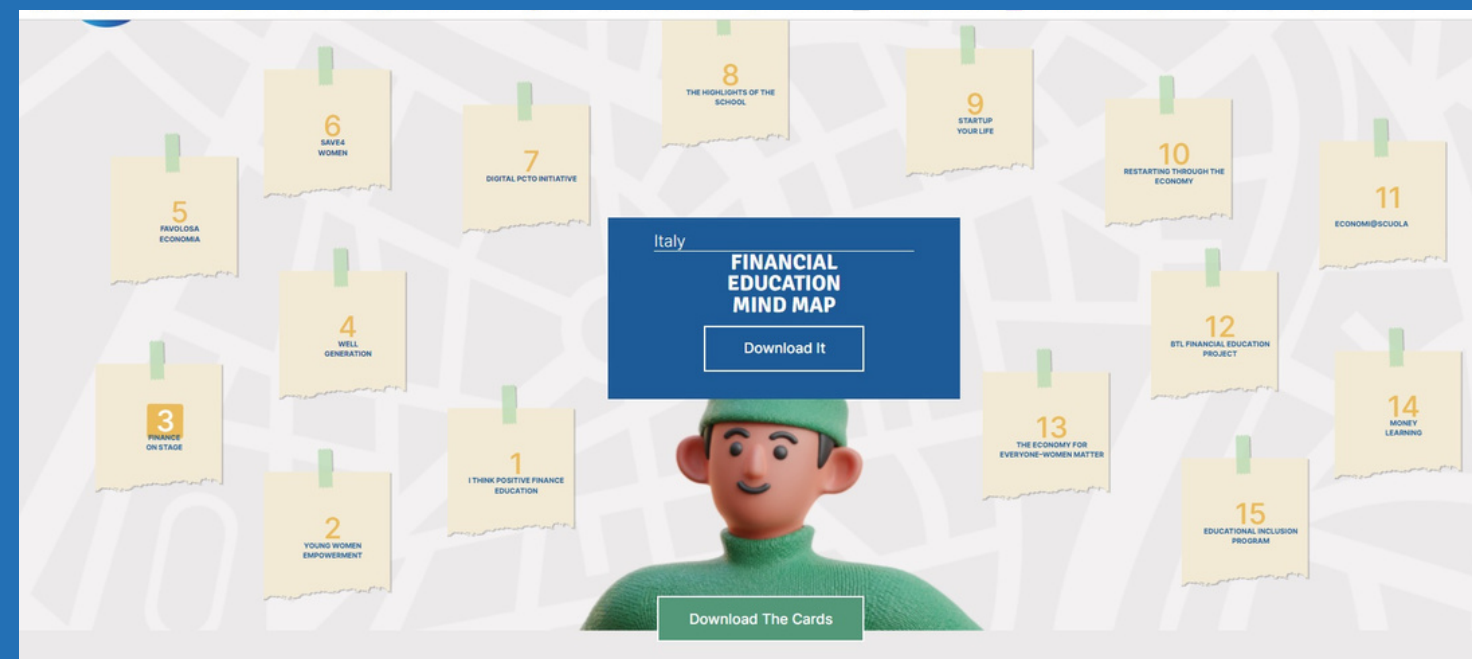
FLY Huvudverktyg (PR1 och PR2)

FLY-projektet har ett dubbelt mål: att fylla den finansiella läskunnighetsklyftan bland unga individer i åldrarna 18 till 30 och att förse dem med tillämpliga kunskaper och färdigheter genom utveckling av flerspråkiga digitala verktyg. Genom att åstadkomma detta strävar projektet efter att ge unga vuxna möjlighet att fatta välgrundade ekonomiska beslut, vilket främjar en positiv inverkan på deras liv.

Under projektets gång har digitala tankekartor tagits fram som utnyttjar insikter från forskning om bästa praxis och en omfattande undersökning som administrerats till 518 ungdomar i fem länder.

Nu är FLY Playbook redo för distribution. Den är utformad för att engagera och utbilda ungdomsarbetare och volontärer i varje deltagande land om hur man kan förmedla ekonomisk kunskap till unga människor på ett interaktivt och roligt sätt.

FLYG SINNEKARTOR

Tankekartor som pekar på befintligt material och resurser om finansiell information i de 5 FLY-partnerländerna

FLY MIND KORT

Kort för varje befintlig resurs som FLY-projektpartners undersökte och utvalda som resurser för god övning.

GEN Z RAPPORT

Den här rapporten visar skillnaden i ekonomisk läskunnighet för Gen Z i de 5 FLY-partnerländerna

FLY HUVUDVERKTYG (PR1 OCH PR2)

BRA PRAKTISKA FALL

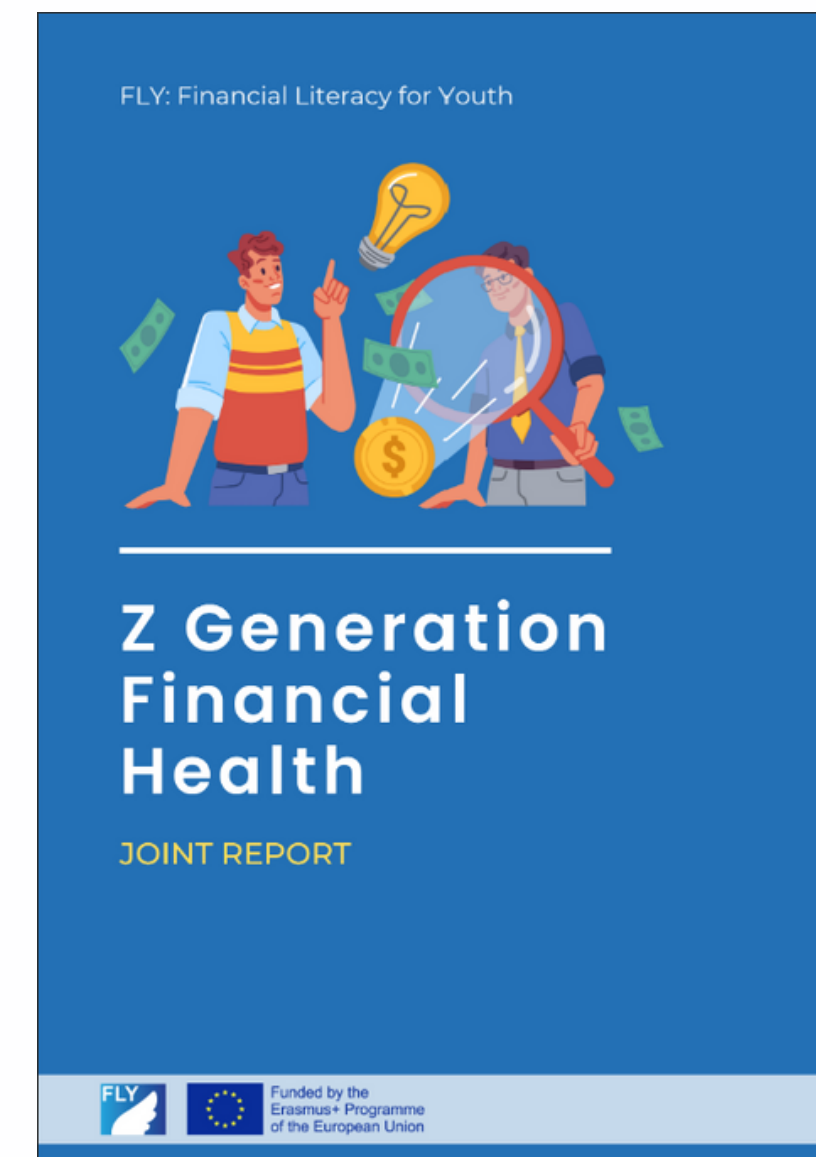
SCAN ME

FLYG SINNEKARTOR

SCAN ME

GEN Z RAPPORT

SCAN ME

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

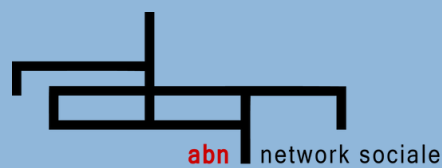
www.financialliteracyfly.eu

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

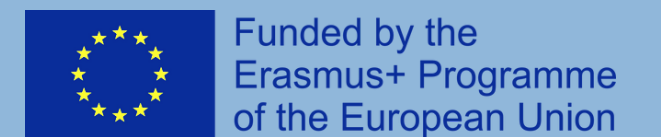

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

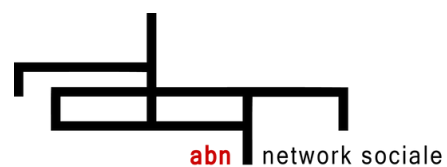

FLY

Financial Literacy for Youth

PLAYBOOK OM FLY

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

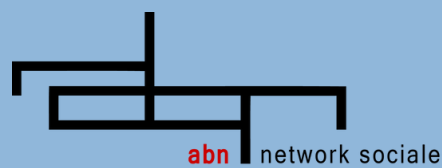
Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

Utgivare:

Xano Channel Asociación para el Desarrollo C/
Pintor Martinez Cubells,2 - 46002 Valencia -
Spanien www.xano.es

Bidragsgivare:

Conorzio ABN, Italien
Monomyths, Rumänien
Mobilizing Expertise, Sweden
Asset Technology, Grekland

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Kapitel 1: Inledande sammanfattning
  - Välkommen till FLY Playbook
  - Målen för FLY Playbook
  - Hur och vem kan använda FLY Playbook

- Kapitel 2. Om FLY
  - Finansiell kunskap för ungdomar: syfte, mål, verktyg för ekonomisk utbildning
  - Konsortium
  - Erasmus + och KA2 - Strategiska partnerskap inom ungdomsområdet
  - FLY Huvudverktyg (PR1 och PR2)

Fly Playbook

Innehåll

Fly Playbook Innehåll

- Modul 1: Grundläggande utbildning i ekonomi för YP Innehåll: Tips och tricks för att tillhandahålla inlärningsaktiviteter för finansiell läskunnighet
- Modul 2: Psykologin bakom ekonomistyrning
- Modul 3: Kostnader & budgetering
- Modul 4: Spara och investera
- Modul 5: Lån & Skuldriskhantering
- Modul 6: Försäkring
- Modul 7: Kompetensutveckling inom personlig ekonomi
- Modul 8: Skatter och pension
- Modul 9: FLY-verktyg för finansiell kunskap

Financial Literacy for Youth

KAPITEL 3

FLY Moduler

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 0

INTRODUKTION AV UTBILDNINGSMODULEN

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Innehåll

- Modul 1: Grundläggande utbildning i ekonomi för YP Innehåll: Tips och tricks för att tillhandahålla inlärningsaktiviteter för finansiell läskunnighet
- Modul 2: Psykologin bakom ekonomistyrning
- Modul 3: Kostnader & budgetering
- Modul 4: Spara och investera
- Modul 5: Lån & Skuldriskhantering
- Modul 6: Försäkring
- Modul 7: Kompetensutveckling inom personlig ekonomi
- Modul 8: Skatter och pension
- Modul 9: FLY-verktyg för finansiell kunskap

Introduktion

Välkommen, unga finansforskare! Är du redo att låsa upp din fulla potential och erövra finansvärldens spännande värld?

Modulerna i FLY PLAYBOOK är noggrant utformade för att erbjuda dig en avgörande ekonomisk utbildning på ett engagerande och lättillgängligt sätt. Genom interaktiva aktiviteter, rollspel och gruppdialoger kommer vi att ge oss ut på en fängslade resa in i finanskompetensen.

Gör dig redo att utveckla färdigheter som kommer att vara användbara i varje steg av ditt ekonomiska liv!

FLY PLAYBOOK MODULER

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 1: GRUNDLÄGGANDE EKONOMIUTBILDNING FÖR YP

Den här modulen ger en översikt över de nyckelbegrepp och färdigheter som ungdomsarbetare eller utbildare kan använda för att öka sina färdigheter i att utbilda unga individer med hjälp av Fly Playbook. Det inkluderar strategier för att genomföra effektiva lektioner, viktiga färdigheter för utbildare och metoder för att öka förbättringar av finansiell läskunnighet via sociala medier.

Icke-formella utbildningsaktiviteter: Denna modul omfattar 5-10 icke-formella utbildningsaktiviteter utformade för att förstärka de täckta begreppen och främja aktivt lärande:

- Aktivitet 1: Quiz Min kunskap
- Aktivitet 2: Var den ena – finansiell huvudperson
- Aktivitet 3: Be the One - Social Media Genius
- Aktivitet 4: Be the One - Presentation
- Aktivitet 5: Planera din åtgärd

MODUL 2: PSYKOLOGIN BAKOM EKONOMISTYRNING

Den här modulen fördjupar sig i hur attityder, övertygelser och känslor kan påverka finansiellt beslutsfattande, och erbjuder strategier för att bekämpa vanliga fördomar och kognitiva fel. Dessutom presenterar den en introduktion till beteendeekonomi, ett område som granskar hur psykologiska faktorer kan påverka ekonomiskt beslutsfattande. Den avslöjar typiska beslutsfördomar och ger råd om att göra mer rationella och informerade ekonomiska val. Dessutom fördjupar vi oss i olika finansiella tänkesätt, såsom överflödstänket och tillväxttänket, bland annat.

Icke-formella utbildningsaktiviteter: Denna modul omfattar 5-10 icke-formella utbildningsaktiviteter som är utformade för att förstärka de täckta begreppen och främja aktivt lärande.

- Aktivitet 1: Pengar manusövning
- Aktivitet 2: Kartläggning av pengars tankesätt
- Aktivitet 3: Pengarnas minnesbana
- Aktivitet 4: Känslomässiga utgifter
- Aktivitet 5: Medveten hantering av pengar

MODUL 3: KOSTNADER & BUDGETERING

Denna modul ger en förståelse för de vanliga ekonomiska utmaningar och problem som unga människor möter. Det hjälper deltagarna att förstå de utmaningar de kan stöta på samtidigt som de hanterar sina utgifter och budget effektivt. Dessutom verktyg och strategier för att hjälpa dem att skapa och hantera en personlig budget effektivt. Detta inkluderar att förstå olika budgeteringstekniker, spåra utgifter och identifiera områden för potentiell kostnadsminskning.

Dessutom dyker den ner i en rad metoder och tekniker för att effektivt förmedla finansiell kunskap.

De icke-formella utbildningsaktiviteterna som ingår i denna modul är utformade för att förstärka de diskuterade begreppen och stimulera aktivt lärande:

- Aktivitet 1: Konsten att budgetera
- Aktivitet 2: Bygg din budget
- Aktivitet 3: Inflation över tid
- Aktivitet 4: Fast vs rörlig inkomst
- Aktivitet 5: Bönspelet
- Aktivitet 6: Frågesport

MODUL 4: SPARA OCH INVESTERERA

Den här modulen presenterar riktlinjer för att initiera sparande och investeringsmetoder. Deltagarna kommer att lära sig om distinkta sparmöjligheter som är tillgängliga för dem och de olika typerna av investeringar, inklusive alternativ som aktier, obligationer, fonder och fastigheter.

Dessutom understryker det de nyckelfaktorer som individer bör ta hänsyn till när de överväger sparande och investeringar. Deltagarna kommer att utbildas om aspekter som risktolerans, investeringsmål, investeringstidshorisonter och likviditetsbehov. En förståelse för dessa faktorer kommer att hjälpa dem att anpassa sina spar- och investeringsstrategier med sina finansiella mål. I det sista avsnittet ges experttips.

Modulen kan också innehålla icke-formella utbildningsaktiviteter, utformade för att förstärka begreppen som tas upp i modulen och uppmuntra aktivt lärande.

- Aktivitet 1: Behöver jag det jag köper?
- Aktivitet 2: Spara smart: En resa mot ekonomisk trygghet
- Aktivitet 3: Utforska spar- och investeringsalternativ
- Aktivitet 4: Lär dig att investera
- Aktivitet 5: Pengar Mindfulness Meditation

MODUL 5: LÅN & SKULDRISKHANTERING

Denna modul ger lärdomar om att förstå skulder, inklusive orsakerna till varför individer kan behöva ta ett lån. Vi fördjupar oss i konceptet att låna pengar, de potentiella fördelarna och riskerna med att ådra sig skulder och vikten av att låna ansvarsfullt. Dessutom erbjuder denna modul strategier för att hantera och mildra skuldrelaterade risker, samt förstå vikten av kredithistorik och dess inverkan på en individs förmåga att säkra lån.

Den introducerar också de olika typerna av lån som finns tillgängliga, såsom personliga lån, studielån, bolån och kreditkort. Dessutom presenterar den alternativ till lån, som att spara för inköp, förhandla om betalningsplaner, söka ekonomiskt stödprogram eller utforska alternativ för crowdfunding.

Aktiviteter:

- Aktivitet 1: att låna eller inte låna?
- Aktivitet 2: bidragsfinansiering kontra lån
- Aktivitet 3: Bygg upp din kredithistorik
- Aktivitet 4: LAL - lär dig alternativ till lån
- Aktivitet 5: testa mitt lån

MODUL 6: FÖRSÄKRING

Denna modul presenterar olika former av försäkringsskydd, som omfattar sjukförsäkring, bilförsäkring, husägares försäkring, livförsäkring och sjukförsäkring. Den förtydligar försäkringsterminologi och introducerar nyckeltermerna som premie, självrisk, täckningsgränser, försäkringstagare, förmånstagare och skadeanmälan. Modulen fortsätter att täcka fler typer av försäkringar, inklusive ansvarsförsäkring, långtidsvårdsförsäkring, hyresförsäkring och resor försäkring.

Dessutom utvecklar modulen hur försäkringar fungerar, diskuterar aspekter som policyvillkor, villkor och undantag.

Icke-formella utbildningsaktiviteter: Detta avsnitt inkluderar 5-10 icke-formella utbildningsaktiviteter. Dessa är utformade för att förstärka de koncept som beskrivs i modulen och främja aktivt lärande.

- Aktivitet 1: Vad är försäkring?
- Aktivitet 2: Vilken försäkring för vilket ändamål?
- Aktivitet 3: Förstå hur försäkring fungerar
- Aktivitet 4: Simulering av försäkringsriskbedömning
- Aktivitet 5: Rollspel för skadeutredning

MODUL 7: KOMPETENSUTVECKLING INOM PERSONLIG EKONOMI

Den här modulen ger en omfattande översikt över viktiga personliga ekonomifärdigheter, inklusive budgetering, sparande och investeringar. Den ger handlingskraftig vägledning om att utforma och implementera en personlig ekonomiplan som är i linje med individuella ekonomiska mål och ambitioner. Modulen diskuterar också strategier som ungdomar kan använda för att stärka sin personliga ekonomisinne. Dessutom fördjupar den här modulen de grundläggande principerna för ekonomi och verktyg för utveckling av personlig ekonomi.

Icke-formell utbildningsaktiviteter: Detta avsnitt innehåller 5-10 icke-formella utbildningsaktiviteter. Dessa är utformade för att förstärka begreppen som utforskas i modulen och stimulera aktivt lärande.

Aktiviteter:

- Aktivitet 1: Kassaflödesprognos
- Aktivitet 2: Spela ett investeringsspel
- Aktivitet 3: Beräkna avkastning
- Aktivitet 4: Verktygen för att bygga din ekonomiska dröm
- Aktivitet 5: Att skärpa pengabeslut

MODUL 8: SKATTER OCH PENSION

Det här avsnittet ger en omfattande översikt över olika typer av skatter, inklusive inkomstskatter, försäljningsskatter och fastighetsskatter. Dessutom presenteras en analys av olika pensionsplaner, inklusive förmånsbestämda och avgiftsbestämda planer, såväl som typer av pensioner och nyckelområden för pensionering.

Icke-formella utbildningsaktiviteter: Detta segment inkluderar fem icke-formella utbildningsaktiviteter. Dessa har utformats för att förstärka de koncept som diskuteras i modulen

- Aktivitet 1: Pensionering är viktig
- Aktivitet 2: Utmaning med mål för pensionssparande
- Aktivitet 3: Skatter, Skatter, Skatter
- Aktivitet 4: Tänk dig din pensionering
- Aktivitet 5: Säkra din pension mot inflation

MODUL 9: FLY-VERKTYG FÖR FINANSIELL KUNSKAP

Det här avsnittet ger en översikt över olika FLY-verktyg (Financial Literacy for Youth) som är tillgängliga för unga människor för att stödja deras ekonomiska kunskaper. FLY-verktygen är speciellt utformade för att hjälpa unga människor att få en bättre förståelse för ekonomiska koncept, utveckla sina ekonomiska färdigheter och vanor och hantera sina pengar mer effektivt. Det här avsnittet kommer att täcka de olika typerna av FLY-verktyg, såsom:

- FLY Mind Maps,
- FLY Mind Cards,
- Forskningsrapport om GenZ ekonomisk hälsa
- Fall för god praxis
- FLY Playbook

www.financialliteracyfly.eu

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

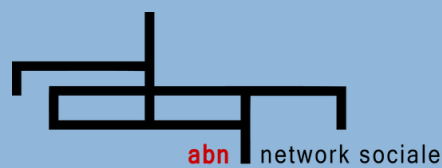
www.financialliteracyfly.eu

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

FLY PLAYBOOK

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

MODUL 1

EKONOMISK UTBILDNING NÖDVÄNDIG FÖR UNGDOMAR

TIPS OCH TRICKS FÖR ATT TILLHANDAHÅLLA INLÄRNINGSAKTIVITETER
FÖR FINANSIELL LÄSKUNNIGHET FÖR UNGDOMAR

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Introduktion
- Kontext och bakgrund
- Strategier för att engagera unga
  - Att göra det verkligt och praktiskt
  - Gör det säkert (och roligt!)
  - Stimulerande protagonism
  - Handlingsplanering
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: testa mina kunskaper
  - Aktivitet 2: vara den ena - ekonomiska huvudpersonen
  - Aktivitet 3: be the one - sociala medier geni
  - Aktivitet 4: var en - presentation
  - Aktivitet 5: planera din åtgärd

Innehåll

"PRESENTATION ÄR GÅVAN AV DIN
TILLVÄXT OCH KONSUMTION AV LIVET"

SUJIT KUMAR MISHRA

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Introduktion

Behovet av ökad medvetenhet om: vikten av att utbildas i ekonomisk förvaltning, tillgången till utbildningsmaterial och resurser i alla EU-länder, ofta tillgängliga gratis och lättillgängliga (från fullständiga utbildningar till korta poddsändningar)

I den här modulen kommer vi att titta på strategier för att engagera unga människor i utbildning i finansiell kunskap, vilket gör det till något som de vill lära sig om och dela med sig av

**Öka medvetenheten om behov
av ekonomisk utbildning**

Kontext och Bakgrund

Unga människor behöver lära sig om ekonomisk förvaltning, men i de flesta EU-länder lär man sig inte detta i skolan.

Utan en strukturerad inlärningsväg om ekonomisk utbildning lämnas ungdomar ofta att fråga information när de behöver den och frågar ofta sina familjer, som kanske inte har fullständig, relevant och uppdaterad information, särskilt i en digitalt föränderlig värld.

Däremot **finns mycket information och många resurser tillgängliga överallt**, som unga människor inte letar efter, eftersom de inte vet att de finns.

GÖR DET VERKLIGT OCH PRAKTISKT

Vår forskning visar att unga människor saknar förståelse för hur mycket de behöver ekonomisk utbildning.

VARFÖR BEHÖVER DE FINANSIELL UTBILDNING?

- Att börja planera en säker ekonomisk framtid
- För att lära dig varför och hur du sparar
- Att lära sig varför och hur man investerar
- Att förstå nya sätt att hantera medel (digital bankverksamhet, digitala investeringar, kryptovalutor etc)

Vi måste klargöra detta behov för dem för att engagera unga människor i ekonomiska lärandemöjligheter.

Den här videon visar att unga människor är oroliga för sina ekonomiska framtid och vill lära sig mer!

GÖR DET SÄKERT OCH ROLIGT

Skapa inlärningsutrymmet och roliga aktiviteter

Inlärningsutrymmet måste vara välkomnande och "tryggt"

Unga människor kan komma från mycket olika familje- och ekonomisk bakgrund - det betyder att de kan känna sig bedömda och kanske föredrar att inte dela med sig. Av dessa skäl måste inlärningsutrymmet ha **REGLER:**

- Människor är fria att dela och inte att dela
- Använd fallstudier och INTE verkliga exempel från personer i gruppen
- Lärandet ska vara roligt och aktivt, inte passivt:
- Använd videor från YouTube, Tik Tok eller annat
- Skapa "aktiviteter" för gruppen - ex. forska med sina klasskamrater eller vänner om ett specifikt ekonomiskt ämne; förvandla dem till lärare: de undersöker ett ämne att lära gruppen och kanske till och med sina vänner

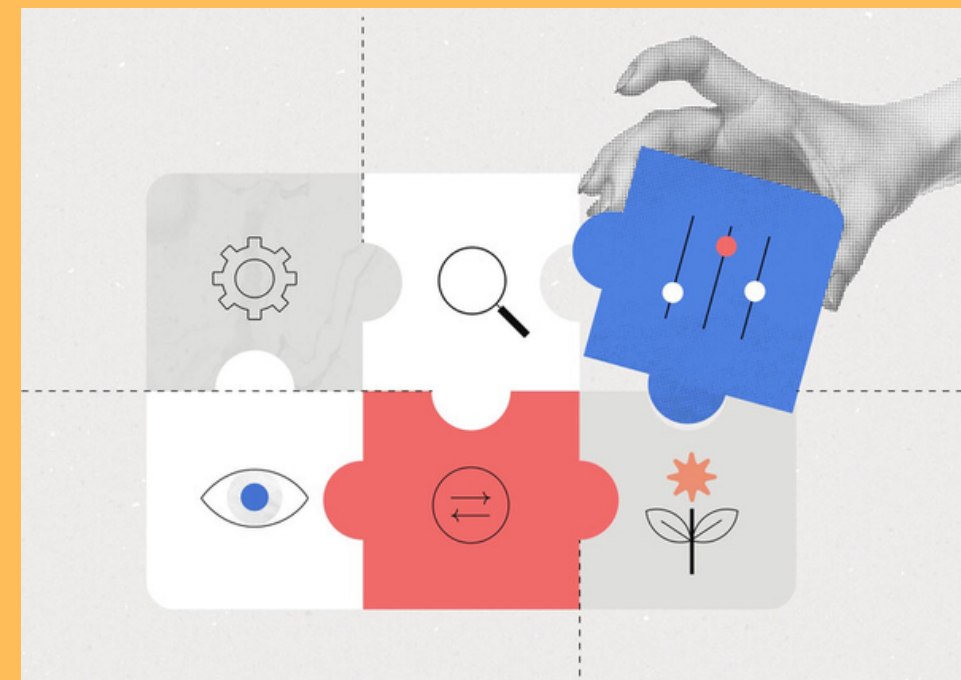
ATT LYSSNA OCH FÖRSTÅ KROPPSSPRÅK

Tränaren ska kunna lyssna på ungdomarna och förstå deras engagemang, intresse etc. även när det inte uttrycks i ord

FLEXIBILITET

Utbildaren ska kunna ändra planer för att passa de ungas behov i utbildningen

ANPASSNINGSBARHE

Utbildaren ska kunna anpassa utbildningens innehåll och pass efter de ungas behov

TRÄNARES NYCKELFÖRMÅGA

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

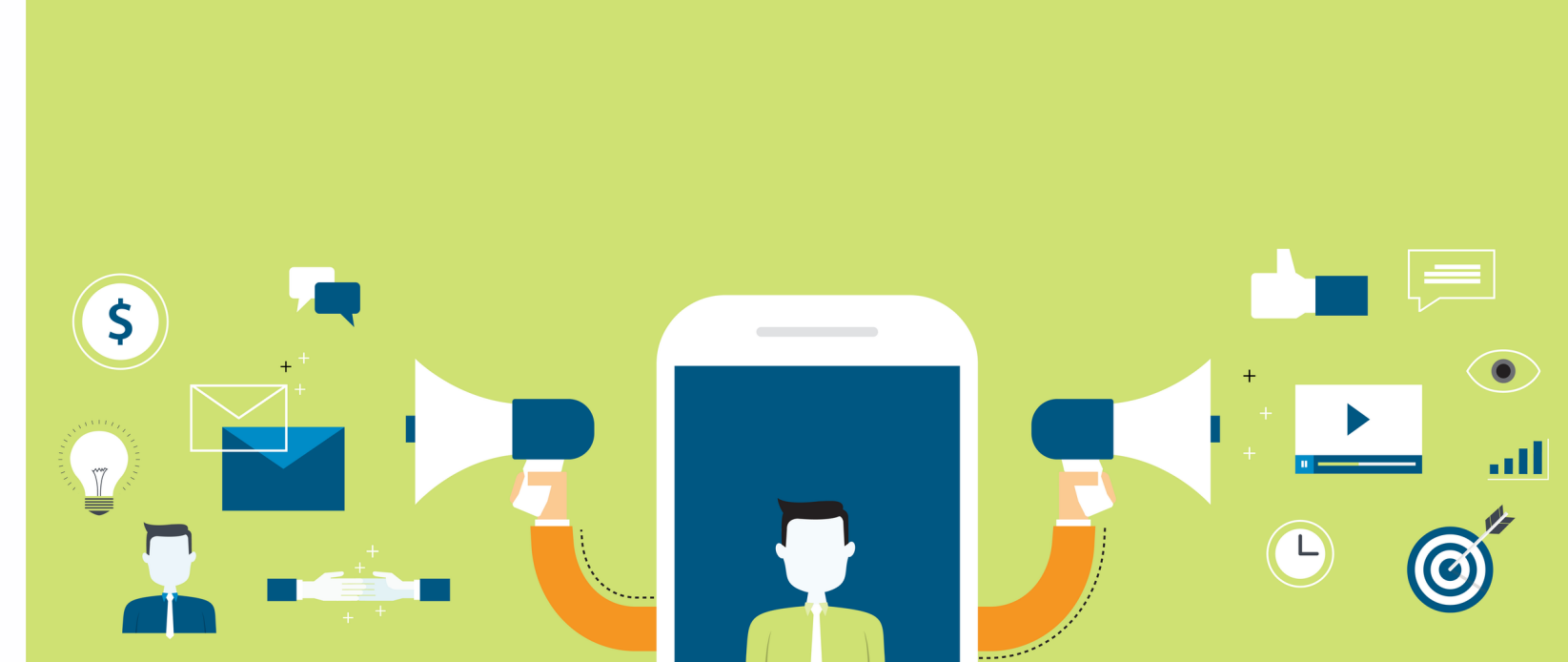
STIMULERANDE PROTAGONISM

Unga människor kan bli de bästa ambassadörerna för inläring av finansiell läskunnighet tillsammans med sina kamrater och ha en roll i: öka medvetenheten om behoven av finansiell läskunnighet, nå fler unga människor, genomsyra utbildningen.

För att kunna dra nytta av deras påverkan och deras möjlighet att sprida budskapet om finansiell kompetens snabbare och bredare, måste vi göra dem till **PROTAGONISTER** under inlärningsprocessen.

Hur kan vi få detta att hända?

Några förslag i nästa bilder om hur du använder **actionforskning på sociala medier.**

Be de unga deltagarna prata med sina vänner om det diskuterade ämnet och se hur många av dem som känner till det.

Be dem rapportera tillbaka om:

- hur många av deras vänner känner till ämnet?
- hur många av deras vänner skulle vilja veta mer?
- hur många av deras vänner hade frågat information om det tidigare?
- Hur många av deras vänner begärde dem att ge lite information under samtalet?

Be dem organisera en liten presentation för att hjälpa sina vänner som vill veta mer

Be de unga deltagarna att skriva på sociala medier om deras lärande och använda en hashtag för FLY-projektet.

Be dem att:

- skapa inlägg på sociala medier för sina kamrater
- skapa rullar riktade till sina kamrater
- de kan posta som sig själva när som helst
- de vill, eller till och med posta som FLY-projektet (under övervakning när de är i träningsutrymmet)
- de kan skapa inlägg och videor med vänner från inlärningsgruppen eller utifrån

Be dem organisera en liten presentation för att hjälpa sina vänner som vill veta mer.

Be dem kolla om inläggen skapar intresse för deras kamratgrupp.

HANDLINGSPLANERING

Vad är en HANDLINGSPLAN?

En handlingsplan är ett dokument som listar vilka åtgärder som måste vidtas för att uppnå ett specifikt mål. Det bryter ner målet i handlingsbara steg som enkelt kan följas och spåras.

Utbildaren ska ge ungdomar allt stöd som behövs för att skapa sin egen personliga handlingsplan om till exempel:

öppna ett löpande konto/sparkonto

- börjar spara
- börjar investera
- spåra sin ekonomi genom appar/digitala verktyg
- be om ett banklån
- be om ett stipendium

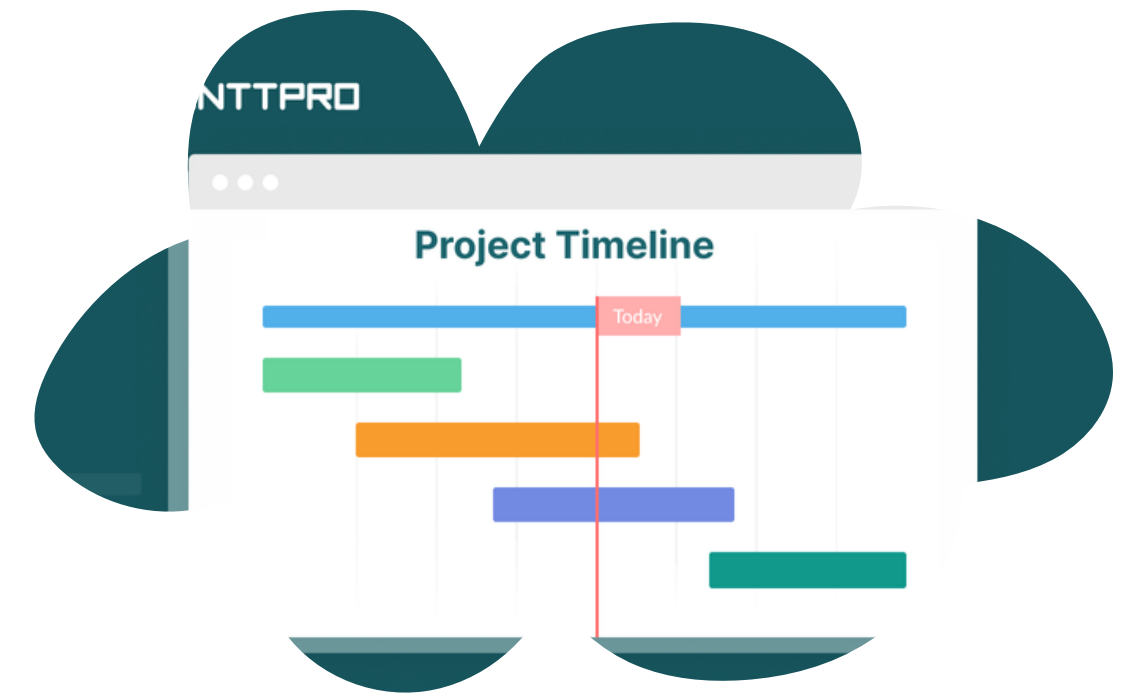
1. DEFINIERA ETT MÅL FÖR DIG SJÄLV

2. DEFINIERA ÅTGÄRDSSTEG FÖR ATT NÅ MÅLET

3. DEFINIERA TIDSLINJER FÖR ATT UPPNÅ VARJE ÅTGÄRDSSTEG OCH PRIORITERA ÅTGÄRDER

4. ÖVERVAKA ÅTGÄRDSSTEG OCH TIDSLINJER

AKTIVITETER MODUL 1

GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING I EKONOMI FÖR YP-INNEHÅLL:
TIPS OCH TRICKS FÖR ATT TILLHANDAHÅLLA INLÄRNINGSAKTIVITETER
FÖR FINANSIELL LÄSKUNNIGHET

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: TESTA MINA KUNSKAPER

Lärandemål

- 1 Deltagarna måste förstå sina inledande nivå av ekonomiska kunskaper genom att fylla i vårt frågeformulär: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScYuG4LCVLKyAZ7VkBYkXf7MvnailhuDXfrzHJhXRuQCwoS8A/viewform>
- 2 Det är väldigt viktigt att förstå din utgångspunkt så att du har en uppfattning om var du kan ta dig.

Tidsperiod

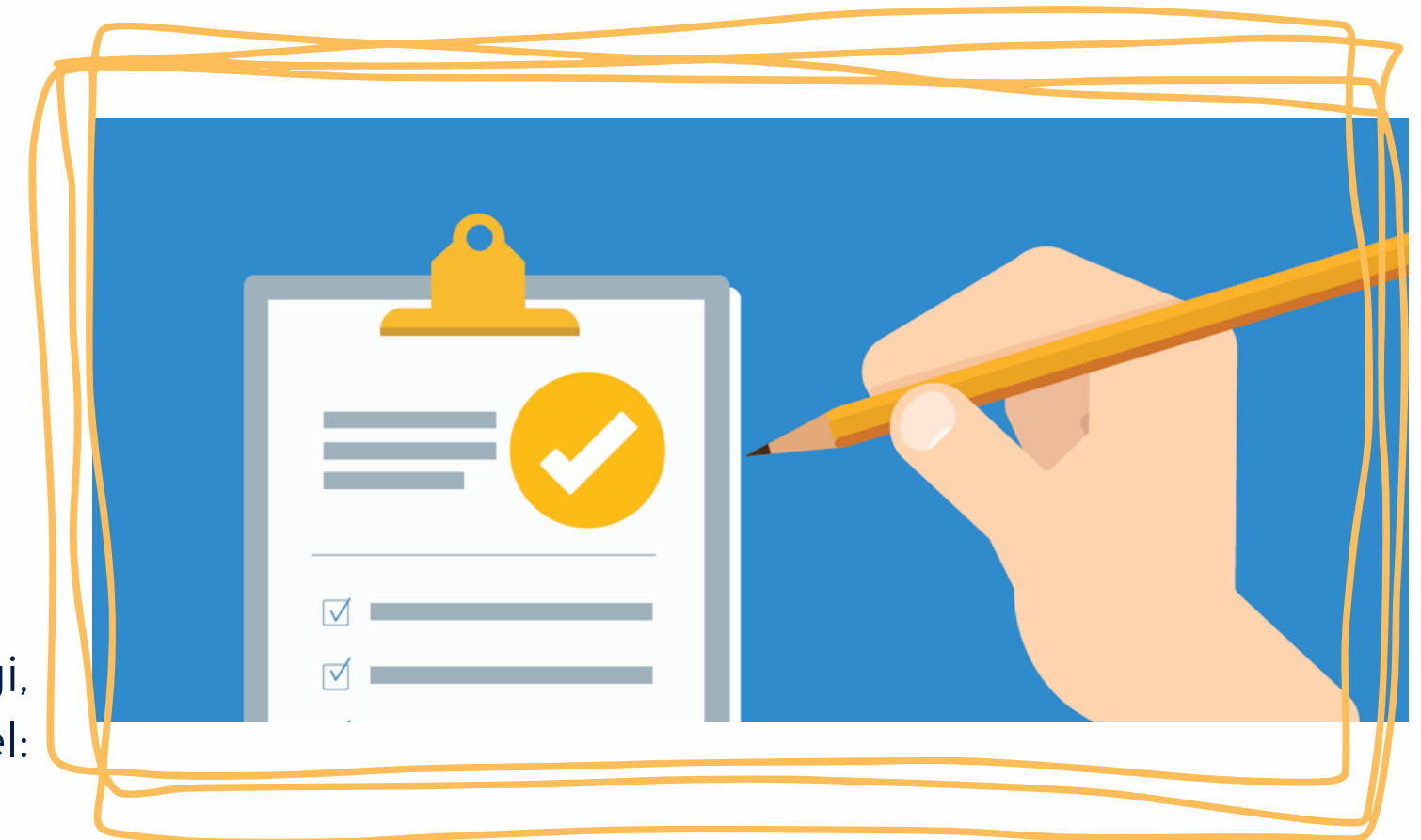
Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Enkät om grundläggande finansiell terminologi, användbara ord och allmän kunskap. Till exempel: <https://www.surveymonkey.co.uk/r/financialtermsquiz>

<http://financialdictionary.net/financial-quiz.php>

»»» Papper och pennor.

Beskrivningar

Denna aktivitet är avsedd att vara användbar för att ta reda på startnivån för ungdomar när de börjar sin resa för att upptäcka ekonomisk kunskap. Professionella kan använda projektets första frågeformulär eller skapa ett nytt för att testa ungas grundläggande kunskaper. Enkäten ska kretsa kring kunskaper i grundläggande finansiellt språk, en användbar och ofta använd terminologi.

Rundabordssamtal: avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt första val. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfattning: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste tipsen och, om du tycker att det är användbart/nödvändigt, ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om finansiell kunskap. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

AKTIVITET 2: VARA DEN ENA - EKONOMISKA HUVUDPERSONEN

Lärandemål

- 1 Deltagarna kommer att titta på strategier för att engagera unga människor i utbildning i finansiell kunskap, vilket gör det till något som de vill lära sig om och dela med sig av.
- 2 Denna första aktivitet syftar till att uppmuntra protagonism och aktiv forskning.

Tidsperiod

2 timmar ca.

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Kort med allmän information om ekonomisk utbildning. Dessa kan skapas av tränaren.
- »»» Videor och ytterligare material kan hittas online av tränaren på det nationella språket.

Aktivitet 2: Var den enda - Finansiell huvudperson

Beskrivningar

Vikten av att vara utbildad om ekonomisk förvaltning och tillgången till utbildningsmaterial och resurser i alla EU-länder, ofta tillgängliga gratis och lättillgängliga (från kompletta utbildningar till korta poddsändningar). Tyvärr lärs inte ekonomisk utbildning i allmänhet ut i skolor och ungdomar vet inte var de ska leta efter den.

Den mesta informationen finns tillgänglig på nätet och ungdomar har den pedagogiska kompetensen att kunna skilja sig på viktiga och oviktiga föreställningar.

En mycket viktig faktor i utvecklingen av finansiell utbildning är att göra unga människor till ambassadörer för att lära sig finansiell läskunnighet med sina kamrater. Denna verksamhet vill stimulera protagonism bland unga och aktiv forskning om ekonomi.

Denna aktivitet sker som en del av ett **rundabordssamtal** där tränare och deltagare diskuterar hur man når så många ungdomar som möjligt. Deltagarna uppmuntras att engagera sig med sina kamrater, se om deras kunskap kan föras vidare och hjälpa varandra att upptäcka ny information om finansiell utbildning.

Sammanfatta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste tipsen och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

AKTIVITET 3: BE THE ONE – SOCIALA MEDIER GENI

Lärandemål

- 1 Deltagarna kommer att titta på strategier för att engagera unga människor i utbildning i finansiell kunskap, vilket gör det till något som de vill lära sig om och dela med sig av.
- 2 Denna aktivitet syftar till att uppmuntra protagonism bland deltagarna genom att använda sociala mediekanaler.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Kort med allmän information om ekonomisk utbildning kan skapas av utbildaren.
- »»» Mobila enheter eller persondatorer.
- »»» Tillgång till sociala medier.

Aktivitet 3: Var den enda – sociala medier geni

Beskrivningar

Denna aktivitet är en naturlig fortsättning på den tidigare om att stimulera protagonism hos ungdomar. Om aktiv forskning hjälper unga människor att lyfta fram och upptäcka information om ekonomi som tidigare saknats, är sociala medier det perfekta sättet att dela sina rön. Under denna aktivitet kommer deltagarna att uppmanas att skapa innehåll på sina personliga sociala medier och, med handledning, på projektets sociala medier. Innehållsskapandet kan varieras och möta deltagarnas behov och nyfikenhet. De kan skapa inlägg på Instagram och Facebook, rullar och berättelser på Instagram, videor på TikTok. De kan samarbeta eller agera ensamma eller till och med få hjälp av vänner utanför den inlärningsgrupp de är i.

Rundabordssamtal: avsluta aktiviteten med en rundabordsdiskussion där deltagarna kan motivera sitt första val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfatta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste tipsen och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om finansiell kunskap. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

AKTIVITET 4: VAR EN - PRESENTATION

Lärandemål

- 1 Deltagarna kommer att titta på strategier för att engagera unga människor i utbildning i finansiell kunskap, vilket gör det till något som de vill lära sig om och dela med sig av.
- 2 Denna aktivitet syftar till att uppmuntra protagonism bland deltagarna genom att skapa en presentation som ska användas för att introducera ämnet för sina kamrater.

Tidsperiod

1 och en halv timme

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Kort med allmän information om ekonomisk utbildning kan skapas av utbildaren.
- »»» Mobila enheter eller persondatorer
- »»» Papper och pennor.

Beskrivningar

Denna aktivitet är en naturlig fortsättning på de två tidigare aktiviteterna för att stimulera protagonism hos unga. Om aktiv forskning hjälper unga människor att lyfta fram och upptäcka information om ekonomi som tidigare saknats, är sociala medier det perfekta sättet att dela sina resultaten. Under denna aktivitet kommer deltagarna att behöva använda kunskaper från de två aktiviteterna och producera presentationer för sina kamrater.

Deltagarna kommer att delas i inom grupper om tre till fyra personer och tillsammans - med ständig vägledning och hjälp - skapa en presentation med hjälp av sociala medier och den aktiva forskning som tidigare praktiserats.

Rundabordssamtal: avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfatta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste tipsen och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om finansiell kunskap. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

AKTIVITET 5: PLANERA DIN ÅTGÄRD

Lärandemål

- 1 Deltagarna måste skapa en handlingsplan som listar alla steg som ska vidtas för att uppnå ett specifikt mål.
- 2 Denna aktivitet syftar till att uppmuntra unga människor att ha en tydlig vision och tydliga mål och att kunna skapa en sammanhållen handlingsplan.

Tidsperiod

1 och en halv timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Kort med allmän information om ekonomisk utbildning kan skapas av utbildaren.

»»» Papper och pennor.

»»» Ytterligare material för att skapa handlingsplanen (ex. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/how-to-write-an-action-plan>)

Beskrivningar

Handlingsplanering är ett tillvägagångssätt, snarare än en specifik metod, som hjälper till att fokusera idéer och bestämma vilka steg du behöver ta för att uppnå särskilda mål.

I den här aktiviteten måste deltagarna skapa en handlingsplan baserad på den hjälp de fått av professionella. Att skapa en handlingsplan kräver en viss självreflektion över sina förmågor, medel och kunskaper. Först bör deltagarna sätta upp ett mål för sig själva: vad vill de lära sig? Hur djup behöver deras kunskap om det ämnet vara? De måste sedan definiera stegen de vet hur de ska ta för att uppnå målet. I detta avseende måste proffs hjälpa dem att förstå vad den rätta metoden är för att uppnå sina mål. Varje steg måste vara **s.m.a.r.t.** det vill säga: specifik, mätbar, uppnåbar, realistisk, tidsbunden.

Rundabordsamtal: avsluta aktiviteten med en rundabordsdiskussion där deltagarna kan motivera sitt första val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfatta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste tipsen och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om finansiell kompetens, som utbildaren kanske redan känner till eller forskar om - om den visar sig vara användbar för de unga deltagarna. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM PROJEKTET FLY:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

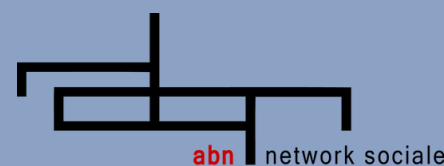

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

MODUL 2

PSYKOLOGIN BAKOM EKONOMISK FÖRVALTNING

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Introduktion
- Kontext och bakgrund
- Beteendemässiga ekonomiska fördomar
- Finansiella tankegångar
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: Pengar Manusövning
  - Aktivitet 2: Mappning av pengarnas attityd
  - Aktivitet 3: Pengar Minnenas Historia
  - Aktivitet 4: Känslomässiga Utgifter
  - Aktivitet 5: Medveten Hantering av Pengar

Innehåll

"PENGAR ÄR INTE BARA ETT FINANSIELLT INSTRUMENT, DET ÄR OCKSÅ ETT PSYKOLOGISKT INSTRUMENT. HUR VI TÄNKER OCH KÄNNER OM PENGAR PÅVERKAR HUR VI SKAFFAR, SPENDERAR OCH SPARAR DEM."

DR BRAD KLONTZ, FINANSPSYKOLOG.

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Introduktion

Pengar är en kraftfull kraft i våra liv, som formar våra erfarenheter, värderingar och ambitioner. Men trots dess betydelse kämpar många av oss med att hantera vår ekonomi effektivt. Från överutgifter till undersparande tar vi ofta ekonomiska beslut som strider mot våra egna långsiktiga intressen.

Varför är det så här? **Vad driver våra ekonomiska beteenden och hur kan vi förbättra vårt ekonomiska beslutsfattande?**

För att svara på dessa frågor måste vi vända oss till fältet **finanspsykologi**, som undersöker de psykologiska faktorer som påverkar våra finansiella attityder, övertygelser och beteenden. Genom att förstå det komplexa samspelet mellan våra sinnen och pengar kan vi få insikter i våra ekonomiska vanor, motivationer och mål och göra mer välgrundade val om hur vi tjänar, spenderar, sparar och investerar våra pengar.

I den här modulen kommer vi att utforska psykologin bakom ekonomisk förvaltning, gräva ner oss i de kognitiva, emotionella och sociala faktorer som formar våra ekonomiska beslut. Vi kommer att utforska ämnen som ekonomiska attityder och övertygelser, självkontroll och viljestyrka, risktagande och osäkerhet samt socialt inflytande. Genom denna utforskning kommer vi att få en djupare förståelse för vårt förhållande till pengar och upptäcka praktiska strategier för att förbättra vårt ekonomiska välbefinnande. **Är du redo?**

Kontext och bakgrund

Psykologin bakom ekonomisk förvaltning syftar på studiet av de mentala och känslomässiga processer som påverkar hur individer fattar beslut om sina pengar. Den omfattar ett brett spektrum av ämnen, inklusive **attityder till pengar, ekonomiska övertygelser och beteenden, målsättning, beslutsfattande och känslors inverkan på ekonomiskt beslutsfattande.**

Forskning inom detta område har visat att individers ekonomiska beteenden och beslutsfattande påverkas av ett komplext samspel av faktorer, inklusive deras uppväxt, sociala och kulturella bakgrund, personliga värderingar och övertygelser, kognitiva fördomar och känslomässiga reaktioner på ekonomiska situationer.

Till exempel kan individer som växte upp i hushåll där det var ont om pengar utveckla ett bristtänkande, vilket leder till att de hamstrar pengar och undviker att spendera, även när det ligger i deras bästa intresse att göra det. På samma sätt kan individer som har ett högt behov av social status vara mer benägna att spendera för mycket på lyxvaror för att signalera sin sociala status till andra.

Ekonomisk förvaltning handlar inte bara om att skaffa välstånd, utan också om att förvalta det effektivt. För att göra detta måste **individer förstå sina egna psykologiska fördomar och utveckla strategier för att övervinna dem**, som att sätta realistiska ekonomiska mål, skapa en budget och automatisera besparingar. Genom att förstå psykologin bakom ekonomisk förvaltning kan individer fatta mer informerade och effektiva ekonomiska beslut, vilket leder till större ekonomisk säkerhet och välbefinnande.

Beteendemässiga ekonomiska fördomar

Vanliga influenser och fördomar som kan påverka beslutsfattande

Finansiella fördomar hänvisar till de olika kognitiva fördomar som påverkar vårt ekonomiska beslutsfattande och våra beteenden. Dessa fördomar har ofta sina rötter i våra känslor, upplevelser och sociala förutsättningar och kan påverka våra ekonomiska vanor och resultat.

Ta en titt på nästa sida på några vanliga beteendefördomar och mentala genvägar som kan påverka en persons förmåga att fatta logiska ekonomiska beslut. **Kan du relatera till någon av dessa?**

Beteendemässiga ekonomiska fördomar

Bekräftelsebias: Tendensen att söka information som bekräftar våra redan existerande föreställningar om pengar och att ignorera information som motsäger dessa övertygelser.

Förankringsbias: Tendensen att förlita sig för mycket på den första informationen vi får när vi fattar ett ekonomiskt beslut, även om det är irrelevant eller felaktigt.

Förlustaversionsbias: Tendensen att lägga större vikt vid att undvika förluster än på att uppnå vinster, vilket kan leda till alltför konservativa investerings- och utgiftsvanor.

Herding bias: Tendensen att följa mängden och fatta ekonomiska beslut baserat på andras handlingar, snarare än på vår egen oberoende forskning och analys.

Sänkt kostnadsfel: Tendensen att fortsätta investera i ett projekt eller ekonomiskt beslut även när det inte längre är vettigt, helt enkelt för att vi redan har investerat tid, pengar eller resurser i det.

Psykologin bakom ekonomisk förvaltning för unga människor är ett komplext och mångfacetterat ämne, påverkat av en mängd olika kognitiva, emotionella och sociala faktorer. Genom att förstå dessa faktorer och utveckla färdigheterna för att hantera dem effektivt, kan unga människor förbereda sig för en livstid av ekonomisk framgång och trygghet.

Psykologin bakom ekonomistyrning är särskilt viktig för unga människor som precis har börjat sin ekonomiska resa. Tidig vuxen ålder är en kritisk period för att utveckla ekonomiska vanor och attityder som kan forma en persons ekonomiska framtid. Tyvärr kämpar många unga med att hantera sin ekonomi effektivt och fattar ofta beslut som kan få långsiktiga negativa konsekvenser.

Därefter kommer vi att utforska några av de faktorer som påverkar unga människor när de fattar ekonomiska beslut. Vi gör det!

SJÄLVKONTROLL OCH VILJESTYRKA

Unga människor ställs ofta inför konkurrerande ekonomiska krav, som att betala för college, bostäder, transporter och underhållning. De kan också frestas av omedelbara tillfredsställelseköp, som kläder, prylar eller semester. Att utveckla självkontroll och viljestyrka kan vara svårt, men det är viktigt för att fatta ansvarsfulla ekonomiska beslut som ligger i linje med långsiktiga mål.

EKONOMISKA ATTITYDER OCH ÖVERTYGELSER

Forskning tyder på att våra ekonomiska attityder och övertygelser till stor del formas under våra barn- och ungdomsår, och kan ha en bestående inverkan på våra ekonomiska beteenden i vuxen ålder. Ungdomar som till exempel växer upp i hushåll med positiva ekonomiska förebilder, som uppmuntras att spara och investera, och som får lära sig om grundläggande ekonomiska begrepp har större sannolikhet att ha positiva ekonomiska attityder och beteenden senare i livet.

SOCIALT INFLYTANDE OCH KONFORMITET

Gruppträck och sociala normer kan ha en betydande påverkan på finansiella beteenden, såsom utgiftsvanor, sparräntor och investeringsval. Unga människor kan känna press att anpassa sig till sina kamraters utgiftsvanor, även om dessa vanor inte är i linje med deras egna ekonomiska mål. Att utveckla färdigheter för att motstå socialt inflytande och fatta oberoende ekonomiska beslut kan vara avgörande för ekonomisk framgång på lång sikt.

Finansiellt tänkesätt hänvisar till en individs övertygelser, attityder och beteenden relaterade till pengar och ekonomisk förvaltning. Finansiellt tänkesätt kan påverkas av en mängd olika faktorer, inklusive **uppväxt, kulturell bakgrund, utbildning och livserfarenheter**. Ens ekonomiska tankesätt kan också påverkas av kognitiva fördomar, vilket vi tidigare har diskuterat tidigare i denna modul.

Genom att förstå sitt ekonomiska tänkesätt kan individer identifiera områden där de kan behöva göra förändringar i sin inställning till ekonomisk förvaltning. Det är viktigt att notera att **finansiellt tänkesätt inte är statiskt och kan förändras över tiden**.

Med ansträngning och utbildning kan individer utveckla ett mer positivt och stärkande ekonomiskt tänkesätt. **Att utveckla ett positivt ekonomiskt tänkesätt kan hjälpa individer att fatta bättre ekonomiska beslut, minska ekonomisk stress och förbättra deras övergripande livskvalitet.**

Finansiella tankegångar

DET FINNS OLIKA TANKESÄTT SOM MÄNNISKOR KAN HA OM PENGAR. HÄR ÄR NÅGRA EXEMPEL:

Knapphetstänkesätt: Detta tänkesätt kännetecknas av tron att det aldrig finns tillräckligt med pengar att gå runt. Människor med ett knapphetstänk kan känna oro för pengar och fokusera på att bara klara sig. De kan vara mer benägna att hamstra pengar och undvika att ta risker.

Tänkesätt för att undvika pengar: Detta tänkesätt kännetecknas av tron att pengar är dåliga eller att jakt på pengar kan leda till negativa konsekvenser. Människor med ett tänkesätt att undvika pengar kan undvika att hantera pengar eller fatta ekonomiska beslut.

Överflödstänk: Detta tänkesätt kännetecknas av tron att det alltid finns tillräckligt med pengar att gå runt. Människor med ett överflödstänk kan känna sig mer säkra på pengar och fokusera på att uppnå ekonomiska mål. De kan vara mer benägna att investera i sig själva och ta kalkylerade risker.

Pengadyrkans tanke sätt: Detta tanke sätt kännetecknas av tron att pengar är det viktigaste i livet. Människor med ett pengadyrkanstänkande kan fokusera på att samla rikedomar på bekostnad av andra områden i livet, såsom relationer eller personligt välbefinnande.

Tillväxttänk: Detta är tron på att ens ekonomiska situation kan förbättras med ansträngning och utbildning, vilket leder till en känsla av egenmakt och motivation att vidta åtgärder för att förbättra sin ekonomiska situation.

Pengarstatustänk: Detta tanke sätt kännetecknas av tron att pengar är ett mått på social status eller framgång. Människor med ett pengastatustänk kan använda pengar för att signalera sin status eller för att jämföra sig med andra.

Fixed mindset: Detta är tron att ens ekonomiska situation är förutbestämd och inte kan ändras, vilket leder till en känsla av hjälplöshet och resignation om pengar. Människor med ett fast tänkesätt kanske inte vidtar åtgärder för att förbättra sin ekonomiska situation.

AKTIVITETER MODUL 2

PSYKOLOGIN BAKOM EKONOMISK FÖRVALTNING

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

AKTIVITET 1: PENGAMANUSÖVNING

Lärandemål

- 1 Att låta deltagarna få en bättre förståelse för hur deras övertygelser och attityder kan påverka deras ekonomiska beslut;
- 2 Att öka självmedvetenheten;
- 3 Att utmana begränsande övertygelser och förbättra det ekonomiska beslutsfattandet.

Tidsperiod

45 min

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Ett blädderblock med de 6 meningarna som ska fyllas i
- »»» Pennor och färgglada markörer
- »»» Papper och klisterlappar

Lär dig mer: *PENGARENS
PSYKOLOGI (AV MORGAN HOUSEL)*

Beskrivning

Börja med att förklara för deltagarna vad ett pengamans är: Pengarmanus är de föreställningar och attityder som individer har om pengar, ofta bildade i barndomen eller tidig vuxen ålder, som kan forma våra ekonomiska beteenden och beslutsfattande genom hela livet. Dessa manus är ofta djupt rotade och kan påverkas av en mängd olika faktorer, inklusive familjebakgrund, kulturella värderingar och personliga erfarenheter. Några vanliga pengamans inkluderar föreställningar som "pengar är roten till allt ont", "pengar kan köpa lycka" eller "det kommer aldrig att finnas tillräckligt med pengar." Dessa skript kan påverka en individs ekonomiska beteenden på en mängd olika sätt, som att påverka deras utgiftsvanor, deras förmåga att spara pengar och deras vilja att ta på sig skulder.

För att genomföra övningen, be deltagarna att reflektera över sina egna attityder och övertygelser om pengar och slutföra följande meningstammar:

1. Pengar är...
2. Rika människor är...
3. Fattiga människor är...
4. Jag känner för pengar...
5. Det viktigaste med pengar är...
6. Jag hanterar pengar genom att...

När de har slutfört meningstammarna, låt dem reflektera över sina svar och överväga hur deras övertygelser och attityder kan påverka deras ekonomiska beteenden. Uppmuntra dem att tänka kritiskt om eventuella begränsande eller negativa föreställningar de kan ha och arbeta för att omformulera dem på ett mer positivt och stärkande sätt. Detta kan hjälpa unga människor att utveckla en bättre förståelse för sin ekonomiska psykologi och fatta mer informerade och effektiva ekonomiska beslut i framtiden.

Debriefingsfrågor

01

Hur kändes det att utforska ditt pengamans? Var det lätt eller svårt att identifiera ditt pengamans?

02

Hur tror du att ditt pengamans påverkar dina ekonomiska beteenden? Har du märkt några mönster i dina utgifts-, spar- eller investeringsvanor som återspeglar dina pengar?

03

Hur tror du att ditt pengamans formats av dina personliga erfarenheter och bakgrund?

AKTIVITET 2: MAPPING AV PENGARNAS ATTITYD

Lärandemål

- 1 Att utforska sambandet mellan tankesätt och ekonomiskt beteende;
- 2 Att identifiera strategier för att utveckla en positiv och bemyndigande relation med pengar;

Varaktighet

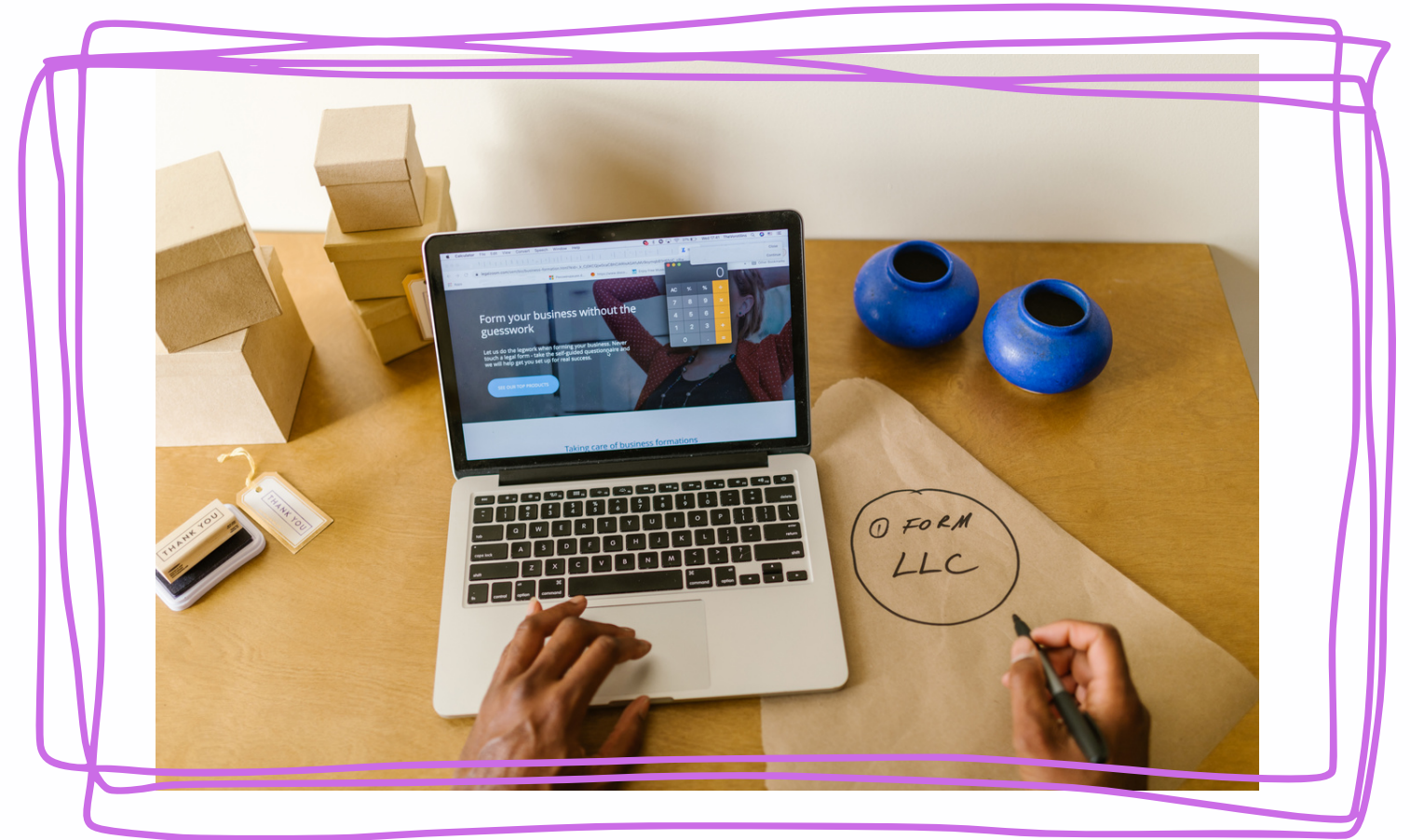

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Stora pappersark eller en whiteboardtavla
- »»» Markörer
- »»» Klisterlappar

Beskrivningar

Börja med att förklara för deltagarna vad begreppet pengatänk innebär och hur det kan påverka det finansiella beteendet: Money mindset är en uppsättning övertygelser och attityder som individer har om pengar, förmögenhet och ekonomisk framgång. Dessa föreställningar är ofta djupt rotade och kan forma vårt ekonomiska beteende och beslutsfattande under hela livet. En positiv inställning till pengar kan hjälpa individer att känna sig trygga och bemyndigade i sitt ekonomiska beslutsfattande, medan en negativ inställning till pengar kan leda till känslor av knapphet, ångest och till och med självsabotage

Dela in deltagarna i smågrupper och ge varje grupp ett stort pappersark eller en whiteboardtavla och märkpenor. Be varje grupp att skapa en tankekarta eller en visuell representation av olika tankesätt som människor kan ha när det gäller pengar, t.ex. bristtänkande, överflödstänkande, tillväxttänkande, fastlåst tänkande osv. Uppmuntra dem att inkludera både positiva och negativa tankesätt.

När grupperna har skapat sina tankekartor kan du be dem att diskutera och reflektera över hur varje tankesätt kan påverka ekonomiskt beteende. Till exempel kan ett knapphetstänkande leda till hamstring eller överkonsumtion, medan ett överflödstänkande kan uppmuntra till mer medvetna konsumtions- och sparvanor.

Be sedan grupperna att fundera över strategier för att utveckla en positiv inställning till pengar. Uppmuntra dem att brainstorma fram specifika åtgärder eller beteenden som kan bidra till att odla en mer positiv och stärkande relation till pengar. Låt slutligen varje grupp dela med sig av sina tankekartor och strategier till den större gruppen. Uppmuntra till diskussion och reflektion kring de olika tankesätten och strategierna, och hur de kan tillämpas på personliga ekonomiska beteenden.

Frågor för genomgång

01

Hur kändes det att utforska de olika tankesätten kring pengar? Fanns det några överraskningar eller insikter?

02

Vilka strategier kom er grupp fram till för att utveckla en positiv inställning till pengar? Vilka strategier tror du skulle vara mest effektiva för dig personligen?

03

Finns det några utmaningar eller hinder för att utveckla en positiv inställning till pengar? Hur kan du övervinna dem?

AKTIVITET 3: PENGAR MINNENAS HISTORIA

Lärandemål

- 1 Att lära unga människor om pengars roll i deras liv;
- 2 Att hjälpa unga människor att bli mer medvetna om sin ekonomiska historia och hur den har format deras attityder och beteenden;
- 3 Att ge unga människor utrymme att reflektera över sina känslor och övertygelser, så att de kan börja identifiera och förändra negativa pengatankar som kan hindra dem från att uppnå sina finansiella mål.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Blädderblockspapper
- »»» Färgglada markörer och pennor
- »»» Klisterlappar

Financial Literacy for Youth

Aktivitet 3: Pengar Minnenas Historia

Beskrivningar

Berätta för deltagarna att ni nu ska göra en gemensam minnesresa. Be deltagarna att skapa en tidslinje över sitt ekonomiska liv, med början från deras tidigaste minnen av pengar och fram till idag. De bör inkludera viktiga ekonomiska händelser, som att få veckopeng, köpa sin första bil eller få ett jobb. Deltagarna kan använda bilder, teckningar eller skriftliga beskrivningar för att illustrera varje händelse.

När deltagarna har skapat sina tidslinjer, låt dem reflektera över de känslor och attityder som är förknippade med varje händelse. De kan till exempel känna sig stolta över att ha sparat ihop till en ny cykel, eller generade över att ha hamnat i skuld. Uppmuntra deltagarna att tänka på hur deras känslor och attityder har påverkat deras ekonomiska beteende över tid och anteckna dem bredvid varje händelse.

Slutligen ber vi deltagarna att identifiera eventuella negativa attityder till pengar som de skulle vilja förändra, t.ex. att de tror att de är "dåliga på pengar" eller att de aldrig kommer att kunna spara tillräckligt. Låt dem brainstorma fram strategier för att dessa tankesätt, som att söka upp positiva ekonomiska förebilder, vara tacksamma för vad de har, eller sätta upp små, uppnåeliga finansiella mål.

Frågor för genomgång

01

Hur kändes det att skapa en tidslinje över ditt ekonomiska liv? Var det några överraskningar eller oväntade känslor som dök upp?

02

Har du lagt märke till några mönster eller trender i din ekonomiska historia? Hade du till exempel en tendens att spendera för mycket under vissa perioder eller spara mer under andra?

03

Hur har dina attityder och föreställningar om pengar utvecklats över tid? Har det skett några betydande förändringar i din inställning till pengar?

04

Var det några händelser eller erfarenheter som hade en särskilt stor inverkan på ditt ekonomiska beteende? Om så är fallet, hur påverkade de dina finansiella beslut?

05

Baserat på din tidslinje, vilka är några positiva ekonomiska vanor som du har utvecklat? Vilka områden skulle du vilja förbättra?

AKTIVITET 4: KÄNSLOMÄSSIGT SPENDERANDE

Lärandemål

- 1 Att hjälpa ungdomar att lära sig om hur känslor kan påverka den ekonomiska hanteringen:
- 2 Att hjälpa ungdomar att utveckla strategier för att göra medvetna konsumtionsval.

Tidsperiod

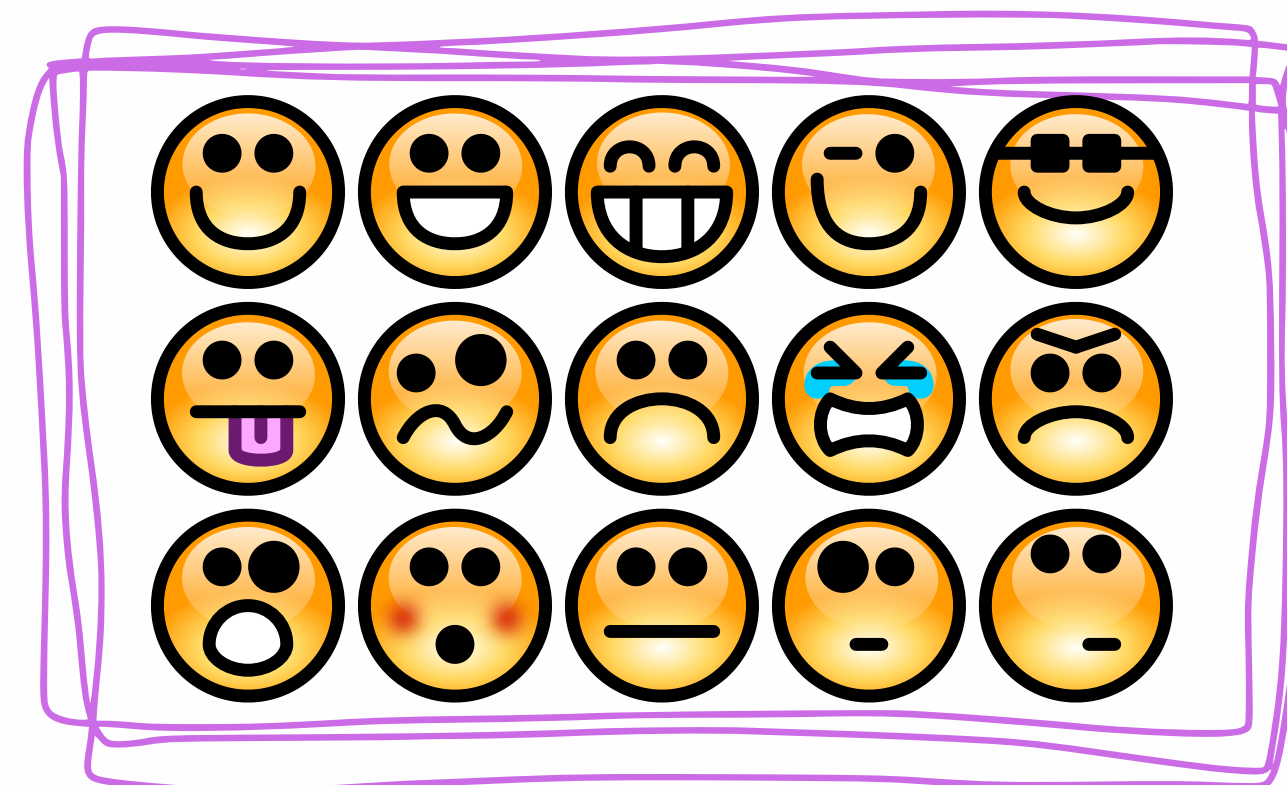

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Pennor och märkpennor, A4-papper
- »»» Tomma indexkort
- »»» Kort med känslor (t.ex. glad, ledsen, stressad, ängslig, uttråkad, upphetsad)

Läs mer här: Vad är känslomässigt spenderande? | Kati Morton

Beskrivning

Börja med att introducera begreppet känslomässiga utgifter och hur det kan påverka ekonomiska beslut: Emotionella utgifter innebär att man spenderar pengar för att hantera eller uppfylla känslomässiga behov eller önskningar, snarare än för att tillgodose praktiska behov eller uppnå finansiella mål. Det är en typ av impulsivt beteende som kan leda till ekonomiska problem om det inte hanteras på rätt sätt. Känslomässiga utgifter kan utlösas av en rad olika känslor, som lycka, sorg, stress, tristess och till och med svartsjuka. Det viktiga är att känna igen när känslomässigt spenderande äger rum och att utveckla hälsosamma strategier för att hantera dessa känslor som inte innebär att spendera pengar i onödan.

Dela in deltagarna i smågrupper och dela ut materialet. Ge varje grupp ett kort med en känsla skriven på och be dem att göra en brainstorm över utgiftskategorier som kan förknippas med den känslan. Om känslan till exempel är "glad" kan utgiftskategorierna inkludera: mat, underhållning, kläder, teknik etc.

När grupperna har identifierat utgiftskategorier för sin tilldelade känsla, låt dem skapa indexkort med specifika utgiftsscenarier som matchar dessa kategorier. Ett utgiftsscenario för känslan "glad" kan till exempel vara "köpa en ny outfit för en utekväll med vänner". När indexkorten har skapats, låt varje grupp dela med sig av sina utgiftsscenarier till den större gruppen. Diskutera i gruppen hur dessa scenarier återspeglar känslomässiga utgifter.

Be deltagarna att reflektera över sina egna känslomässiga konsumtionsvanor och identifiera eventuella mönster som de kan ha lagt märke till. Uppmuntra dem att fundera på hur de kan göra mer medvetna val i framtiden. Slutligen ber du deltagarna att skriva ner en strategi som de kan använda för att hantera sina känslomässiga utgifter på ett separat indexkort. Det kan till exempel handla om att sätta upp en budget, vänta 24 timmar innan de gör ett köp eller hitta gratis eller billiga alternativ till konsumtionsaktiviteter. Avsluta aktiviteten med att be deltagarna att dela med sig av sina strategier till gruppen och diskutera hur de kan implementera dem i sina egna liv.

Frågor för genomgång

01

Kände du igen dig i något av utgiftsscenarierna på indexkorten?

02

Har du någonsin upplevt negativa konsekvenser av känslomässiga utgifter tidigare? Om så är fallet, kan du dela med dig av din erfarenhet och vad du lärde dig av det?

03

Hur kan du använda insikterna från denna aktivitet för att fatta mer medvetna beslut om utgifter i framtiden?

Tips för handledaren

Här är några exempel på utgiftsscenarier som kan skrivas på indexkort för aktiviteten Känslomässiga utgifter:

- Glad: Köp en ny outfit för en utekväll med vänner.
- Ledsen: Unna dig en fin kopp kaffe och ett bakverk.
- Stressad: Köp en ny pryl som hjälper dig att hantera din stress.
- Ängslig: Köp en ny outfit för en jobbintervju.
- Uttråkad: Gå på bio och köp popcorn och en drink.
- Upphetsad: Boka en weekendresa för att fira en befordran.
- Arg: Köp ett dyrt smycke som ett hämndköp.
- Nostalgisk: Köp ett favoritgodis eller mellanmål från barndomen.
- Avundsjuk: Köp ett nytt klädesplagg för att hålla jämna steg med vännerna.
- Impulsiv: Köp en vara som du inte behöver, men som är på rea.

AKTIVITET 5: MEDVETEN HANTERING AV PENGAR

Lärandemål

- 1 Att uppmuntra deltagarna att utforska sin personliga relation till pengar och hur deras känslor kan påverka det finansiella beslutsfattandet;
- 2 Identifiera gemensamma nämnare och mönster i personliga erfarenheter relaterade till ekonomi;
- 3 Utveckla empati och förståelse för andras ekonomiska erfarenheter.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »» Blädderblockspapper eller whiteboard, A4-papper
- »» Markörer, pennor

Frågor för genomgång

01

Hur påverkar dessa känslor vårt finansiella beslutsfattande? Är de till hjälp eller skada?

02

Var det några överraskningar eller oväntade känslor som kom upp under diskussionerna?

03

Vilka praktiska strategier kan vi använda för att reglera våra känslor och fatta mer välgrundade finansiella beslut?

Beskrivning

Börja med att be deltagarna att göra en brainstorming över olika känslor de känner när det gäller att hantera pengar. Skriv upp dessa känslor på en whiteboard eller ett blädderblock. När gruppen har identifierat flera känslor ber du varje deltagare att välja en känsla och dela med sig av en personlig erfarenhet som är relaterad till den känslan och deras ekonomi. Uppmuntra dem att vara öppna och ärliga när de delar med sig av sina erfarenheter.

När alla har fått en chans att dela med sig, be gruppen att reflektera över de gemensamma nämnarna mellan de olika erfarenheterna. Finns det till exempel några gemensamma teman eller mönster i de känslor som deltagarna delade med sig av? Hur påverkar dessa känslor det finansiella beslutsfattandet?

Dela sedan in gruppen i mindre par eller trios. Tilldela varje grupp ett finansiellt beteende eller beslut och be dem diskutera vilka känslor som kan ligga bakom beteendet eller beslutet. Till exempel, om det tilldelade beteendet är att spendera för mycket, vilka känslor kan driva det beteendet? Om det tilldelade beslutet är att spara till pensionen, vilka känslor kan motivera det beslutet?

Andra exempel på ekonomiska beteenden som kan användas för aktiviteten är: Att skjuta upp betalningen av räkningar, undvika att kontrollera saldot på bankkontot, inte spara för nödsituationer, leva från lön till lön, inte löneförhandla eller be om löneförhöjning, inte hålla koll på utgifter eller göra en budget, dela utgifter ojämlikt med en partner eller rumskamrat. Några exempel på finansiella beslut är: Investera på aktiemarknaden; ta ett lån för ett större inköp; investera i ett litet företag eller en nystartad verksamhet; byta karriär eller börja ett nytt jobb; besluta om man ska bilda familj.

När varje grupp har haft tid att diskutera, samla gruppen igen och låt varje grupp dela med sig av sina resultat. Underlätta en diskussion om de olika känslor som kan ligga bakom olika ekonomiska beteenden och beslut. Avsluta aktiviteten genom att uppmuntra deltagarna att reflektera över sina egna känslor när det gäller att hantera pengar. Be dem att identifiera eventuella mönster eller teman som de har lagt märke till och fundera på hur de kan använda denna information för att fatta bättre ekonomiska beslut i framtiden.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM PROJEKTET FLY:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

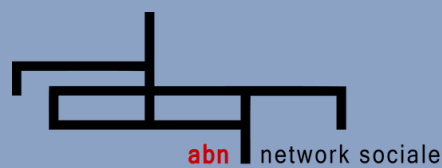

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

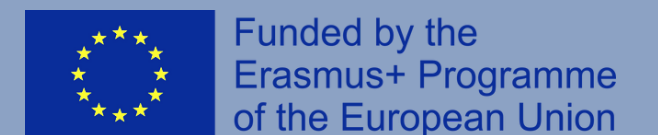

PLAYBOOK FÖR FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

MODUL 3

KOSTNADER OCH BUDGETERING

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Introduktion
- Unga människors ekonomiska problem och kunskaper
- Verktyg för budgetering och hantering av utgifter
- Steg för att skapa en budget
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: Fast kontra rörlig inkomst
  - Aktivitet 2: Konsten att göra en budget
  - Aktivitet 3: Skapa din budget
  - Aktivitet 4: Inflation över tid
  - Aktivitet 5: Bönspelet
  - Aktivitet 6: Frågesport

Innehåll

"DU MÅSTE FÅ KONTROLL ÖVER DINA
PENGAR, ANNARS KOMMER BRISTEN PÅ
DEM FÖR ALLTID ATT KONTROLLERA DIG"

DAVE RAMSEY

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Introduktion

Att lära ungdomar att budgetera och hantera utgifter är en viktig del av den finansiella läskunnigheten

Hur kan man göra detta?

Kontext och bakgrund

Vilka är de största problemen som unga människor stöter på när det gäller sin finansiella kompetens?

1. Brist på utbildning
2. Skuld
3. Dåliga konsumtionsvanor
4. Begränsad inkomst
5. Bristande ekonomisk planering
6. Övertro på sig själv
7. Felaktig information

Finansiell kompetens är avgörande för att unga människor ska kunna fatta välgrundade beslut, undvika skulder och planera en trygg ekonomisk framtid.

Förklaring till ungdomars problem med finansiell läskunnighet

1) Finansiell utbildning ges inte alltid i skolan eller i hemmet, vilket kan leda till att unga människor saknar den kunskap de behöver för att fatta välgrundade finansiella beslut.

2) Unga människor börjar ofta sina vuxna liv med betydande belopp av deltagarlån eller kreditkortsskulder, vilket kan vara överväldigande och leda till ekonomisk stress.

3) Unga människor kanske inte har utvecklat bra konsumtionsvanor och kan ha svårt att hantera sina pengar på ett effektivt sätt.

4) Unga människor kanske arbetar deltid eller har nybörjarjobb med lägre löner, vilket gör det svårt att spara pengar eller planera för framtiden.

5) Unga människor kanske inte har en klar uppfattning om sina finansiella mål eller hur de ska uppnå dem, vilket kan leda till dåligt beslutsfattande.

6) Vissa ungdomar kan känna sig oövervinnerliga och tro att finansiella problem inte kommer att påverka dem, vilket leder till att de tar onödiga risker eller gör oförnuftiga investeringar.

7) Med det överflöd av finansiell rådgivning som finns tillgänglig online kan det vara svårt för unga människor att urskilja trovärdiga källor och fatta välgrundade beslut.

Hur kan finansiell kompetens läras ut?

1. **Börja tidigt:** Det är aldrig för tidigt att börja lära ut budgetering och utgiftshantering. Så snart barnet får veckopeng eller börjar tjäna pengar kan du börja introducera begreppen budgetering och sparande.
2. **Föregå med gott exempel:** Unga människor lär sig ofta genom exempel, så se till att du föregår med gott exempel. Låt dem se att du budgeterar, sparar och fattar ansvarsfulla ekonomiska beslut.
3. **Använd exempel från verkliga livet:** Lär ungdomar om budgetering och utgiftshantering med hjälp av verkliga exempel som de kan relatera till. Om de till exempel vill köpa ett nytt tv-spel kan du hjälpa dem att skapa en budget och räkna ut hur mycket de behöver spara varje vecka för att nå sitt mål.
4. **Gör det roligt:** Att lära sig om ekonomi behöver inte vara tråkigt. Du kan göra det roligt genom att göra det till ett spel eller en utmaning. Du kan till exempel ha en tävling för att se vem som kan spara mest pengar under en månad eller skapa en skattjakt för att hitta de bästa erbjudandena på vardagliga föremål.
5. **Använd teknik:** Det finns många appar och verktyg som kan göra det lättare för unga att hålla koll på budget och utgifter. Överväg att använda en budgeteringsapp eller skapa ett kalkylblad online för att hjälpa dem att hantera sina pengar.
6. **Vara tålamod:** Att lära sig om ekonomi tar tid och kräver övning. Ha tålamod med ungdomarna när de lär sig dessa färdigheter och ge dem mycket uppmuntran och stöd på vägen.
7. **Ge dem erfarenheter från verkligheten:** Att ge ungdomar verkliga erfarenheter kan bidra till att förstärka vikten av budgetering och utgiftshantering. Du kan till exempel ta med dem och handla mat och låta dem jämföra priser.

Verktyg för budgetering och utgiftshantering

1. Mint: Mint är en kostnadsfri app för budgetering och kostnadsuppföljning som kan hjälpa unga människor att lära sig hantera sina pengar.

2. Goodbudget: Goodbudget är en budgeteringsapp som använder kuvertmetoden för att hjälpa användare att fördela sina pengar till olika kategorier.

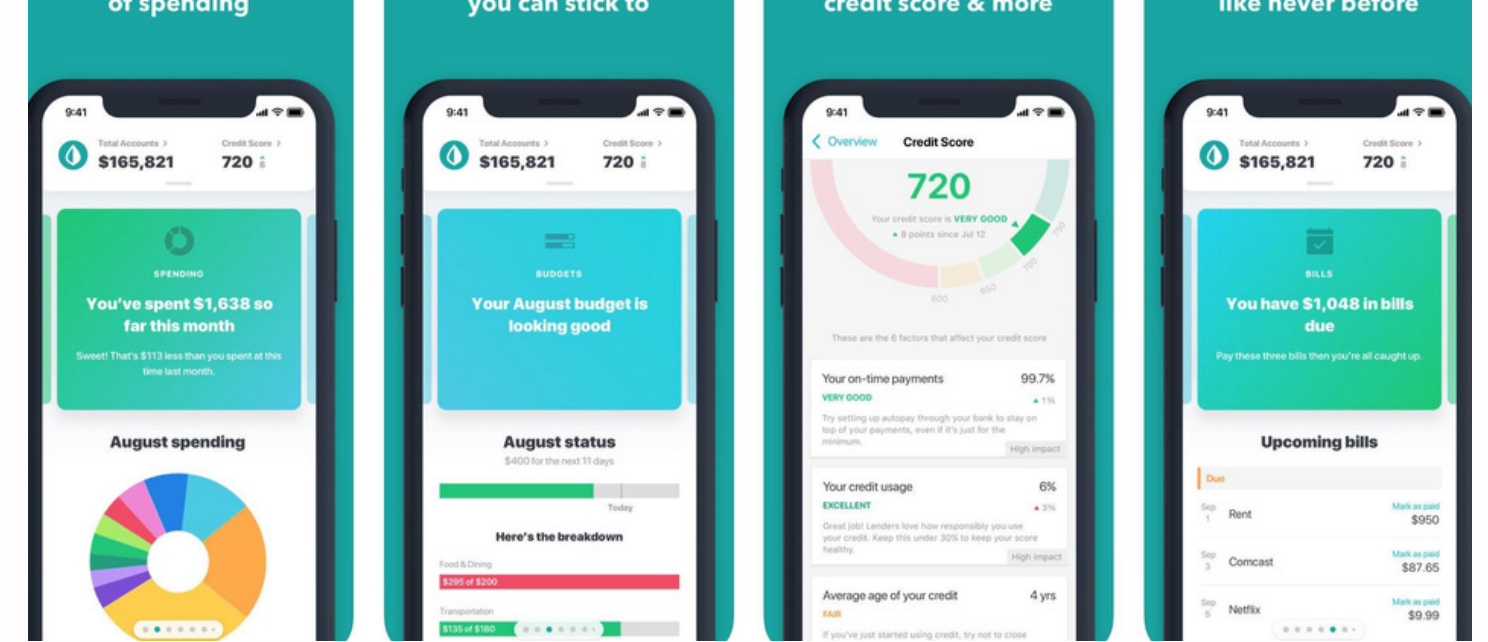
3. PocketGuard: PocketGuard är en annan budgeteringsapp som kan hjälpa unga människor att hantera sina pengar.

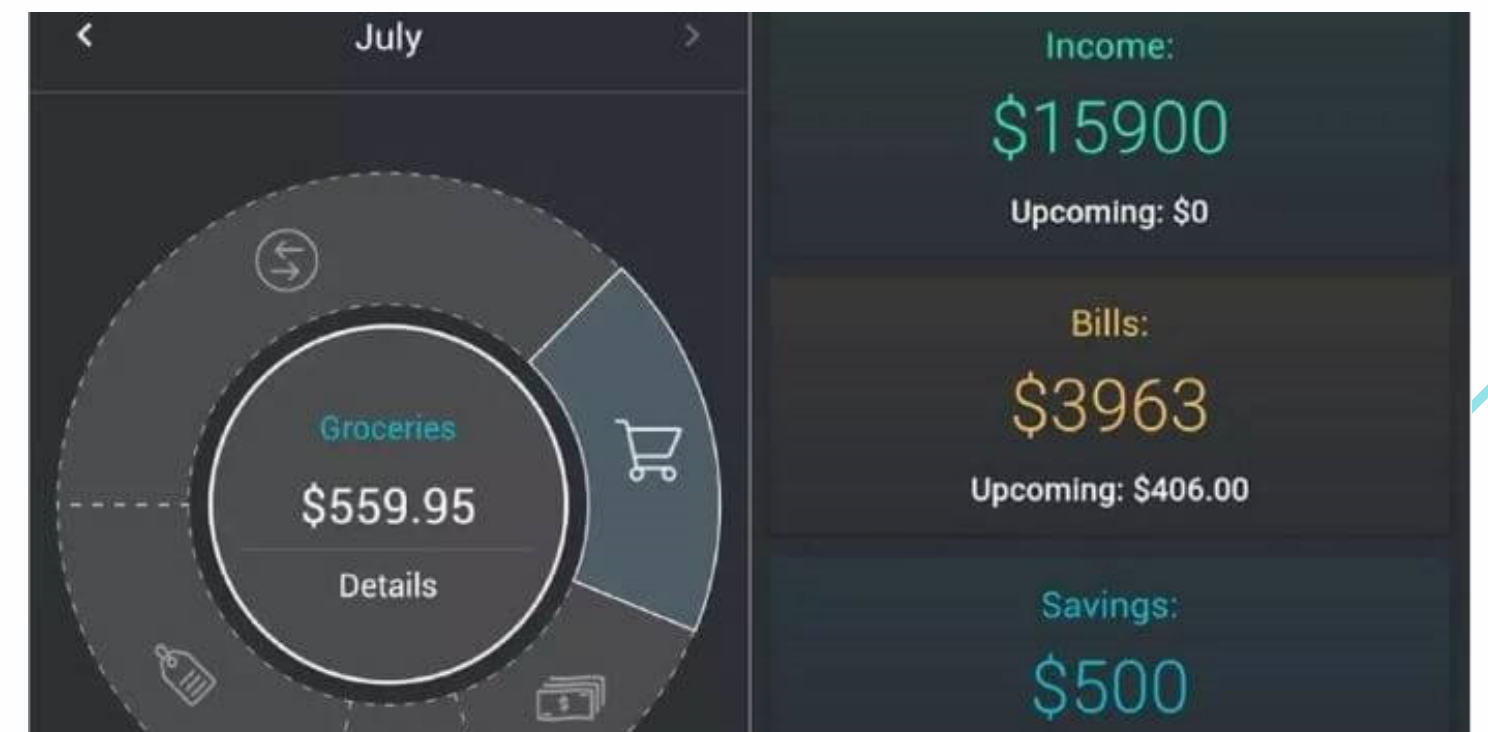
4. YNAB (Du behöver en budget): YNAB är en populär budgetapp som kan vara ett bra verktyg för unga människor att lära sig om budgetering och hantering av sina utgifter.

5. Excel/Google Kalkylark: För ett mer manuellt tillvägagångssätt kan ett kalkylblad vara ett bra sätt för ungdomar att lära sig om budgetering och kostnadspårning.

Category	Spent	Limit
Weekly envelopes	604.50	
Groceries	34.50	60.00
Eating Out	135.00	150.00
Drinks and social	10.00	120.00
Rent	425.00	425.00
Annual/Irregular	0.00	
Savings	0.00	30,000.00
Income	0.00	65,000.00
Unallocated	0.00	
[Unallocated]	0.00	

STEG FÖR ATT SKAPA EN BUDGET

STEG 1- BESTÄM DIN INKOMST

Determining the income of young people can be challenging since it can vary significantly based on factors such as education, work experience, location, and industry.

STEG 2 - BERÄKNA DINA MÅNATLIGA UTGIFTER

Några vanliga månatliga utgifter som unga människor kan drabbas av:

1. Hyra eller amorteringar
2. Utgifter (el, vatten, gas)
3. Internet- och kabelräkningar
4. Mobiltelefonräkningar
5. Transportkostnader (bilavgifter, bensin, kollektivtrafik etc.)
6. Matvaror och utgifter för restaurangbesök
7. Avbetalningar på deltagarlån eller kreditkortsbetalningar
8. Sjukförsäkring eller medicinska kostnader
9. Nöjesutgifter (filmer, konserter, hobbies etc.)
10. Kostnader för personlig omvårdnad (hårklippning, toalettartiklar etc.)

STEG 3 - SÄTT UPP REALISTISKA MÅL

När du vet hur du har spenderat dina pengar kan du ta dig tid att sätta upp mål för hur du vill hantera dina pengar framöver

STEG FÖR ATT SKAPA EN BUDGET

STEG 4 - HÅLL KOLL PÅ DINA UTGIFTER

Att hålla koll på dina inkomster och sätta upp mål för hur du vill spendera dina pengar är en sak, men det hjälper inte om du inte håller koll på dina utgifter

STEG 5 - VÄLJ EN BUDGETPLAN

Några tänkbara alternativ kan vara:

- Kuvert-system
- 50/30/20-plan
- Planen med två konton
- Nollbaserad budgeteringsplan

AKTIVITETER MODUL 3

SPARANDE OCH INVESTERINGAR

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: FAST KONTRA RÖRLIG INKOMST

Inlärningsmål

- 1 Identifiera olika former av inkomst
- 2 Definiera fast inkomst, rörlig inkomst och oregelbunden inkomst

Varaktighet

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »» Whiteboard, whiteboard-markör
- »» Fast, rörlig eller oregelbunden inkomst? Arbetsblad och pennor (1 per deltagare)

Beskrivning - Aktivitetssteg

1. Ställ följande fråga till deltagarna: Hur får människor pengar? Skriv upp svaren på whiteboarden. Om de har svårt att svara, ge dem några exempel från listan nedan:

Källor till pengar (inkomst)

- Löner
- Löner
- Gratifikationer/tips
- Provisioner
- penninggåvor
- Ersättningar
- Skatteåterbäring
- Investeringar

2. Berätta för deltagarna hur inkomster delas in i tre kategorier:

- fast inkomst: pengar som en person får och som inte ändras från en period till en annan (t.ex. lön)
- rörlig inkomst: pengar som en person får och som ändras från en period till en annan (t.ex. dricks)
- oregelbunden inkomst: pengar som en person får ibland (t.ex. penninggåvor)

3. Dela ut arbetsbladet Fast, rörlig eller oregelbunden inkomst? och pennor till deltagarna

4. Gå igenom svaren med deltagarna efter att de har fyllt i arbetsbladet.

Frågor för debriefing

01

Vad är den fasta inkomsten?

02

Vad är den rörliga inkomsten?

03

Vad är den oregelbundna inkomsten?

Arbetsblad

1. Michela har precis börjat sitt första jobb som försäljare i en klädaffär. Hon arbetar 10 timmar per vecka och tjänar 14 € per timme. Hon får också 3 % provision på alla kläder han säljer.

- Svar: *Inkomstkällor: timlön (fast), provision (rörlig)*

2. Sandra arbetar som frisör. Hon tjänar en månadslön plus en provision för att sälja salongens produkter till kunderna.

- Svar: *Inkomstkällor: månadslön (fast), provision (rörlig)*

3. George arbetar som musiker. Han spelar ibland på evenemang, t.ex. fester eller bröllop, där han förhandlar om sitt timarvode.

- Svar: *Inkomstkällor: timarvode (oregelbundet)*

4. Alina är servitris på en restaurang. Hon har timlön och får dricks från kunderna.

- Svar: *Inkomstkällor: timlön (fast), dricks (rörlig)*

5. Helen sitter barnvakt åt grannens barn varje fredagskväll och tjänar 50 euro.

- Svar: *Inkomstkällor: barnpassning (fast)*

6. Kate får ett månadsbidrag från sina föräldrar. Hon får också penninggåvor på sin födelsedag.

- Svar: *Inkomstkällor: månadspeng (fast), penninggåvor (oregelbundet)*

7. Stratos äger ett hus och hyr ut ett extra rum. Varje månad får han en hyrescheck från sin hyresgäst.

- Svar: *Inkomstkällor: hyrescheck (fast)*

8. Giannis ärvde 1 000 euro när hans farbror gick bort.

- Svar: *Inkomstkällor: arv (oregelbundet)*

9. Jasons pappa betalar honom för att skotta uppfarten varje gång det snöar.

- Svar: *Inkomstkälla: pengar från att skotta uppfarten (oregelbunden)*

10. Fred sålde sina gamla videospel på en loppmarknad.

- Svar: *Inkomstkällor: försäljning av videospel (oregelbunden)*

AKTIVITET 2: KONSTEN ATT BUDGETERA

Inlärningsmål

- 1 Identifiera och prioritera några av dina personliga och finansiella mål
- 2 Identifiera de steg du kan ta och de resurser du behöver för att uppnå dina mål
- 3 Identifiera och granska dina nuvarande utgiftsbeteenden och mönster
- 4 Förstå vad det innebär att budgetera och identifiera skälen till att upprätthålla en budget
- 5 Skapa och upprätthålla en personlig budget som stöder dina personliga och finansiella mål

Duration

Level

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Arbetsblad

»»» Frågesport

Financial Literacy for Youth

Beskrivning - Aktivitetssteg

Vilka är dina mål?

- Fråga deltagarna om deras mål, baserat på deras situation. Gör en lista och dela upp dem i korta, medellånga och långsiktiga mål.
- Välj ett mål från varje grupp. Låt klassen göra en brainstorming om vilka steg de kan ta och vilka resurser som behövs för att uppnå dessa mål.
- Deltagarna arbetar individuellt med "Vilka är dina mål?" och "Att arbeta med dina mål".

Var kommer dina pengar ifrån?

- Deltagarna identifierar sina nuvarande eller potentiella (nytt jobb, karriärbyte) inkomstkällor.
- Diskutera känslorna av att vara ekonomiskt beroende respektive ekonomiskt oberoende.

Vart tar dina pengar vägen?

- Deltagarna antecknar allt de spenderar under en månadsperiod.
- Fråga deltagarna vilka mönster de kan se i sina utgiftsvanor.
- Diskutera ämnen som impulsköp och vilka faktorer som kan påverka köpbeslut.

Upprätta och upprätthålla en personlig budget

- Hjälp deltagarna att upprätta en personlig budget som stöder deras personliga och ekonomiska mål.
- Be deltagarna att försöka hålla sig till sin budget under en månad.
- Diskutera i slutet av månaden hur det var att hålla sig till en budget. Var budgeten realistisk? Var spenderade de för mycket och var spenderade de mindre? Vad skulle de ändra på i sin budget?

Mini frågesport: Utvärdering av deltagarnas förståelse

Frågor för debriefing

01

Varifrån kommer dina
penga ifrån?

02

Vart går pengarna

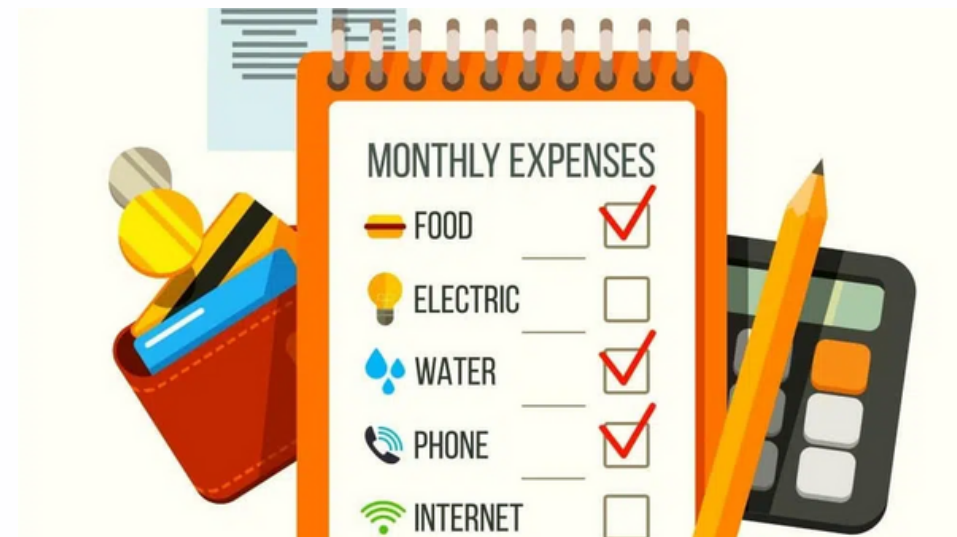
03

Registrera dina
utgifter och se över
budgeten

Arbetsblad (1)

Intäkter	Budget	Aktuell	Skillnad
Källa #1	€	€	€
Källa #2	€	€	€
Källa #3	€	€	€
Total månadsinkomst	€	€	€

Kostnad	Budget	Aktuell	Skillnad
Fasta regelbundna kostnader	€	€	€
Fasta oregelbundna kostnader	€	€	€
Transport	€	€	€
Övriga	€	€	€
Totala månadskostnader	€	€	€

Arbetsblad 2 (Analys av kostnader)

Fasta regelbundna kostnader			
Hyra	€	€	€
Bilförsäkring	€	€	€
Bilbetalning	€	€	€
Kreditkort	€	€	€

Fasta oregelbundna kostnader			
Sparande	€	€	€
Mat	€	€	€
Verktyg	€	€	€

Transport			
Bussbiljett	€	€	€
Gas och olja	€	€	€
Parkering och vägavgifter	€	€	€
Reparationer	€	€	€

Övrigt			
Sjukvårdskostnader	€	€	€
Kläder	€	€	€
Entertainment	€	€	€
Hushållsartiklar	€	€	€
Personliga artiklar	€	€	€
Studieavgifter/skolkostnader	€	€	€
Övrigt	€	€	€

QUIZ

SANT - FALSKT

1. Budgetprocessen börjar med att övervaka de aktuella utgifterna ____ (F)
2. De flesta kortsiktiga mål baseras på aktiviteter under de kommande två eller tre åren ____ (F)
3. Ett vanligt långsiktigt mål för föräldrar till ett nyfött barn kan vara att spara till college ____ (T)
4. Hyra anses vara en fast kostnad ____ (T)
5. Flexibla utgifter är ungefär desamma varje månad ____ (F)

FLERVALSFRÅGA

6. Den sista fasen i budgetprocessen är att: ____ (C)
  - A. sätta upp personliga och finansiella mål
  - B. jämföra din budget med vad du faktiskt har spenderat
  - C. granska de ekonomiska framstegen
  - D. övervaka aktuella utgiftsmönster
7. Ett exempel på ett långsiktigt mål skulle kunna vara: ____ (B)
  - A. en årlig semester
  - B. spara till pensionen
  - C. köpa en begagnad bil
  - D. Slutföra college inom de närmaste sex månaderna
8. Ett tydligt skrivet finansiellt mål skulle vara: ____ (B, D)
  - A. "Att spara pengar till college under de kommande fem åren"
  - B. "Att betala av kreditkortsräkningar på 12 månader"
  - C. "Att investera i en internationell fond för pensionen"
  - D. "Att skapa en nödfond på 4 000 USD inom 18 månader"
9. Ett exempel på en fast kostnad är: ____ (B)
  - A. Kläder
  - B. Bilförsäkring
  - C. En elräkning
  - D. Kostnader för utbildning
10. Detta betraktas vanligen som en flexibel utgift: ____ (D)
  - A. Hyra
  - B. Betalning av bolån
  - C. Hemförsäkring
  - D. Underhållning

AKTIVITET 3: SKAPA DIN BUDGET

Inlärningsmål

- 1 Syftet med denna aktivitet är att unga människor ska fatta förenklade budgetbeslut för sitt vuxna liv. Ungdomarna röstar på en rad budgetalternativ för att tillsammans skapa en nollbaserad budget för hela klassen.

Tid

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- Bildspel (se bild 23 och 24)
- Kalkylblad - gör 1 elektronisk kopia

Beskrivning - Aktivitetssteg

Del I: Förbereda spelet

Sätt upp skyltar med beteckningarna A, B och C i tre hörn av klassrummet

Gör en kopia av kalkylbladet. Du kommer att använda detta för att spåra klassens budget när du går igenom aktiviteten.

Öppna bildspelet i en flik på din dator och din kopia av kalkylbladet i en annan flik.

Obs: Du kan också hålla budgeten manuellt på din krita/whiteboard eller ett stort affischpapper om du föredrar det.

Del II: Spela spelet

1. Projicera bildspelet

2. Förklara för deltagarna att de på varje beslutsbild ska välja om de personligen skulle välja alternativ A, B eller C om de skulle flytta till en lägenhet. Sedan ska de förflytta sig till motsvarande hörn i klassrummet

3. Varje deltagare får välja självständigt, men du kommer att registrera i klassens kalkylblad det alternativ som får flest röster (av de flesta deltagare som står i det hörnet)

Obs: Du kanske vill ge deltagarna möjlighet att prata med varandra i sina grupper, för att övertyga andra från klassen att ansluta sig till deras hörn, eller att förklara sitt resonemang

4. För varje beslutsbild, registrera kostnaden för det mest populära alternativet i din kopia av kalkylbladet. Detta fungerar som klassens låtsasbudget.

5. När rundorna fortskrider vill du ofta uppmärksamma deltagarna på raden "Återstående månadsbudget" i kalkylbladet, så att de vet hur de ska fatta kommande beslut utan att överskrida budgeten

6. När du kommer till bild 18, "det roliga", kan du bestämma hur mycket tid som ska ägnas åt detta. Några alternativ är följande:

a. Deltagarna röstar på de 3 bästa sakerna de kommer att spendera pengar på från listan

b. Deltagarna röstar på varje utgift genom att ge tummen upp/ner

c. Deltagarna röstar om varje utgift genom att flytta sig till ett hörn (A för JA, B för NEJ)

Frågor för debriefing

01

Om alla dina personliga beslut skulle föras in i kalkylbladet, hur skulle din totala budget förändras?

02

Skulle din budget överleva om du hade en stor livsförändring eller en stor utgift?

Bildspel

Tänk dig din framtid...

Tänk dig själv som en självständig vuxen, efter college, i början av din första karriär...

Var bor du?

Hur ser du på din livsstil?

Hur tillbringar du din fritid?

Startinkomst

(Hypotes) Lön för en högskoleutbildad 2023: BRUTTOLÖN 55 260 € per år (4 605 € per månad)

Avdrag från lönecheck

Your Pay Check Results		Calculation based on	
Monthly Gross Pay:	€4605	Tax Year	2022
Federal Withholding:	€490.27	Gross Pay	€55,260
FICA	€285.51	Pay Frequency	Monthly
Medicare	€66.77	Federal Filing Status	Single
Virginia	€217.31	# of Federal Allowances	1
		Additional Federal W/H	0
		State	Virginia
NET PAY	€3,545.14	Filing Status	Single
MONTHLY NET PAY: €3,545		Allowances	1
		Add. Allowances	0
		Additional State W/H	0

Bildspel

Fasta betalningar

Deltagare LÅNESKULD Genomsnittlig skuld: 393 €

SJUKFÖRSÄKRING Genomsnittlig bronsförsäkringspremie: 448

Sparande och pensionering

Hur mycket sparar jag varje månad?

A: 5% (177 €)

B: 10% (355 €)

C: 15% (532 €)

Hyra

Hur mycket betalar jag för hälften av en tvåa?

A: 552 €

B: 770 €

C: 895 €

Hyresgästförsäkring

Ska jag välja att teckna en bostadsrättsförsäkring? (JA/NEJ)

Kostnad 15 €.

Verktyg

El och gas: 90

Vatten och avlopp: 35 €

Sopor och återvinning: 7 €

Streaming

Hur mycket underhållning vill jag ha?

A: Netflix 13€

B: Disney 14€

C: YoutubeTV 65

Höghastighets-Internet

Hur snabbt behöver jag surfa?

A: 30 €

B: 36 €

Transport

Hur kommer jag att pendla och ta mig runt i stan?

A: Kollektivtrafik 67

B: Begagnad bil 465 €.

C: Ny bil 609

Ägande av bilar

A: Försäkring: 157

B: Underhåll: 66

C: Gas: 90

Totalt: 313 €.

Mat

Hur mycket kommer jag att spendera på mat?

A: Låg kostnad 252 €.

B: Måttlig kostnad 312 €.

C: Liberal kostnad 390 €.

Slide deck

Abonnemang för mobiltelefoni

Hur mycket mobildata behöver jag?

A: Värdeplan 50

B: Obegränsat 75

C: Obegränsad Elite 85

Grundläggande nödvändigheter

A: Dusch-/badrumsprodukter 17 €.

B: Tandhygien 10

C: Tvätt 10

D: Kök/rengöring 25

Totalt: 62

Kläder/Skor

Hur mycket kommer jag att spendera på kläder och skor?

A: Sparsamhet 60 €.

B: Snabba modekläder 120 €.

C: Designerkläder 180 €.

Hur är det med de roliga sakerna?

Apple Music, Spotify Premium 5 €, 10 €

Frisörbesök 17 € /40 € / 75 €

Medlemskap i gym 58 €,

Manikyr 25 €, Pedikyr 40

Att gå ut 240

Hobbyer?

Semestrar 170

Elektronik 35

Donationer ?

Gåvor 25

Husdjur 58

AKTIVITET 4: INFLATION ÖVER TIDEN

Inlärningsmål

- 1 Syftet med denna aktivitet är att unga människor ska utforska hur inflation påverkar köpkraften över tid.

Tid

2 timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Tryckt material (3 axlar)

»»» Kalkylator

Beskrivning - Aktivitetssteg

Del I: Förbered spelet

Förhandsgranska bildspelet eller bildspelet med svar och gör eventuella justeringar som du vill göra för din klass. Du kan lägga till eller ta bort bilder genom att klicka på "Arkiv" och sedan "Gör en kopia".

Förbered din plats. För varje fråga kommer deltagarna att förflytta sig och välja en plats längs en axel. Du behöver utrymme för att deltagarna ska kunna röra sig och ett sätt för dem att veta var de befinner sig längs axeln. Här är några alternativ:

- Projicera bildspelet eller bildspelet med svar, som innehåller en x-axel. Detta fungerar bäst för små grupper eller små utrymmen.
- Rita en linje för en x-axel över whiteboarden med 5 kryssmarkeringar. Skriv start- och slutvärdena för x-axeln för varje omgång.
- Skriv ut en kopia av axelmarkeringskortet. För varje runda, tejpa numren i ordning längs en vägg eller ett golv för att bilda en x-axel.

Del II: Spela spelet

Projicera bilderna så att alla deltagare kan se dem och se till att det finns tillräckligt med utrymme för dem att röra sig runt i klassrummet. Om du använder bildspelet med svar, sätt bildspelet i PRESENT-läge, så att animationerna fungerar och deltagarna inte kan se vilket innehåll som kommer närmast.

Beskrivning - Aktivitetssteg

Förklara anvisningarna för aktiviteten, som finns på bild 2 i bildspelet. Deltagarna kommer att göra gissningar om priser över tid. Efter att du har visat varje fråga kommer deltagarna att flytta till motsvarande område i klassrummet. Det kommer att finnas tre omgångar med lite olika typer av frågor:

Runda 1: Gissa året

Runda 2: Gissa priset

Runda 3: Gissa effekten på köpkraften

Spela varje runda. Läs varje fråga och ge deltagarna 30 sekunder att tyst bestämma sig för sitt svar. När du säger GO förflyttar de sig till det området i klassrummet. När de har flyttat sig kan du underlätta så lite eller så mycket samtal som du vill.

Denna aktivitet är avsedd för unga människor att utforska hur priser och köpkraft förändras över tiden; De kanske inte kan bestämma det exakta svaret och det är okej!

Frågor för genomgång

01

Vad är inflation med dina egna ord?

02

Med tanke på inflationens inverkan, varför är det viktigt att investera?

03

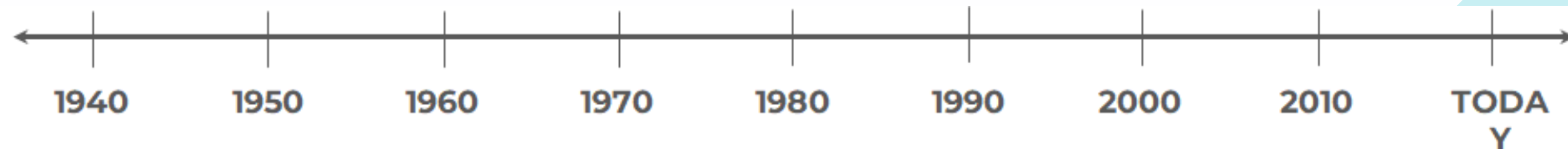
Vem tror du kommer att påverkas mest av inflationen? Och varför?

Round 1

1. Föreställ dig en tidslinje tvärs över rummet, där ena änden representerar 1950 och den andra änden representerar nutid.
2. Din lärare kommer att berätta priset för varje artikel. Gissa tyst i ditt huvud vilket år varan kostade det specifika priset.
3. När din lärare säger GO, förflytta dig till det "året" i klassrummet

Frågor:

1. När kostade en hamburgare från McDonald's 0,15 €?
2. När kostade en biobiljett 4,35 €? (En genomsnittlig biobiljett kostade 9,16 € år 2021.)
3. När kostade en stor påse potatischips 2,50 €? (Den kostade 5,27 € 2021)
4. När kostade ett genomsnittligt par skor 30 €? (Den genomsnittliga kostnaden för skor var 141 € i amerikanska städer 2021)
5. När kostade ett paket chokladkakor 2,00 €? (Det kostade 3,81 € år 2021)
6. När kostade den genomsnittliga nya bilen 3 450 €? (Den genomsnittliga nya bilen kostade 45 031 € i september 2021)
7. När kostade den genomsnittliga hyran 592 €? (Den genomsnittliga kostnaden för månadshyra var 1 164 € i oktober 2021)

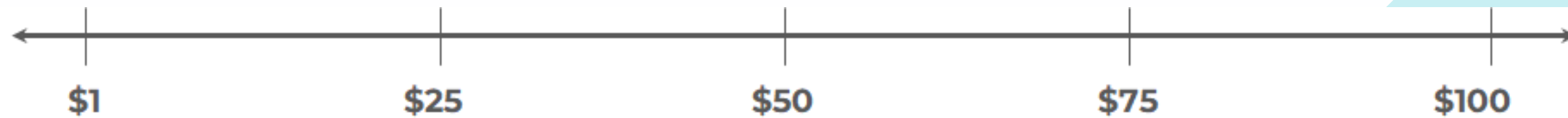

Round 2

1. IFöreställ dig en axel som löper genom ditt klassrum, där ena änden motsvarar 1 euro och den andra 100 euro.
2. Din lärare kommer att berätta priset på föremålet och ett antal år. Gissa tyst i ditt huvud hur mycket föremålet kommer att kosta om inflationen i genomsnitt är 2 % per år.
3. När din lärare säger GO, flytta dig till det "priset" i klassrummet

Frågor:

8. Hur mycket kommer en Nalgene vattenflaska att kosta om 15 år? (Antag att den kostar 12 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
9. Hur mycket kommer ett paket med 3 vanliga t-shirts att kosta om 30 år? (Antag att den kostar 14 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
10. Hur mycket kommer en kopp kaffe att kosta om 20 år? (Antag att det kostar 2,70 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
11. Hur mycket kommer ett par nya sneakers att kosta om 10 år? (Antag att det kostar 60 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
12. Hur mycket kommer en ryggsäck att kosta om 25 år? (Antag att den kostar 40 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
13. Hur mycket kommer en stor pizza att kosta om 30 år? (Antag att den kostar 9,99 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
14. Hur mycket kommer ett paket gelpennor att kosta om 20 år? (Antag att det kostar 14,79 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)
15. Hur mycket kommer ett par jeans att kosta om 20 år? (Antag att det kostar 39,95 € idag och att inflationen i genomsnitt är 2 % per år)

Round 3

Din lärare kommer att beskriva ett scenario.

Bestäm om du tror att din köpkraft skulle öka, minska eller vara oförändrad i detta scenario.

När din lärare säger GO, flytta till motsvarande plats i klassrummet.

När du har flyttat dig kommer din lärare att ge dig en chans att förklara ditt resonemang och rekrytera fler klasskamrater till din hörna.

Frågor:

16. Vad hände med din köpkraft?

Scenario: Du har 250 € på ett sparkonto utan ränta och 200 € på ett sparkonto som ger 0,50 % ränta per år. Under de kommande fem åren är inflationstakten: 2%, 1.8%, 1.8%, 2.1%, 2.3%

17. Vad hände med din köpkraft?

Scenario: Du har 100 € på ett sparkonto som ger 1 % årlig ränta och 300 € på en 5-årig CD som ger 2 % ränta. Inflationen är i genomsnitt 2,5 % under de kommande 5 åren.

18. Vad hände med din köpkraft?

Scenario: Du investerar 300 € på aktiemarknaden. Under de kommande 5 åren är din årliga avkastning: 7.5%, 8.5%, 9.5%, 6%, 2%. Inflationen är i genomsnitt 3 % under de kommande 5 åren.

19. Vad hände med din köpkraft?

Scenario: Du har 500 euro i räntefritt sparande och 500 euro investerade i en obligation med en kupongränta (ränta) på 4 % per år. Under de kommande 5 åren är den årliga inflationstakten: 2.1%, 1.9%, 1.7%, 2%, 2.3%

20. Vad hände med din köpkraft?

Scenario: Du investerar 1 000 euro på aktiemarknaden. Under de kommande 3 åren är din årliga avkastning: 8.5%, 4%, -6.5%. Inflationen är i genomsnitt 2.6 % under de kommande 3 åren.

**Purchasing Power
Decreased**

**Purchasing Power
Stayed the Same**

**Purchasing Power
Increased**

AKTIVITET 5: SPELET OM BÖNORNA

Inlärningsmål

- 1 Öva grunderna i budgetering med hjälp av The Bean Game
- 2 Förstå vilken inverkan en begränsad budget kan ha på deras konsumtionsvanor
- 3 Reflektera över sina personliga budgetval

Tid

2 timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Arbetsblad (bönkarta)

»»» Arbetsscenarier

Beskrivning - Aktivitetssteg

Definiera målet: Det första steget är att definiera målet med aktiviteten. I det här fallet är målet att hjälpa ungdomar att upptäcka vad som är viktigast för dem att spendera pengar på och hur deras personliga erfarenheter och värderingar påverkar deras beslut om hur de ska hantera sina pengar.

Förbered materialet: Skriv ut kopior av arbetsbladet och dela ut dem till deltagarna.

Starta aktiviteten: Detta spel kan spelas individuellt eller i små grupper med max. 5 personer. Ge varje deltagare eller liten grupp 20 bönor.

Obs: Om bönor, jordnötter eller små godisbitar inte finns tillgängliga kan deltagarna också skugga den tomma bönikonen på arbetsbladet med en färgpenna eller tuschpenna.

Del II: Spela spel

Runda 1: Förklara för deltagarna att de 20 böorna representerar deras "inkomst". Varje post på deras arbetsblad har ett bestämt antal bönor som anger hur många bönor som behövs för att "betala" för den posten. Instruera varje deltagare eller liten grupp att gå igenom varje kategori (Bostad, Mat, etc.) och välja vilka alternativ de vill "spenderar" sina bönor på. Låt dem fysiskt placera böorna på pappret för de alternativ de väljer. När de är klara med att välja objekt i de obligatoriska kategorierna fortsätter de att välja alternativ i de andra kategorierna tills de har använt sin inkomst på 20 bönor. Be deltagarna att svara på diskussionsfrågorna för första rundan på sitt arbetsblad.

Runda 2: Förklara för deltagarna att deras inkomst har minskats till 13 bönor för omgång 2. Instruera dem att ta bort 7 bönor från deras befintliga bönallokering. Be dem att svara på diskussionsfrågorna för omgång två på arbetsbladet.

När deltagarna delar med sig av sina viktigaste lärdomar, belys att böntilldelningen varierar för varje deltagare, eftersom dessa beslut är en återspeglning av deras personliga värderingar och attityder kring pengar.

Beskrivning - Aktivitetssteg

Runda 3: Have participants complete the questions from Round 3: Reflection on the Worksheet, either in writing or as a class discussion.

Avsluta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig relevanta videor och ytterligare aktiviteter för att uppmuntra dem att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

Frågor för debriefing

01

Blev du förvånad över kostnaden för någon av kategorierna och alternativen? Vilka och varför?

02

Förklara resonemanget bakom hur du spenderade din inkomst på 20 bönor.

03

Vilka 3 viktigaste lärdomar fick du från denna aktivitet för att hjälpa dig att skapa starka, realistiska budgetar för dig själv i framtiden?

03

Animering/ grafik/ visuella bilder/ videor

Alternativ till användning av The Bean Game (virtuell mall)

Wheel beslutar (<https://wheeldecide.com/>) att använda tilläggsmaterial eller tillägg till Bean Game-scenarierna

The Bean Map

Housing	
Living with family, sharing cost of utilities	DD
Share an apartment or house with roommates	DDDD
Rent your own place	DDDDD

Food	
Cook at home; dinner out once a week	DD
Frequent fast food lunches and weekly dinner out	DDDD
All meals away from home	DDDDD

Transportation	
Walk or bike	No cost
Ride bus or join carpool	D
Buy fuel for family car	DD
Buy a used car and gas	DDDD
Buy new car and gas	DDDDD

Insurance		
Auto	No coverage (ONLY if select no car below)	No cost
	Liability coverage only	DD
	Comprehensive coverage	DDDD
Health and Disability	No coverage	No cost
	Basic health coverage	DD
Property	No coverage	No cost
	Renters insurance	D

Clothing		
Clothing	Wear present wardrobe	No cost
	Shop at discount or thrift stores	D
	Shop for new clothes	DD
	Shop for designer clothes	DDDD
Laundry	Do laundry at parents' house	No cost
	Use laundromat; some dry cleaning	D
	Rent or purchase washer and dryer	DD

Recreation	
Hiking, hanging out with friends, scrolling your phone	No cost
Streaming service for music, TV, movies	D
Movie theaters, gym membership, clubs or hobby groups	DD
Concerts, sporting events	DD
Big vacations	DDDD

The Bean Map

Furnishings	
Second-hand from relatives or friends	No cost
Buy at a garage sale, thrift shop, or used online	☺
Rent furniture or live in furnished apartment	☺☺
Buy new furniture	☺☺

Personal Care	
Basic products: soap, shampoo, toothpaste, make-up, etc.	☺
Occasional professional haircuts, basic personal care products	☺☺
Regular hairstyling, nails, name brand personal care products	☺☺☺

Communication	
No phone	No cost
Phone with limited data	☺
Phone with unlimited data	☺☺
Wifi at your home	☺

Gifts	
Make your own	☺
Purchase cards or small gifts occasionally	☺☺
Purchase frequent gifts for family and friends	☺☺☺
Contributions to charities and/or religious groups	☺

Savings	
Keep cash in a piggy bank at home	No cost
5% of income	☺
10% of income	☺☺
Invest for retirement	☺☺

Bönan Scenarios

Scenario 1

Någon i familjen har just brutit benet. Om du har sjukförsäkring behöver du inte göra någonting. Om du inte har någon sjukförsäkring, ta av dig 3 bönor.

Scenario 2

Din förälder eller vårdnadshavare har just fått en löneförhöjning på 2 bönor! Bestäm var pengarna ska spenderas.

Scenario 3

Inflationen har slagit mot livsmedelspriserna! Alla livsmedelskategorier är nu 1 böna dyrare. Justera din budget för att ta hänsyn till de högre priserna.

Scenario 4

Din arbetsgivare har beslutat att matcha en del av dina pensionsinvesteringar. Lägg till 2 bönor i din budget om du väljer att investera för pensionen.

Scenario 5

A Grannens hund åt upp dina soffkuddar (synd att han inte hade aptit på dina läxor)! Om du inte bor på egen hand OCH betalar hyresgästförsäkring, ta av 1 böna för reparationer.

AKTIVITET 6: QUIZ

Inlärningsmål

- 1 Sessionen kommer att belysa vad som lärdes ut under teorin och under de andra aktiviteterna
- 2 I den sista frågesporten kommer deltagarna att använda sina kunskaper för att utmana varandra på ett vänskapligt sätt och vinna.

Tid

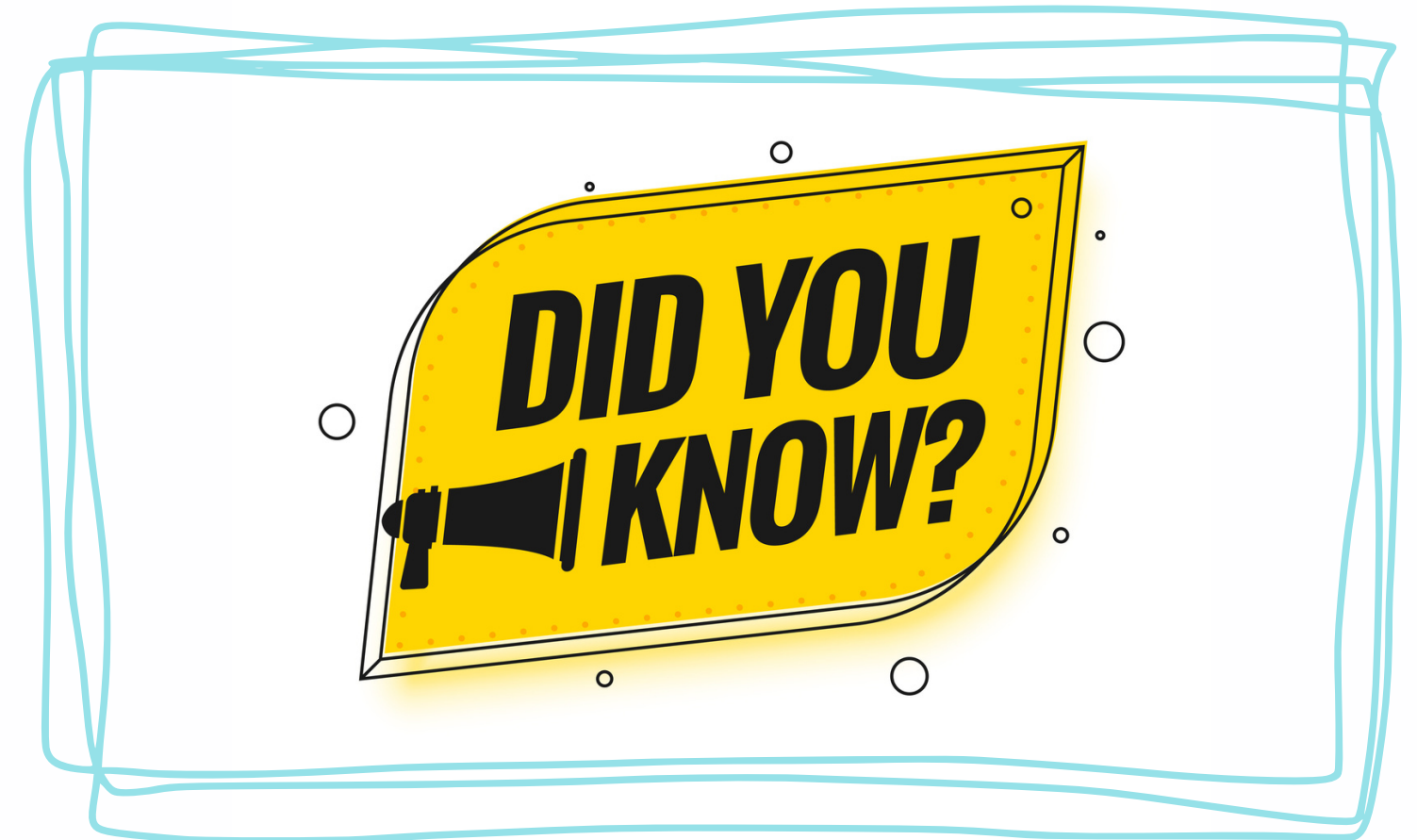
1 timmer

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Avslutande quiz om kunskaper från tidigare aktiviteter.
- »»» utskrivet Quiz

Beskrivning - Aktivitetssteg

Ge poäng till varje fråga i frågesporten beroende på svårighetsgrad och dela in dem i tre kategorier (lätt, medel, svår).

Dela in deltagarna i lag och ge varje lag en fråga. Ställ in timern på en halvtimme.

Börja spelet. Lagen ska diskutera och välja ett svar på varje fråga. Om de svarar rätt får de frågans poängvärde.

I slutet av spelet lägger du ihop poängen och förklarar det vinnande laget.

Avsluta aktiviteten med en diskussion om de finansiella begrepp som täcks och hur man tillämpar dem i verkliga livet. Uppmuntra deltagarna att dela med sig av sina insikter och ställa frågor.

Rundabordssamtal: Avsluta aktiviteten med en rundabordsdiskussion där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Avsluta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om lån och skuldriskhantering. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

QUIZ (1)

1. Vad är en budget?

- A) En lista över dina månatliga räkningar
- B) En plan för att hantera dina utgifter och inkomster ✓
- C) Ett sätt att spåra dina dagliga utgifter

2. Vad är 50/30/20-regeln?

- A) En regel för att skapa en balanserad kost
- B) En regel för att dela upp din inkomst i utgiftskategorier ✓
- C) En regel för att spara pengar för nödsituationer

3. Vad är fasta utgifter?

- A) Utgifter som är desamma varje månad, t.ex. hyra eller bilbetalningar ✓
- B) Utgifter som varierar från månad till månad, t.ex. matinköp eller underhållning
- C) Utgifter som är valfria, t.ex. att äta ute eller shoppa

4. Vad är en nödfond?

- A) En fond för underhållning och fritidsaktiviteter
- B) En fond för dagliga utgifter, som matvaror och bensin
- C) En fond som avsätts för oväntade utgifter, som bilreparationer eller läkarräkningar ✓

5. Vad är skillnaden mellan en önskan och ett behov?

- A) Ett behov är något som är nödvändigt för att överleva, medan en önskan är något som är önskvärt men inte nödvändigt ✓
- B) En önskan är något viktigt för överlevnad, medan ett behov är något önskvärt men inte nödvändigt
- C) Ett behov och en önskan är samma sak

QUIZ (2)

6. Vilket är ett vanligt misstag som människor gör när de skapar en budget?

- A) Spara för mycket pengar
- B) Att spendera för mycket på fasta utgifter
- C) Att inte hålla koll på sina utgifter ✓

7. Vad är ett bra sätt att minska sina utgifter?

- A) Ta fler semestrar
- B) Lägga mer pengar på underhållning
- C) Laga mat hemma istället för att äta ute ✓

8. Vilket är det bästa sättet att hålla koll på dina utgifter?

- A) Använd en app eller programvara för budgetering ✓
- B) Skriv ner dem på ett papper
- C) Håll dem i huvudet

9. Vad är en bra strategi för att betala av skulder?

- A) Betala av skulder med låg ränta först
- B) Betala av skulder med hög ränta först ✓
- C) Ignorera dina skulder och hoppas att de försvinner

10. Varför är det viktigt att ha en budget?

- A) Det gör att du känner dig mer stressad över pengar
- B) Det hjälper dig att hålla koll på dina utgifter och uppnå dina finansiella mål ✓
- C) Det spelar ingen roll, så länge du har ett jobb

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-0000286944

OM DU VILL VETA MER OM PROJEKTET FLY:

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

www.financialliteracyfly.eu

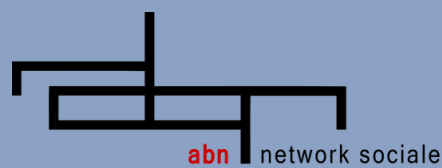

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 4

SPARANDE OCH INVESTERINGAR

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

- Inledning
- Hur börjar man spara och investera?
- Olika typer av sparande
- Olika typer av investeringar
- Viktiga faktorer att ta hänsyn till
- Tips från experter

Aktiviteter:

- Aktivitet 1: Behöver jag det jag köper?
- Aktivitet 2: Spara smart: En resa mot ekonomisk trygghet
- Aktivitet 3: Utforska spar- och investeringsalternativ
- Aktivitet 3: Utforska spar- och investeringsalternativ
- Aktivitet 4: Att lära sig investera
- Aktivitet 5: Mindfulness-meditation om pengar

Innehåll

"SPARA INTE DET SOM BLIR ÖVER NÄR DU HAR
SPENDERAT;
SPENDERA DET SOM ÄR KVAR EFTER ATT HA
SPARAT."

WARREN BUFFETT

Inledning

Att spara och investera är två begrepp som kan ha stor inverkan på allas ekonomiska framtid, särskilt för unga människor. Z-generationens Financial Health Join Report visade att unga människor vill veta mer om hur man börjar spara pengar och hur man investerar.

Låt oss börja!

Att spara innebär att lägga undan pengar för senare användning, medan att investera innebär att lägga pengar på något som kan generera mer pengar i framtiden. Att spara och investera är kraftfulla verktyg som kan hjälpa dig att nå dina långsiktiga finansiella mål.

Så...

Så...

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

... varför är sparande viktigt?

Att spara är viktigt eftersom det ger dig möjlighet att skapa en nödfond. En krisfond består av besparingar som sätts undan för oförutsedda situationer, till exempel sjukdom, akuta reparationer av hemmet eller förlust av jobbet. Genom att ha en nödfond kan du känna dig säkrare och förberedd på att hantera oväntade omständigheter.

Dessutom kan sparande hjälpa dig att uppnå dina långsiktiga finansiella mål, som att köpa ett hus eller en bil. Genom att konsekvent spara och hålla fokus på dina mål kan du nå dem snabbare

... varför är det viktigt att investera?

Investeringar kan hjälpa dina pengar att växa på lång sikt. Det finns olika sätt att investera, bland annat på aktiemarknaden, i fastigheter och fonder. Att investera innebär risker, men det ger också möjlighet att få högre avkastning jämfört med att bara placera pengarna på ett sparkonto. Det är viktigt att göra efterforskningar och skaffa sig kunskap om olika investeringsalternativ innan man fattar ett beslut.

Hur man börjar spara och investera?

Sätt upp en budget för att bestämma hur mycket du kan spara varje månad. Du kan börja med att spara små belopp, t.ex. en procentandel av din lön eller ett visst belopp varje vecka.

1

Kom ihåg att spara och investera är kraftfulla verktyg för att trygga din ekonomiska framtid. Börja fatta kloka beslut redan idag så att du kan njuta av en välmående ekonomisk framtid.

Efter att ha samlat ihop tillräckligt med sparpengar kan man börja undersöka möjligheterna att investera sina pengar. En bra startpunkt är att kontakta en finansiell rådgivare för personlig vägledning och rekommendationer.

2

SPARKONTON

Dessa bankkonton är särskilt utformade för att spara pengar. I allmänhet erbjuder de högre räntor än checkkonton och har vanligtvis inga kontohållningsavgifter.

INLÅNINGSBEVIS (CD-SKIVOR)

Detta är sparprodukter som ger fasta räntor under en viss tid. Räntorna är vanligtvis högre än för traditionella sparkonton, men medlen är låsta under den överenskomna löptiden.

ÖMSESIDIGA FONDER

Det är investeringsinstrument som gör det möjligt för privatpersoner att investera sina pengar i en diversifierad portfölj av aktier, obligationer och andra värdepapper. De ger möjlighet till högre avkastning jämfört med traditionella sparkonton, men de är också mer riskfyllda.

TYPER AV SPARANDE

PENSIONSAVSÄTTNINGAR

Detta är pensionssparplaner som är särskilt utformade för att spara till pensionen. Exempel är 401(k)-planer och pensionsplaner.

KRISFONDER

Detta är sparande som är särskilt avsett för nödsituationer, till exempel förlust av arbete eller en medicinsk nödsituation. Det rekommenderas att ha tre till sex månaders utgifter i nödsparande.

De vanligaste sparformerna är att regelbundet sätta in pengar på ett sparkonto, spara automatiskt genom löneavdrag, använda sparappar och sparverktyg samt investera i fonder eller pensionsplaner. Det är viktigt att komma ihåg att varje person har unika finansiella behov och mål, och bör välja de sparformer som bäst passar den egna finansiella situationen.

TYPER AV SPARANDE

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Det är viktigt att komma ihåg att varje typ av investering har olika risknivåer och avkastningspotential, och du bör välja investeringar som överensstämmer med dina mål och din risktolerans.

Innan du gör någon investering rekommenderar vi att du rådgör med en **finansiell rådgivare** för att få personliga rekommendationer.

TYPER AV INVESTERINGAR

1. **Aktier:** Aktier representerar ägarandelar i företag och ger möjlighet till avkastning genom ökning i aktievärdet och utdelningar som betalas av företaget.
  2. **Obligationer:** Obligationer är skuldförbindelser som emitteras av företag eller stater och ger möjlighet till avkastning genom räntebetalningar.
  3. **Fonder:** Fonder är investeringsinstrument som gör det möjligt för investerare att placera sina pengar i diversifierade portföljer med aktier, obligationer och andra värdepapper. De förvaltas professionellt och är ett enkelt och bekvämt sätt att investera på aktiemarknaden.
  4. **Fastigheter:** Med fastigheter avses egendom som köpts för att ge hyresintäkter eller långsiktig vinst från försäljning. Att investera i fastigheter kan vara en lönsam långsiktig strategi, men den medför också risker.
- **Råvaror:** Råvaror är fysiska tillgångar som guld, silver, olja och naturgas som köps och säljs på råvarumarknaderna. Att investera i råvaror kan ge diversifiering och skydd mot inflation.

VIKTIGA FAKTORER ATT TA HÄNSYN TILL

Innan du påbörjar din sparresa är det viktigt att ta hänsyn till följande faktorer:

- **Inkomster och utgifter:** Utvärdera din månadsbudget för att fastställa det belopp som kan sparas varje månad. Det är viktigt att se till att utgifterna ligger inom ramen för din inkomst och att sparandet inte påverkar återbetalningen av skulder eller andra betydande utgifter.
- **Mål för sparandet:** Sätt upp specifika sparmål, oavsett om det handlar om att bygga upp en nödfond, göra en långsiktig investering eller uppnå kortsiktiga mål som en semesterresa. Tydligt definierade mål hjälper till att bibehålla motivation och fokus.
- **Räntesats:** Ta hänsyn till den ränta som erbjuds på det valda sparkontot eller den valda sparprodukten. Välj ett konto eller en produkt med en konkurrenskraftig ränta för att maximera din avkastning.
- **Likviditet:** Tänk på likviditeten i det sparkonto eller den sparprodukt du valt. Om du vill ha snabb tillgång till ditt sparande ska du välja ett konto eller en produkt med hög likviditet.

Innan du påbörjar din sparresa är det viktigt att ta hänsyn till följande faktorer:

- **Risktolerans:** Bestäm din personliga risktolerans som investerare. Om du föredrar en konservativ strategi ska du välja lågriskinvesteringar. Om du å andra sidan har en aptit för högre risk kan du överväga mer aggressiva investeringsalternativ.
- **Mål för investeringen:** Sätt upp specifika investeringsmål, t.ex. att öka nettoförmögenheten, generera inkomster eller pensionsspara. Tydligt definierade mål ger riktning och syfte till din investeringsstrategi.
- **Tidsram för investeringen:** Fundera över tidsramen för investeringen, eller hur länge du planerar att behålla dina investeringar. Om du har en långsiktig investeringshorisont kan du utforska alternativ som aktier eller fastigheter, som kan vara lämpliga för hållbar tillväxt.
- **Diversifiering:** Minska risken genom att diversifiera din investeringsportfölj. Genom att investera i olika tillgångsklasser kan du minimera effekterna av negativa marknadshändelser och öka potentialen för stabil avkastning.
- **Professionell vägledning:** Ta hjälp av en finansiell rådgivare innan du fattar viktiga investeringsbeslut. En kvalificerad finansiell rådgivare kan hjälpa dig att välja lämpliga investeringar som är anpassade till dina mål och din risktolerans.

VIKTIGA FAKTORER ATT TA HÄNSYN TILL

EXPERT TIPS:

- **Spara till pensionen:** Det är starkt rekommenderat att börja pensionsspara så tidigt som möjligt, eftersom tid är en avgörande faktor för att bygga upp en förmögenhet. Pensionsplaner, som individuella pensionssparkonton (IRA) och 401(k)-planer, är utmärkta alternativ för långsiktigt pensionssparande.

Experter ger följande rekommendationer om sparande och investeringar:

Bygg upp en tillräcklig nödfond: Det är tillrådligt att spara minst tre till sex månaders utgifter på ett nödsparkonto för att effektivt kunna hantera oförutsedda omständigheter.

- **Diversifiera investeringarna:** Diversifiering är ett viktigt sätt att minska risken i en investeringsportfölj. Experter rekommenderar att man investerar i olika typer av tillgångar, t.ex. aktier, obligationer, fastigheter, råvaror och kryptovalutor, för att minimera effekterna av eventuella negativa marknadshändelser.
- **Ha en långsiktig tidshorisont:** Experter rekommenderar att man investerar på lång sikt och inte försöker "tajma marknaden" genom att försöka förutse kortsiktiga rörelser. En långsiktig tidshorisont gör att investeringarna kan växa och övervinna kortsiktig marknadsvolatilitet.
- **Sök finansiell rådgivning:** Vi rekommenderar att du rådfrågar en finansiell rådgivare innan du gör någon större investering. En finansiell rådgivare kan hjälpa till att välja lämpliga investeringar baserat på investerarens mål och risktolerans. De kan också ge vägledning om långsiktig finansiell planering och hjälpa till att hålla fokus på de finansiella målen.

AKTIVITET MODUL 4

SPARA OCH INVESTERA

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: BEHÖVER JAG DET JAG KÖPER?

Lärande Mål

- 1 Öka medvetenheten om konsumtionsvanor
- 2 Förbättra den kritiska utvärderingen av behov kontra önskemål och förstå hur marknadsföring och sociala medier påverkar
- 3 Reflektion över finansiella prioriteringar och mål

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Pappersark
- »»» Blyertspennor

Beskrivningar

- **Inledning:** Ge en kortfattad översikt över workshopens syfte, som är att främja reflektion över utgiftsvanor och vikten av att fatta välgrundade ekonomiska beslut. Betona hur våra utgiftsvanor kan påverka den personliga ekonomin på lång sikt.

- **Analys av utgifter:** Dela in deltagarna i små grupper om 3-5 personer. Dela ut pappersark och instruera varje deltagare att dokumentera sina regelbundna utgifter från den senaste månaden eller månaderna. Uppmuntra dem att kategorisera sina utgifter (t.ex. mat, transport, underhållning, impuls köp impuls köp etc.).

KATEGORI	PRIS

- Låt sedan grupperna analysera sina utgiftsmönster och trender. Uppmana dem att diskutera eventuella onödiga utgifter som de identifierat och områden där de kunde ha sparat pengar. Uppmuntra dem att fundera över om de inköp de gjorde verkligen var nödvändiga.
- **Marknadsföring och shopping:** Instruera deltagarna att gå in på en social nätverksplattform (Instagram, Facebook, TikTok, etc.) och anteckna de tre första annonserna de stöter på. Uppmana dem att diskutera i sina grupper om dessa annonser är återkommande eller om de har sett dem tidigare. Hjälプ dem att fundera över om de verkligen behöver de produkter eller tjänster som annonseras och om de är benägna att göra ett köp.
- **Avslutande reflektion:** Samla alla deltagare för en kort avslutande reflektion. Ge praktiska tips för att förbättra analys och kontroll av utgifter, t.ex. att skapa en inköpslista, sätta upp sparmål och undvika impuls köp genom att planera utgifterna i förväg.

Frågor för genomgång

01

Vad upptäckte de om sina konsumtionsvanor? Kom det fram några överraskningar i deras analys?"

02

Vilka aspekter skulle de överväga att förändra i sina konsumtionsvanor? Har de bedömt nödvändigheten av sina inköp? Är de bekanta med några sparstrategier?

03

Hur kan de omsätta de insikter de fått i sitt dagliga liv? På vilket sätt påverkar sociala medier deras konsumtionsvanor? Känner de att de har kontroll över sin ekonomi?

ACTIVITET 2: ATT SPARA SMART: EN RESA TILL FINANSIELL SÄKERHET

Lärandemål

- 1 Inse fördelarna med att spara och definiera sina individuella sparmål
- 2 Undersöka olika sparstrategier
- 3 Förbättra förmågan till kritiskt tänkande

Tidsperiod

90 mins

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Whiteboard eller blädderblock
- »»» Papper och positurer
- »»» Blyertspennor
- »»» Miniräknare (valfritt)

Financial Literacy for Youth

AKTIVITET 2: Spara smart: En resa mot ekonomisk trygghet

Description

- **Inledning:** Börja med att ge en översikt över begreppet sparande och dess betydelse för privatekonomin. Betona fördelarna med att spara, t.ex. ekonomisk trygghet, måluppfyllelse och beredskap för oväntade utgifter.
- **Brainstorming-session:** Låt deltagarna i en gemensam brainstorming-session komma på anledningar till att spara pengar. Dokumentera deras idéer visuellt på en whiteboard eller ett blädderblock för att skapa en konkret representation av deras svar.
- **Övning om sparmål:** Dela ut handouts med exempel på sparmål, inklusive att köpa en bil, åka på semester, starta ett litet företag eller köpa ett hus. Be deltagarna att välja ett mål från listan eller skapa ett eget. De bör registrera sitt valda mål, uppskatta den tillhörande kostnaden och sätta ett måldatum för att uppnå det. Uppmuntra dem att relatera scenariot till sin nuvarande personliga situation.
- **Diskussion om sparstrategier:** Underlätta en diskussion om olika strategier för att spara pengar för att uppnå mål. Utforska begrepp som budgetering, att skilja mellan behov och önskemål, att minska utgifter och att öka inkomster. Dela med er av praktiska spartips, t.ex. automatisera sparandet, upprätta särskilda sparkonton och utnyttja rabatter eller kuponger.
- **Interaktivt sparande-spel:** Introducera ett engagerande interaktivt sparspel där deltagarna fattar beslut om att spara pengar. Skapa scenarier med vanliga utgifter och val (visas i två kolumner på en whiteboard). Till exempel att välja mellan att köpa kaffe på ett kafé eller göra det hemma, eller att välja en märkesvara jämfört med ett generiskt alternativ. Uppmuntra deltagarna att diskutera de ekonomiska konsekvenserna av varje val och avgöra vilket alternativ som stämmer bäst överens med deras sparmål.

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 3: UTFORSKA SPAR- OCH INVESTERINGSSALTERNATIV

Lärande Mål

- 1 Främja förståelsen för betydelsen av att spara och investera och samtidigt öka kännedomen om olika spar- och investeringsalternativ.
- 2 Förbättra kunskapen om den praktiska tillämpningen av spar- och investeringsalternativ i verkliga ekonomiska scenarier.

Tidsperiod

90 min

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Materials /Resources

- »»» Papper
- »»» Blyertspennor
- »»» Vit tavla

Beskrivningar

- **Inledning:** Inled aktiviteten med att samla deltagarna och ge en kortfattad översikt över workshoppens syfte: att bekanta dem med olika spar- och investeringsalternativ. Inled en diskussion om betydelsen av att spara pengar och dess roll för att uppnå långsiktiga finansiella mål, såsom att köpa ett hus, resa eller uppnå en bekväm pension.
- **Olika typer av investeringar och sparande:** Dela in deltagarna i grupper om 3-5 personer, varje grupp ska leta upp definitionen av en av typerna av sparande: sparkonton, insättningsbevis, fonder, pensionsplaner och nödfonder, och deras viktigaste egenskaper, såsom räntor, villkor, risker och fördelar.
  - **Sparkonton:** Dessa bankkonton är särskilt utformade för att spara pengar. I allmänhet erbjuder de högre räntor jämfört med checkkonton och har vanligtvis inga underhållsavgifter.
  - **Inlåningsbevis (CD-skivor):** CD-skivor är sparprodukter som ger fasta räntor under en förutbestämd period. Även om räntorna vanligtvis är högre än för traditionella sparkonton är pengarna låsta under den överenskomna löptiden.
  - **Gemensamma fonder:** Fonder är investeringsinstrument som gör det möjligt för privatpersoner att investera sina pengar i en diversifierad portfölj av aktier, obligationer och andra värdepapper. De erbjuder potential för högre avkastning jämfört med traditionella sparkonton, men medför också större risk.
  - **Pensionsplaner:** Dessa sparplaner är särskilt utformade för att ackumulera medel för pensionen. Exempel är 401(k)-planer och pensionsplaner.
  - **Akutfonder:** Akutfonder är sparande som specifikt avsatts för oväntade situationer som arbetslöshet eller medicinska nödsituationer. Det rekommenderas att ha tre till sex månaders utgifter sparade i en nödfond.

- Each group should research and find the definition of one of the investment types:
  - **Stocks:** Stocks represent ownership shares in a company and offer the potential for returns through appreciation in share value and dividends distributed by the company.
  - **Bonds:** Bonds are debt securities issued by companies or governments, providing potential returns through interest payments made to bondholders.
  - **Mutual funds:** Mutual funds are investment vehicles that enable investors to pool their money into a diversified portfolio of stocks, bonds, and other securities. Professionally managed, mutual funds offer a convenient and accessible way to participate in the stock market.
  - **Real estate:** Real estate refers to property acquired for the purpose of generating rental income or long-term profits from property appreciation. Investing in real estate can be a lucrative long-term strategy, but it also entails certain risks.
  - **Commodities:** Commodities are physical assets such as gold, silver, oil, and natural gas that are traded on commodities markets. Investing in commodities can provide diversification benefits and act as a hedge against inflation.
- **Presentation and discussion:** Each group will present and explain the type of savings and investment they have studied to the rest of the participants.
- **Scenarios and decisions:** Assign each group a fictitious financial situation or a common scenario, such as "Saving for a dream trip," "Preparing for retirement," "Managing finances as a young individual earning 1000 euros per month," "Saving to purchase a house," or "Saving to start a business." Instruct the groups to select the savings or investment option they deem most suitable for the given scenario and provide a detailed explanation for their choice.
- **Final reflection and conclusions:** Gather all participants together for a concise final reflection session. Encourage them to reflect on their learning regarding savings and investment options by asking questions such as: "What insights did you gain about different savings and investment options?" "How has this workshop influenced your understanding of savings and investments?" "What key takeaways do you have about making informed financial decisions?" "Did this workshop change your perspective on the importance of saving and investing?"

By posing these questions, you can stimulate meaningful discussions and encourage participants to share their newfound knowledge and perspectives.

Varje grupp ska undersöka och hitta definitionen av en av investeringstyperna:

- **Aktier:** Aktier representerar ägarandelar i ett företag och ger möjlighet till avkastning genom ökning av aktievärdet och utdelningar från företaget.
- **Obligationer:** Obligationer är skuldförbindelser som emitteras av företag eller regeringar och ger potentiell avkastning genom räntebetalningar till obligationsinnehavare.
- **Gemensamma fonder:** Fonder är investeringsinstrument som gör det möjligt för investerare att samla sina pengar i en diversifierad portfölj av aktier, obligationer och andra värdepapper. Professionellt förvaltade fonder erbjuder ett bekvämt och lättillgängligt sätt att delta på aktiemarknaden.
- **Fastigheter:** Med fastigheter avses egendom som förvärvats i syfte att generera hyresintäkter eller långsiktiga vinster från fastighetsvärdering. Att investera i fastigheter kan vara en lukrativ långsiktig strategi, men den medför också vissa risker.
- **Råvaror:** Råvaror är fysiska tillgångar som guld, silver, olja och naturgas som handlas på råvarumarknader. Att investera i råvaror kan ge diversifieringsfördelar och fungera som ett skydd mot inflation.
- **Presentation och diskussion:** Varje grupp presenterar och förklarar den typ av sparande och investering som de har studerat för resten av deltagarna.
- **Scenarier och beslut:** Tilldela varje grupp en fiktiv ekonomisk situation eller ett vanligt scenario, till exempel "Spara till en drömräsa", "Förbereda för pension", "Hantera ekonomin som en ung person som tjänar 1000 euro per månad", "Spara till att köpa ett hus" eller "Spara till att starta ett företag". Instruera grupperna att välja det spar- eller investeringsalternativ som de anser vara mest lämpligt för det givna scenariot och ge en detaljerad förklaring till deras val.
- **Avslutande reflektion och slutsatser:** Samla alla deltagare för en kortfattad avslutande reflektion. Uppmuntra dem att reflektera över vad de lärt sig om sparande och investeringsalternativ genom att ställa frågor som "Vilka insikter fick du om olika spar- och investeringsalternativ?" "Hur har denna workshop påverkat din förståelse för sparande och investeringar?" "Vilka viktiga lärdomar har du om att fatta välgrundade ekonomiska beslut?" "Har den här workshopen förändrat ditt perspektiv på vikten av att spara och investera?"

Genom att ställa dessa frågor kan du stimulera meningsfulla diskussioner och uppmuntra deltagarna att dela med sig av sina nyvunna kunskaper och perspektiv.

AKTIVITET 4: ATT LÄRA SIG INVESTERERA

Lärande Mål

- 1 Förbättra förståelsen för grundläggande investeringsprinciper och identifiera olika investeringsalternativ
- 2 Främja kritiskt tänkande och underlätta effektivt beslutsfattande i investeringsfrågor
- 3 Odla ett långsiktigt finansiellt tankesätt för att stödja hållbar finansiell planering och tillväxt

Tidsperiod

90 min

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Materials /Resources

- Bärbar dator eller enhet med internetanslutning
- Papper
- Blyertspennor

Description

- **Introduktion:** Börja med att introducera ämnet investering och dess roll i att få pengar att växa över tid för att hjälpa till att uppnå finansiella mål. Informera deltagarna om att de kommer att titta på en video med titeln "Investing 101: How A Beginner Should Start Investing - How To Invest." Betona att videon är skraddarsydd för nybörjare och kommer att ge värdefull information om hur man startar sin investeringsresa.
- **Titta på videon:** Visa videon "Investera 101: Hur en nybörjare ska börja investera - Hur man investerar." Uppmuntra deltagarna att anteckna viktiga punkter eller begrepp som väcker deras intresse eller genererar frågor.
- **Diskussion:** Efter att ha tittat på videon kan du inleda en diskussion med deltagarna för att fördjupa deras tankar, frågor och viktigaste lärdomar från videon. Ställ öppna frågor som t.ex:
  - Vilka var de viktigaste punkterna i videon? Var det något som överraskade dig eller stack ut?
  - Hur skulle du förklara investeringar för någon som inte är bekant med konceptet?
  - Vilka är fördelarna med att investera? Varför tror du att det är viktigt att börja investera tidigt?
  - Var det några termer eller begrepp i videon som du skulle vilja ha mer förtydligande om?
  - Kan du komma på några exempel på investeringar som du skulle kunna göra som ung?
Hur tror du att de skulle kunna gynna dig i framtiden?
    - Tror du att det är lättare att spara pengar nu jämfört med tidigare? Har det skett en förändring i mentalitet från våra far- och morföräldrars generation?
Skulle du föredra att spara kontanter eller öppna ett sparkonto i en bank? Och varför?
- **Avsluta aktiviteten** genom att sammanfatta de viktigaste punkterna som diskuterades under samtalet. Upprepa vikten av att börja tidigt och odla sunda ekonomiska vanor, inklusive investeringar.

Video

Investering 101: Hur en nybörjare ska börja investera - Hur man investerar:
<https://www.youtube.com/watch?v=vLsYuFYwydo&t=342s>

AKTIVITET 5: MINDFULNESS-MEDITATION OM PENGAR

Lärande Mål

- 1 Utveckla en förståelse för betydelsen av mindfulness i den finansiella styrningen
- 2 Tillämpa mindfulness-tekniker för att förbättra det finansiella beslutsfattandet
- 3 Identifiera och utforska personliga finansiella vanor och attityder

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Beskrivningar

- **Introduktion:** Börja med att presentera dig själv och förklara syftet med aktiviteten. Beskriv mindfulness som övningen att vara fullt närvarande och engagerad i det aktuella ögonblicket. I samband med ekonomihantering kan mindfulness hjälpa individer att utveckla en djupare medvetenhet om sina ekonomiska vanor och attityder, vilket leder till förbättrat ekonomiskt beslutsfattande och övergripande ekonomiskt välbefinnande.
- **Guidad meditation:** Be deltagarna att hitta en bekväm sittställning, antingen på en stol eller på golvet. Börja med att vägleda dem genom några djupa andetag och uppmuntra dem att släppa eventuella spänningar eller stress som de kanske håller fast vid. Led dem sedan genom följande steg:
- **Visualisering:** Introducera en visualiseringsövning som innebär att du föreställer dig en lugn plats, till exempel en strand eller skog. Uppmuntra deltagarna att engagera sina sinnen och fördjupa sig helt i upplevelsen genom att visualisera sevärdheter, ljud och dofter i omgivningen. Detta bidrar till att skapa en känsla av lugn och avslappning.
- **Fokusera på pengar:** Be deltagarna att rikta uppmärksamheten mot sin relation till pengar. Uppmuntra dem att observera alla tankar och känslor som uppstår när de funderar över sin ekonomiska situation, utan att döma eller vilja förändra dem. Detta skapar medvetenhet om deras nuvarande ekonomiska situation och eventuella underliggande känslor som kan påverka deras ekonomiska beslut. Har din familj ställts inför några ekonomiska utmaningar? Hur har de lösts? Hur kan du hantera dessa situationer?
- **Reflektion:** Efter några minuters fokuserad andning, be deltagarna att reflektera över sin upplevelse. Uppmuntra dem att fundera över sina känslor för pengar, sina föreställningar eller attityder kring dem och hur dessa attityder kan påverka deras ekonomiska välbefinnande. Uppmana dem att lägga märke till eventuella känslor av stress, oro eller rädsla som kan ha dykt upp under meditationen, och att erkänna dessa känslor utan att döma.
- **Dela med dig av upplevelsen:** Slutligen, skapa en öppen plats för diskussion och delning. Be deltagarna att dela med sig av eventuella insikter eller insikter de fick under meditationen, och hur de tänker använda mindfulness för att förbättra sitt ekonomiska välbefinnande. Uppmuntra dem att stödja varandra och lära av varandras erfarenheter.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJECT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

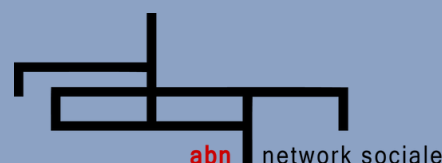

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 5

LÅN OCH SKULDER RISKHANTERING

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Introduktion: varför ansöka om ett lån?
- Att förstå skuldsättning
- Strategier för att hantera skuldrisker
  - Att vara medveten om sin kredithistorik
  - Att vara medveten om olika typer av lån
  - Att vara medveten om alternativ till lån
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: låna eller inte låna?
  - Aktivitet 2: bidragsfinansiering kontra lån
  - Aktivitet 3: Bygg upp din kredithistorik
  - Aktivitet 4: LAL - lär dig alternativ till lån
  - Aktivitet 5: Fråga om mitt lån

Innehåll

"DIN INKOMST KAN BARA VÄXA I DEN
UTSTRÄCKNING DU GÖR DET."

DEREK SIVERS

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Introduktion

Att be om ett lån har både för- och nackdelar. Det kan hjälpa en ung person att studera vidare och välja karriär eller livsstil, men det skapar också ett nytt villkor - **SKULDER**.

Skulder måste betalas tillbaka och betalningsvillkoren varierar beroende på många faktorer. Bland annat:

- den finansiella miljön kommer att diktera de räntesatser som gäller för lån
- **den personliga kredithistoriken** dikterar vissa lånevillkor, bland annat räntesatser och lånets storlek.

Sammanhang och Bakgrund

Många ungdomar behöver lån för att starta sitt liv efter avslutad skolgång av en mängd olika anledningar. De främsta anledningarna till att unga människor ber om lån är:

HANTERING AV SKULDRISK

Att ha ett lån innebär att ha en risk, där risken är att inte kunna betala tillbaka till långivaren.

STRATEGIER FÖR ATT HANTERA RISKER:

1. Förstå skuldsättning
2. Att vara medveten om "kredithistorik" och hur man bygger upp en positiv sådan
3. Vara medveten om de olika typerna av lån
4. Att vara medveten om alternativ till lån

I de följande bilderna kommer vi att titta närmare på dessa strategier:

- Studerar: Universitet, Master Degrees, PHD-kurser eller fortbildningskurser
- Starta eget företag
- Resa och uppleva världen
- Köpa fastigheter, en bil, en mobiltelefon eller någon annan fysisk "tillgång"

FÖRSTÅ SKULDSÄTTNING

Skuld är något, oftast pengar, som en part är skyldig en annan part.

Skulder används av många privatpersoner och företag för att göra inköp som de inte skulle ha råd med under andra omständigheter. Om en skuld inte efterskänks av långivaren måste den betalas tillbaka, vanligtvis med tillagd ränta. Eftersom det är en RISK för långivaren att låna ut pengar kommer skulden att betalas tillbaka med ränta.

De vanligaste formerna av skulder är **LÅN**, inklusive bolån, billån och privatlån samt kreditkort. De flesta lån innebär att låntagaren får en bestämd summa pengar som måste återbetalas i **sin helhet senast ett visst datum, som kan ligga månader eller år framåt i tiden.**

Lånevillkoren anger också hur mycket ränta låntagaren ska betala, uttryckt som en procentandel av lånebeloppet. Räntan kompenserar långivaren för att denne tar på sig risken med lånet.

KREDITKORT fungerar på ett lite annorlunda sätt: De erbjuder så kallad revolverande eller öppen kredit, utan fastställt slutdatum. Låntagaren tilldelas en kreditgräns och kan använda kreditkortet eller kreditgränsen upprepade gånger så länge gränsen inte överskrids.

Hantering av skuldrisk Strategi nr 1

STRATEGI 1:

ATT VARA MEDVETEN OM SIN KREDITHISTORIK

En kreditupplysning är en detaljerad rapport eller redogörelse över dina återbetalningar för alla dina skulder och kanske annan finansiell information. Den anger vilka lån du har och hur ofta du har betalat i tid eller öppnat nya krediter.

Din kreditvärdighet är ett tresiffrigt tal som baseras på denna information.

Varför är det viktigt?

Långivare tittar på din kredithistorik och den kreditpoäng som baseras på din kredithistorik för att avgöra din risk som låntagare. Ju bättre din kredithistorik är, desto större är chansen att du blir godkänd för en kredit.

Hinder för att låna som ung person

- **Ingen kreditvärdighet:** det betyder att du inte har någon kredithistorik, vanligtvis för att du inte har tagit ut någon form av kredit tidigare.
- **Låg kreditvärdighet:** du har en historia av att vara opålitlig när det gäller att betala tillbaka pengar. Du kan ha ställt in betalningarna eller varit sen med dem. Ett annat skäl kan vara att du har ansökt om och fått avslag på flera kreditansökningar tidigare.

Att inte ha någon kreditvärdighet är något bättre än att ha dålig kreditvärdighet

- Det är lättare att bygga upp din poäng från grunden än att återuppbygga en kredit som har fått sig en törn.
- Långivare som erbjuder lån till personer utan kreditvärdighet eller med låg kreditvärdighet erbjuder vanligtvis högre räntor och lägre lånebelopp.

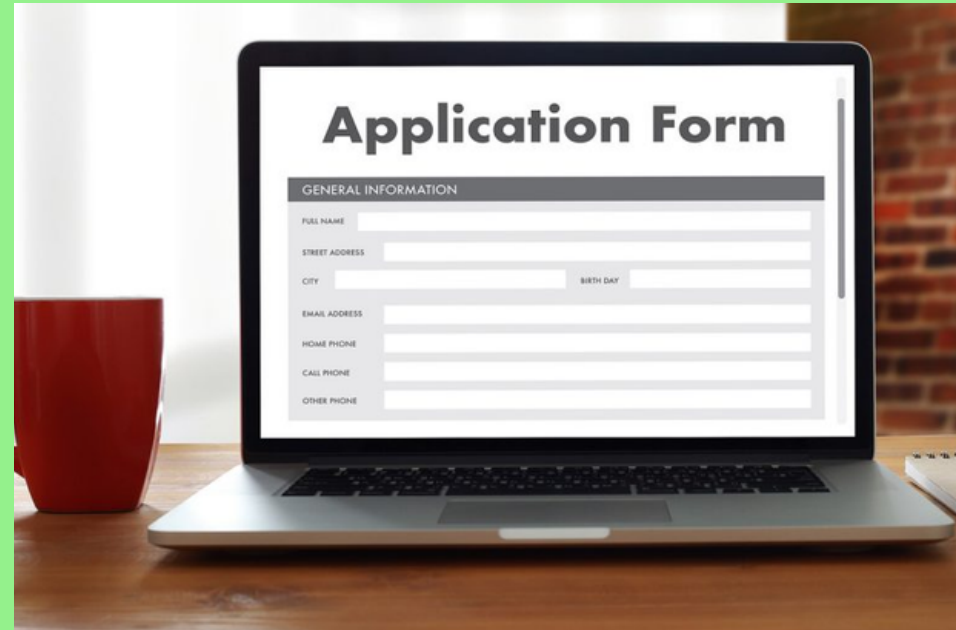

En kreditvärdighet är en siffra som skapas av ett kreditupplysningsföretag (CRA) och som återspeglar din finansiella historik

FORTSÄTTA MED BETALNINGAR

Om du får en kredit, se till att du har råd att betala avbetalningarna och att du betalar dem i tid. Detta hjälper dig att gradvis bygga upp din kreditvärdighet. Missade eller sena betalningar hamnar i ditt register, sänker din kreditvärdighet och kan indikera för långivare att du kan ha svårt att klara dig ekonomiskt.

TA UT ANSÖKNINGAR

Varje kreditansökan lämnar ett "fotavtryck" i din fil. Frekventa ansökningar avskräcker långivarna och sänker din poäng.

BERÄKNA ONLINE

Försök att kontrollera om du är berättigad till ett lån eller annan typ av kredit med hjälp av en mjuk sökning innan du ansöker. Detta innebär att det inte kommer att påverka din kreditvärdighet negativt.

BYGGA UPP (ELLER FÖRBÄTTRA) KREDITHISTORIEN

Hantering av skuldrisk Strategi nr 2

KÄNNA TILL OLIKA TYPER AV LÅN

Lånade pengar kan användas för många ändamål, från att betala för dina studier till att finansiera ett nytt företag eller resa jorden runt.

Men med alla de olika typer av lån som finns, vilket är bäst - och för vilket ändamål?

Vilket är mest riskfyllt?

Nedan följer de vanligaste typerna av lån och hur de fungerar.

TYPER AV LÅN

Det finns olika typer av lån som unga människor kan ansöka om:

- **Studiefinansiering och masterlån:** för studier
- **Privatlån utan säkerhet** (t.ex. för att starta företag)
- **Bilfinansiering:** för att köpa en bil
- **Lån med borgensman** (t.ex. för köp av fastighet)
- **Lån med betalningsanmärkning:** för personer med låg kreditvärdighet

TYPER AV LÅN - NÅGRA DETALJER

- **Studentfinansiering och masterlån** - Dessa kan hjälpa till att betala dina universitetsavgifter och levnadskostnader
- **Privatlån utan säkerhet** - Endast tillgängliga för personer som är 18 år eller äldre. Chansen att bli godkänd för ett sådant lån kan vara låg om du inte har någon kredithistorik eller regelbunden inkomst. Om du blir godkänd kan du förvänta dig höga räntor
- **Bilfinansiering** - Gör att du kan betala av kostnaden för en bil i månatliga avbetalningar
- **Borgenslån** - Med denna typ av lån skriver en familjemedlem eller vän som har en bättre kreditvärdighet under och går med på att vara ansvarig för att betala skulden om du inte kan hålla jämna steg med återbetalningarna. Om du har dålig eller ingen kredithistorik kommer vissa långivare att insistera på en borgensman innan de lånar ut till dig
- **Lån med dålig kreditvärdighet** - För personer med dålig kreditvärdighet eller liten ekonomisk historia. Räntorna kan vara extremt höga och du kan få betala mycket mer än vad du ursprungligen lånade

Debt risk management Strategy #3

VARA MEDVETEN OM ALTERNATIV TILL LÅN

Ett lån är inte alltid det bästa sättet att låna pengar.

När du är medveten om vad det innebär att vara skuldsatt, om din kredithistorik och om de olika typer av lån som finns tillgängliga för dig, kan du titta på möjliga alternativ.

För- och nackdelar med att be om ett lån

Pros

- Ett lån kan hjälpa dig att få snabb tillgång till pengar för att betala för en akut bilreparation eller ersätta en skadad mobiltelefon, till exempel
- Om du betalar tillbaka lånet i tid kan du förbättra din kreditvärdighet, vilket kan hjälpa dig att få bättre krediträntor i framtiden, t.ex. ett bolån.

Cons

- Du kanske inte erbjuds de bästa räntorna.
- Om du inte betalar lånet kommer det att skada ditt kreditbetyg och långivarna kan vidta rättsliga åtgärder mot dig
- Ett lån är ett allvarligt åtagande som kan leda till att du får ekonomiska problem

ALTERNATIV TILL LÅN

KREDITKORT FÖR STUDENTER

Vissa banker erbjuder studentkreditkort till bankkontoinnehavare som är studenter. Om de används ansvarsfullt kan de hjälpa till att bygga upp en kredithistorik från grunden och kan vara användbara för att täcka akuta utgifter. Försök att spendera små belopp och betala hela saldot varje månad för att få ut så mycket som möjligt av ditt kort.

0% KREDITKORT

Om du väljer ett kreditkort med 0 % ränta kan du låna gratis under en period. Försök att hålla dig inom 30% av din kreditgräns och gör åtminstone dina lägsta månatliga betalningar för att behålla erbjudandet om 0% ränta. Se bara till att du betalar av skulden innan introduktionsperioden löper ut eftersom du då börjar betala ränta, vilket snabbt kan bli dyrt.

ÖVERTRASSERING

Du kan be din bank om en räntefri checkräkningskredit, eller att förlänga en checkräkningskredit du redan har.

Om det inte är möjligt ska du vara försiktig med att använda din checkräkningskredit eftersom avgifterna brukar vara höga.

AKTIVITETER MODUL 5

RISKHANTERING FÖR LÅN OCH SKULDER

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: ATT LÅNA ELLER INTE LÅNA?

Lärande Mål

- 1 Under aktiviteten kommer deltagarna att få en förståelse för de grundläggande aspekterna av låne- och skuldrisk.
- 2 Under seminariet ges resurser, tips och personlig rådgivning för att hjälpa deltagarna att ansöka om kort- och långfristiga lån och att förstå riskerna.
- 3 Deltagarna kommer sedan att lära sig hur man ansöker om ett lån från banker, förstå de olika typer av lån som finns och förstå vilka lösningar som är bäst för dem.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Kort med olika typer av lån och möjliga skuldrisker kan skapas om utbildaren om det behövs.
- »»» Papper
- »»» Penna

Beskrivningar

- **Förbered materialet:** Förbered det material som ska användas i aktiviteten. Detta inkluderar kort med olika typer av lån. Det kan också innehålla resurser som artiklar, videor och onlineverktyg för skuldrisker. Exempel:

En ordlista över lånevillkor, så att deltagarna kan bekanta sig med branschjargong och tekniskt språk.
Exempel på framgångsrika lån, inklusive processen och anledningen bakom ansökan.
Bankers webbplatser som förklarar deras typer av personliga lån.

- **Starta aktiviteten:** Börja aktiviteten med att introducera ämnet och förklara grunderna för lån. Ta upp ämnen som typologier, anledningar till att ansöka. Ge exempel på olika typer av lånealternativ och deras fördelar och risker.
- **Navigera på webbplatser:** varje deltagare måste utforska webbplatserna för banker i sitt eget land (eller länder som deltar i projektet) och samla in så många befintliga lånemodaliteter som möjligt.
- **Simuleringsspel:** deltagarna delas in i grupper om 2/3 personer. Baserat på den kunskap de har förvärvat måste de simulera att de ansöker om ett lån hos en bank. De måste visa upp lämpliga dokument och ha starka och övertygande motiv. En efter en kommer de att spela de två rollerna (sökande och bankman).
- **Rundabordssamtal:** Avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.
- **Sammanfatta:** Avsluta aktiviteten med att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om lån. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

AKTIVITET 2: BIDRAGSFINANSIERING KONTRA LÅN

Lärande Mål

- 1 Deltagarna får lära sig skillnaden mellan ett bidrag och ett lån och hur man ansöker om båda.
- 2 Seminariet kommer att erbjuda resurser, tips och personlig rådgivning för att hjälpa deltagarna att ta reda på de viktigaste skillnaderna
- 3 I en slutlig utvärdering kommer deltagarna att behöva använda sina personliga kunskaper för att försöka få ett bidrag baserat på det material de kommer att få.

Tidsperiod

1 timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Kort med olika typer av lån och möjliga skuldrisker kan skapas av utbildaren om det behövs
- »»» Papper och penna
- »»» Ytterligare material för den slutliga utvärderingen.

Beskrivningar

- **Förbered materialet:** Detta inkluderar kort med typer av lån och de viktigaste skillnaderna mellan ett lån och bidragsfinansiering. Det kan också innehålla resurser som artiklar, videor och onlineverktyg. Exempel:
Bankernas webbplatser som förklarar deras olika typer av personliga lån.
Bidragsfinansiering tillgänglig i deras eget land (eller ett partnerland)
- **Starta aktiviteten:** Börja med att introducera ämnet och förklara grunderna i bidragsfinansiering. Ta upp ämnen som typologier, skäl att ansöka, huvudsakliga skillnader. Ge exempel på olika typer av lånealternativ och deras fördelar och risker.
- **Navigera på webbplatser:** Varje deltagare måste utforska webbplatserna för banker i sitt eget land (eller länder som deltar i projektet) och samla in så många befintliga lånemodaliteter som möjligt. Dessutom måste de hitta olika typer av bidragsfinansiering.
- **Slutlig utvärdering:** Deltagarna ska, utifrån de kunskaper de har förvärvat, simulera en ansökan om bidrag från en myndighet. De kommer att behöva presentera lämpliga dokument, ha starka och övertygande motiv. De kommer att få hjälp av det material de kommer att få för att få en allmän kunskap i frågan.
- **Rundabordssamtal:** Avsluta aktiviteten med en rundabordsdiskussion där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.
- **Sammanfatta:** Avsluta aktiviteten med att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om låne- och bidragsfinansiering. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

AKTIVITET 3: BYGG UPP DIN KREDITHISTORIK

Lärande Mål

- 1 Deltagarna kommer att lära sig hur man skapar sin egen kredithistorik och det allmänna värdet av en kreditpoäng.
- 2 Seminariet kommer att innehålla resurser, tips och personlig rådgivning för att hjälpa deltagarna att ta reda på hur de ska gå tillväga för att bygga upp sin egen kreditidentitet.
- 3 I en slutlig utvärdering kommer deltagarna att få använda sina kunskaper för att försöka skapa en ny kredithistorik från grunden.

Tidsperiod

1 timme 30 min

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material /Resurser

- »»» Kort med olika typer av kredithistorik kan skapas av utbildaren om det behövs.
- »»» Artiklar om kreditvärdighet.
- »»» Papper, pennor och ytterligare material för den slutliga utvärderingen.

Aktivitet 3: Bygg upp din Kredithistorik

Beskrivningar

- **Förbered materialet:** Detta inkluderar kort med allmän kunskap om kredithistorik, framgångsrika typer och hur man upprätthåller en hög kreditpoäng. Det kan också inkludera resurser som artiklar, videor och onlineverktyg. Exempel:
  - Bankers webbplatser som förklarar kredithistorik.
  - Framgångsrika typer av kredithistorik.
- **Starta aktiviteten:** Börja aktiviteten med att introducera ämnet och förklara grunderna i kredithistorik. Ta upp ämnen som typologier, anledningar till att ha en, hur man får en hög kreditpoäng. Ge exempel på positiva och negativa typer av kredithistorik.
- **Navigera på webbplatser:** Varje deltagare måste utforska webbplatserna och samla in så många exempel som möjligt på bra och dåliga typer av kredithistorik. Dessutom måste de förstå värdet av kreditvärdighet.
- **Slutlig utvärdering:** Deltagarna måste, baserat på den kunskap de har förvärvat, med så mycket hjälp som möjligt, skapa sin kredithistorik. De kommer att behöva förklara vad de tycker är användbart och vad som inte är det. De kommer att få hjälp av det material de kommer att få för att få en allmän kunskap i frågan.
- **Rundabordssamtal:** Avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.
- **Sammanfatta:** Avsluta aktiviteten med att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om kredithistorik. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

AKTIVITET 4: LAL - LÄR DIG ALTERNATIV TILL LÅN

Lärande Mål

- 1 Deltagarna kommer att lära sig om möjliga alternativ till lån och de olika typerna av kreditkort.
- 2 Seminariet kommer att innehålla resurser, tips och personlig rådgivning för att hjälpa deltagarna att ta reda på hur de ska göra för att välja rätt kredit- eller betalkort för sina egna personliga behov.
- 3 Med hjälp av de nationella bankernas webbplatser kommer de att kunna upptäcka de olika typer av kort som finns tillgängliga och andra typer av stöd.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material /Resurser

- »»» Kort med olika typer av alternativ till lån och artiklar om det. kan skapas av utbildaren om det är användbart
- »»» En personlig dator.
- »»» Papper, pennor och eventuellt ytterligare material.

Beskrivningar

- **Förbered materialet:** Detta inkluderar kort med allmän kunskap om alternativ till lån, olika typer av kreditkort och hur man slutligen ansöker om dem. Det kan också inkludera resurser som artiklar, videor och onlineverktyg. Exempel:
  - Bankers webbplatser som förklarar olika typer av kort.
  - Andra typer av användbara instrument.
- **Starta aktiviteten:** Börja aktiviteten med att introducera ämnet och förklara grunderna för alternativ till lån. Ta upp ämnen som typologier, anledningar till att ansöka om ett kreditkort eller ett betalkort. Ge exempel på positiva och negativa resultat.
- **Navigera på webbplatser:** Varje deltagare måste utforska webbplatserna och samla in så många typer av alternativ till lån som möjligt. Dessutom måste de surfa in på nationella bankers webbplatser och ta reda på vilka olika kort som finns, alternativ till lån och hur man ansöker om dem.
- **Rundabordssamtal:** Avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.
- **Sammanfatta:** Avsluta aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om alternativ till lån. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

AKTIVITET 5: FRÅGA OM MITT LÅN

Lärande Mål

- 1 I den sista frågesporten kommer deltagarna att använda sina kunskaper för att utmana varandra på ett vänskapligt sätt och vinna.
- 2 Under detta möte kommer vi att lyfta fram vad de har lärt sig och ge dem möjlighet att ställa frågor om det som är oklart.

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material /Resurser

- Avslutande frågesport om kunskaper från tidigare aktiviteter.
- Papper och pennor kan behövas.

Beskrivningar

- **Börja med** att skapa en tavla med kategorier som lån, kredithistorik, riskhantering av skulder och allmän finansiell terminologi. Skriv ner finansiella quizfrågor som passar varje kategori. För deltagare på nybörjarnivå kanske du vill överväga att använda enklare finansiella frågor eller minska antalet kategorier. Du kan också ge tips eller förklaringar till varje fråga för att förstärka de finansiella begreppen.
- **Fortsätt med** att introducera spelet och förklara reglerna. Dela in deltagarna i lag och ge varje lag en summer. Förklara att de kommer att behöva använda summern för att svara på frågorna och få poäng. Ställ in timern på en timme. Börja spelet och välj ett lag som ska börja. Laget kan välja en kategori och ett poängvärde, och du kan läsa upp den motsvarande finansiella quizfrågan. Det lag som surrar först får möjlighet att svara på frågan. Om de svarar rätt tjänar de poängvärdet för frågan. Om de svarar fel går möjligheten att svara till det andra laget. När varje lag har fått chansen att svara är det nästa lags tur att välja en kategori och ett poängvärde.
- I slutet av spelet räknar ni ihop poängen och utser det vinnande laget.
- Avsluta aktiviteten med en diskussion om de finansiella begrepp som behandlats och hur man tillämpar dem i verkliga livet. Uppmuntra deltagarna att dela med sig av sina insikter och ställa frågor.
- **Rundabordssamtal:** Avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta hjälper dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.
- **Sammanfatta:** Avsluta aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig mer om lån och skuldriskhantering. Uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva på sina färdigheter.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM PROJEKTET FLY:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

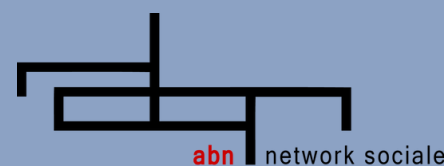

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 6

FÖRSÄKRING

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Introduktion
- Kontext och bakgrund
- Typer av försäkringar
- Försäkringsterminologi
- Hur försäkringar fungerar
- Fler typer av försäkringar
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: Vad är försäkring?
  - Aktivitet 2: Vilken försäkring för vilket ändamål?
  - Aktivitet 3: Förstå hur försäkring fungerar
  - Aktivitet 4: Simulering av försäkringsriskbedömning
  - Aktivitet 5: Rollspel för skadeutredning

Innehåll

"GUDS NÅD ÄR SOM FÖRSÄKRING. DET KOMMER ATT HJÄLPA DIG I DIN TID AV BEHOV UTAN NÅGON BEGRÄNSNING."

SRI SATHYA SAI BABA

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Introduktion

Enligt FLY Z Generation Financial Health Report är de flesta unga inte kunniga om nödvändigheten av försäkring och vilken typ av försäkring de behöver. Några av dem uppgav också att de tvekar att arbeta med en försäkringsbyrå av rädsla för exploatering av byrån. När unga vuxna börjar navigera i den verkliga världen måste de lära sig att hantera många aspekter av livet. Ett av de mest kritiska områdena är försäkring. Försäkring kan vara ett skrämmande och förvirrande ämne för unga, men det är avgörande för finansiell stabilitet och skydd.

Förstå försäkring

Försäkring är ett sätt att hantera risker genom att betala för skydd mot oväntade ekonomiska förluster. Om något olyckligt händer dig och du är försäkrad betalar försäkringsbolaget dig eller någon du väljer. Utan försäkring kan du stå för alla relaterade kostnader, vilket kan vara överväldigande. Att ha rätt försäkringsskydd kan ha stor inverkan på ditt liv. Förutom att hjälpa till med oväntade händelser kan försäkringen även täcka rutinmässiga saker som årliga läkarkontroller och tandläkarbesök. Försäkringsbolag förhandlar ofta om rabatter med vårdgivare för att göra deras tjänster mer överkomliga för sina kunder.

Varför är försäkring viktigt?

Försäkring är viktigt eftersom det ger ekonomiskt skydd mot oförutsedda händelser som annars skulle kunna leda till betydande ekonomisk förlust. Till exempel, utan sjukförsäkring, kan en allvarig sjukdom eller skada resultera i tusentals eller till och med miljontals dollar i medicinska räkningar. Utan bilförsäkring kan en bilolycka resultera i kostsamma reparationer eller ansvar för skador och skador. Försäkringar gör det möjligt för individer och företag att överföra risken för dessa händelser till ett försäkringsbolag, vilket ger sinnesfrid och ekonomiskt skydd.

Kontext och bakgrund

För att avgöra vilka försäkringar som är vettiga bör man bara vägledas av den värsta olyckan man kan förvänta sig. Alla risker vars inträffande skulle innebära en ekonomisk katastrof bör definitivt försäkras. Risker vars inträffande innebär en acceptabel förlust kan lämnas oförsäkrade. För sådana problem är det tillrådligt att spara pengar och, om möjligt, tjäna ränta på det.

HÄLSOFÖRSÄKRING

är en typ av försäkring som täcker sjukvårdskostnader, inklusive läkarbesök, sjukhusvistelser och receptbelagda läkemedel. De flesta får sjukförsäkring genom sin arbetsgivare, men det finns även individuella planer tillgängliga via Health Insurance Marketplace.

VILLAÄGARE ELLER HYRESGÄSTERFÖRSÄKRING

är en typ av försäkring som täcker skada eller förlust av bostad eller lös egendom samt ansvar för skador eller sakskador på annan. Husägarförsäkring krävs vanligtvis av hypotekslånggivare, medan hyresförsäkring är valfri men rekommenderas.

LIVSFÖRSÄKRING

är en typ av försäkring som betalar ut en dödsfallsersättning till förmånstagare vid försäkringstagarens död. Livförsäkring används ofta för att ge ekonomiskt stöd till anhöriga eller för att betala av skulder och utgifter.

TYPER AV FÖRSÄKRING

HANDIKAPPFÖRSÄKRING

skyddar individer och deras nära och kära från ekonomiska svårigheter när en sjukdom eller skada hindrar dem från att arbeta. Arbetsgivare tillhandahåller ofta någon form av handikappskydd till sina anställda, men individuella handikappförsäkringar finns också att köpa.

BILFÖRSÄKRING

är en typ av försäkring som täcker skador på ett fordon eller ansvar för skador eller sakskador till följd av en bilolycka. I de flesta stater krävs bilförsäkring enligt lag.

Försäkringsterminologi

Självrisk

En självrisk är den summa pengar som måste betalas ur fickan innan en försäkring börjar betala för täckta utgifter.

Premie

En premie är den summa pengar som måste betalas till ett försäkringsbolag för att behålla täckningen.

Täckningsgräns

En täckningsgräns är det högsta belopp som en försäkring betalar för en täckt förlust.

Copay

Det är en förutbestämd fast summa pengar som en försäkrad individ måste betala ur fickan för en täckt sjukvårdstjänst eller receptbelagd medicin.

Skadeanmälan

En skadeanmälan är en begäran till ett försäkringsbolag om betalning av en täckt skada.

Förstå hur försäkringar fungerar

- Har du någonsin undrat hur försäkringar fungerar? Här är några nyckelbegrepp att tänka på:
- Försäkringar är aktiva under en viss tid, känd som försäkringsperioden. När försäkringsperioden löper ut måste den förnyas eller ersättas med en ny.
- Du kan välja en förmånstagare med vissa typer av försäkringar. Denna person kommer att ha rätt till försäkringens förmåner eller betalningar.
- En premie, eller avgift, är en del av din skyldighet när du köper en försäkring. Beroende på policyn kan premier betalas månadsvis eller årligen.
- Storleken på din premie bestäms vanligtvis av hur stor risk du uppvisar för försäkringsgivaren.
- De flesta försäkringar inkluderar en självrisk, vilket är det belopp du måste betala innan försäkringsbolaget täcker deras andel. Att välja en högre självrisk kan leda till en lägre premie.

Försäkringar kan vara knepigt, men att vara uppmärksam på detaljerna kan hjälpa dig att göra smarta val. Här är anledningen till att det finstilla är viktigt:

Att ha rätt täckning: Vet du vad din försäkring faktiskt täcker? Att veta detta hjälper dig att fatta bra beslut.

Vad som inte täcks: Det är viktigt att veta vad din försäkring inte kommer att betala för. Detta kan hjälpa dig att undvika överraskningar.

Din del: Du måste betala en "självrisk" innan din försäkring börjar. Se till att du vet hur mycket den kostar.

Att göra påståenden: Det är inte svårt om du vet vad du ska göra. Lär dig hur du gör ett anspråk så att du kan få sinnesfrid.

Förnyelser: Var medveten om eventuella ändringar när det är dags att förnya din policy.

🔑 Avkoda det finstilla:

- ✓ Läs noga: Det är som en skattkarta – varje ord kan vara värdefullt.
- ✓ Ställ frågor: Var inte rädd för att ställa frågor och få svar.
- ✓ Jämför klokt: Precis som att kolla recensioner, jämför olika försäkringsalternativ för att hitta den bästa passformen.
- ✓ Jämför klokt: Precis som att kolla recensioner, jämför olika försäkringsalternativ för att hitta den bästa passformen.

FLERA TYPER AV FÖRSÄKRINGAR

- **Jordbruk:** Skyddar bönder mot produktionsförluster från naturliga orsaker som torka, hagel, frost och vilda djur.
- **Verksamhet:** Skyddar ett företags finansiella tillgångar, immateriell egendom och fysisk egendom från förlust på grund av stämningar, egendomsskador, stöld, skadegörelse, inkomstförlust eller anställdas skador eller sjukdomar.
- **Mobiltelefon:** Täcker stöld, förlust och oavsiktlig skada på din mobiltelefon.
- **Tandvård:** Täcker kostnaden för tandvårdskostnader relaterade till tänderna och tandköttet.
- **Jordbävning:** Täcker skador på din egendom som orsakats av en jordbävning.

FLERA TYPER AV FÖRSÄKRINGAR

- **Översvämning:** Täcker skador på din egendom på grund av översvämning.
- **Husägarens:** Täcker ett hems struktur och de personliga tillhörigheterna inuti i händelse av förlust eller stöld; hjälper till att betala för reparationer och utbyte.
- **Ansvar:** Skyddar en individ eller ett företag om de upplever anspråk på grund av skador och skador på människor och/eller egendom.
- **Hyresgästen:** Täcker kostnaden för att ersätta personliga tillhörigheter som är stulna, skadade eller förstörda i en bostad som hyrs ut.
- **Syn:** Täcker kostnader relaterade till synvård såsom undersökningar, glasögon och ögonskador.

AKTIVITETER MODUL 6

FÖRSÄKRING

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: VAD ÄR FÖRSÄKRING?

Lärandemål

- 1 Förstå deltagarnas kunskap om försäkringar
- 2 Låt deltagarna bedöma sig själva innan de pratar om själva ämnet
- 3 Låt deltagarna visualisera och förbättra sin fantasi

Varaktighet

30-45 min

Nivå

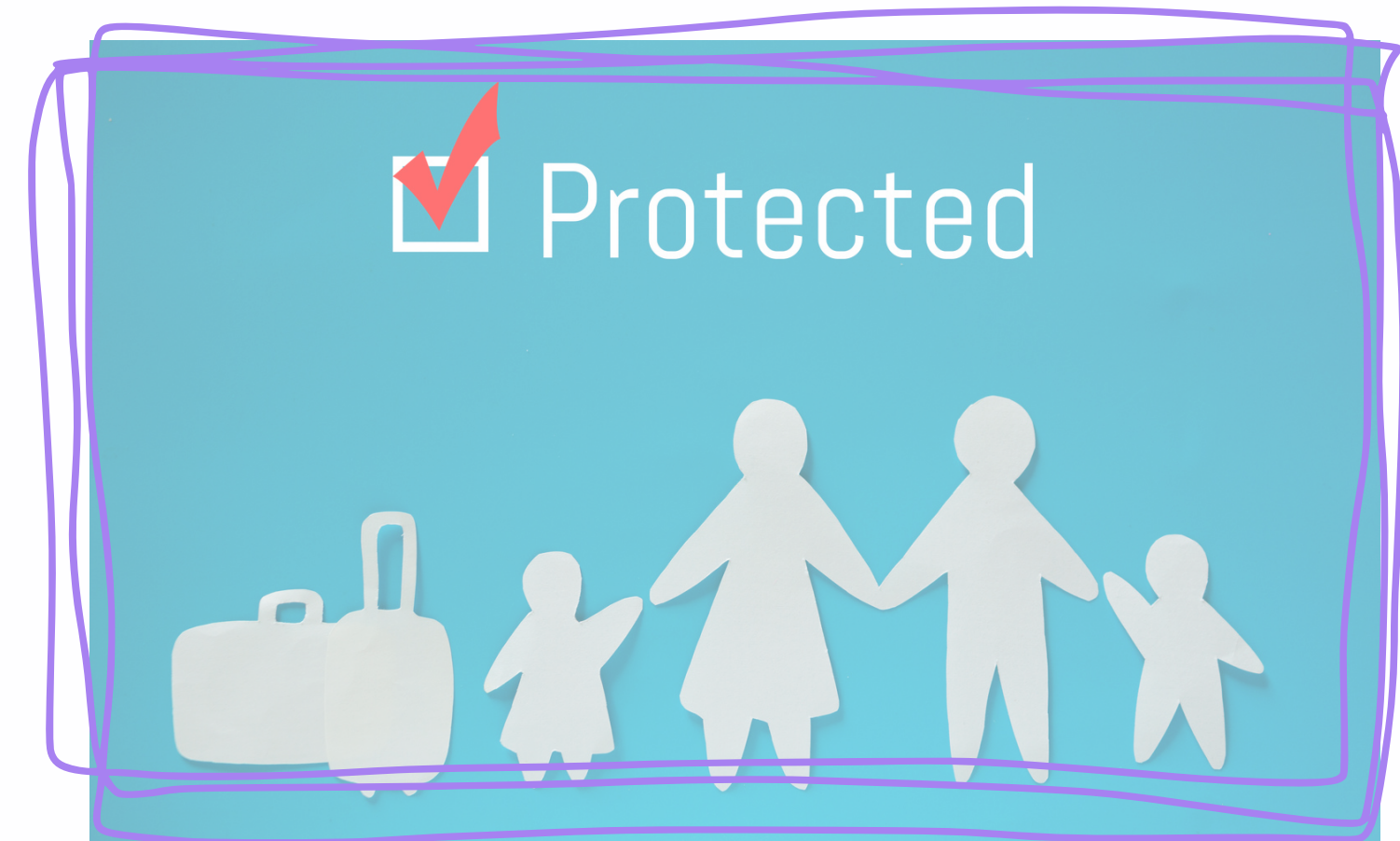
- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Blädderblockspapper

»»» Färgpennor

»»» https://youtu.be/8NGQFU_PJvQ

Protected

Beskrivningar

Introduktion. Be alla tänka: "Vad är försäkring?" och vad de tänker på när de tänker på försäkring. Förklara att de kommer att granska sina erfarenheter för att komma ihåg vad de vet om försäkringar och vilka typer av försäkringar.

Berätta för dem att de kommer att samla tankar och skapa en affisch som förklarar vikten av försäkring för att skydda människor från ekonomiska risker.

Dela ut konstmaterial och papper till deltagarna, eller de kan rita på sina datorer eller surfplattor.

-Förklara att deras affischer bör innehålla följande:

- ° Ett budskap om varför försäkring är viktigt
- ° Minst tre nyckelord om försäkringstyperna
- ° Minst en bild som representerar ett nyckelbegrepp om försäkringen de skulle vilja veta mer

Sammanfattning: Samla människorna tillbaka för att diskutera hur de kände för verksamheten och om de har tillräckligt med kunskap om försäkringar. Om tiden tillåter, be deltagarna att sätta upp sina affischer runt om i rummet och bjud in dem att delta i en gallerivandring för att se varandras konst.

Debriefingsfrågor

01

Hur skyddar försäkringen dig från att betala höga kostnader om något går fel?

02

Kom ihåg 50-30-20 regel.

03

Känn din riskprofil.

AKTIVITET 2: VILKEN FÖRSÄKRING FÖR VILKET ÄNDAMÅL?

Lärandemål

- 1 Med hjälp av fallstudier räknar eleverna ut syftet med olika viktiga försäkringar.
- 2 Identifiera några vanliga typer av försäkringar
- 3 Förstå hur du budgeterar för förluster som inte täcks av försäkringen

Varaktighet

30-45 min

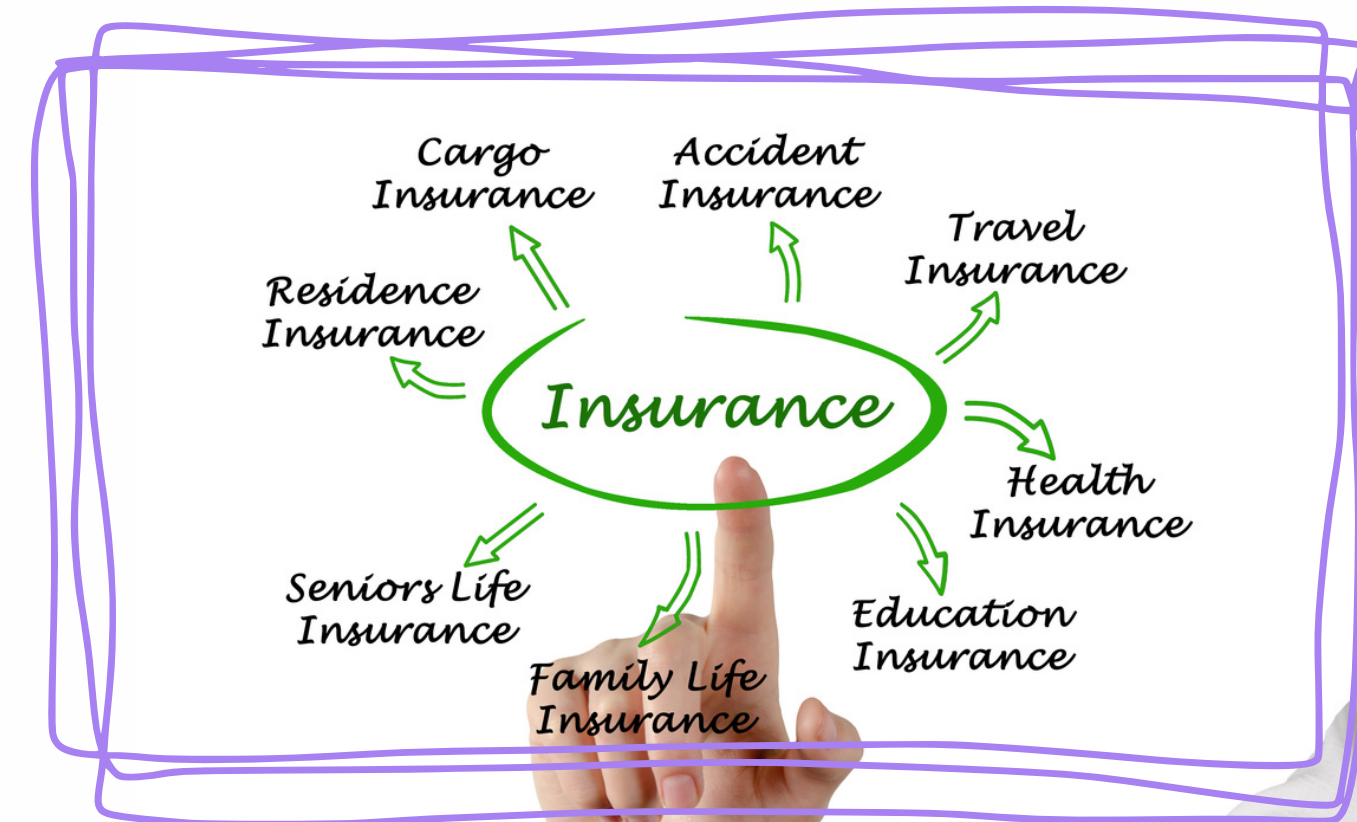
Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Typer av försäkringskort

»»» Riskkort

Beskrivningar

Lär eleverna om fördelarna med försäkringar genom ett roligt kortspel.

Hjälp dina elever att förstå hur försäkring kan hantera risker med detta interaktiva kortspel. Så här spelar du:

Grupparbete:

Dela in eleverna i två grupper.

Ge den ena gruppen riskspelskorterna och den andra gruppen typen av försäkringskort.

Instruera deltagarna att gå runt i rummet och matcha varje riskkort med motsvarande försäkringskort genom att prata med sina klasskamrater.

När de gör sina matcher bör de sitta ner.

Sammanfatta:

- Samla gruppen igen och be eleverna dela sina matchningar med resten av gruppen. Du kan använda svarsguiden för att gå igenom svaren.
- För att förstärka vad de har lärt sig, be deltagarna att fylla i en utresebiljett (ett kort, obetygsatt frågesport) som svarar på dessa frågor:

Debriefingsfrågor

01

Vilka händelser eller situationer kan uppstå som försäkringen inte täcker?

02

Hur skyddar försäkringar människor från risk?

03

Vilka typer av försäkringar kan jag behöva köpa under min livstid?

JORDBRUK/
GRÖDOR

BIL

HUSÄGARENS

DENNAHET

HANDIKAPP

DENTAL

ÖVERSVÄMNING

JORDBÄVNING

HÄLSA

LIV

DU KAN VARA OROLIG FÖR EN POTENTIELL TORKA UNDER DE KOMMANDE SOMMARMÅNADERNA. KÄNNER DU TILL NÅGRA FÖRSÄKRINGAR SOM KAN HJÄLPA DIG ATT TRYGGA DIN FÖRSÖRJNING?

ÖKNINGEN AV BILSTÖLDER I DITT OMRÅDE HAR VÄCKT ORO. ÄR DU MEDVETEN OM VILKA TYPER AV FÖRSÄKRINGAR SOM FINNS FÖR ATT REPARERA ELLER BYTA UT DIN BIL OM DEN BLIR STULEN?

OM DU BOR I ETT TORRT OMRÅDE MED HÖG RISK FÖR SKOGSBRÄNDER, VILKA FÖRSÄKRINGSALTERNATIV FINNS FÖR ATT TÄCKA POTENTIELLA SKADOR PÅ DITT HEM OCH VÄRDESAKER?

OM DIN BUTIK GÖR INBROTT OCH EN STOR DEL AV DINA VAROR BLIR STULEN, VILL DU VARA SÄKER PÅ ATT DU INTE ÅDRAR DIG BETYDANDE FÖRLUSTER. VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING ÄR BÄST LÄMPAD FÖR ATT SKYDDA DIG FRÅN DENNA TYP AV FÖRLUST?

VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING KAN GE INKOMSTSKYDD OM DU INTE KAN ARBETA UNDER NÅGRA MÅNADER PÅ GRUND AV EN SKIDOLYCKA?

OM DU PLÖTSLIGT DRABBADES AV EN KRAFTIG TANDVÄRK SKULLE ETT BESÖK HOS TANDLÄKAREN VARA NÖDVÄNDIGT FÖR ATT LÖSA PROBLEMET, VILKET IBLAND KAN VARA DYRT. VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING SKULLE VARA FÖRDELAKTIG FÖR ATT MINSKA DESSA KOSTNADER?

FUNDERAR DU PÅ ATT KÖPA ETT HUS NÄRA EN FLOD SOM OFTA SVÄMMAR ÖVER? VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING KAN HJÄLPA TILL MED POTENTIELLA SKADOR PÅ DITT HEM I DETTA SCENARIO?

NÄR DU BOR I KALIFORNIEN KAN JORDBÄVNINGAR INTRÄFFA OFTA OCH ORSAKA BETYDANDE SKADA. FÖR ATT SKYDDA DITT HEM OCH DINA VÄRDESAKER I ETT SÅDANT SCENARIO, VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING BÖR DU ÖVERVÄGA?

ÄVEN OM DU ANSER DIG VARA VID GOD HÄLSA, KAN DU FORTFARANDE BESÖKA LÄKAREN UPP TILL TRE GÅNGER PER ÅR. UNDRAR DU VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING SOM KAN HJÄLPA TILL ATT MINSKA DESSA UTGIFTER?

OM DU ÄR GIFT OCH BEKYMRAD ÖVER DIN MAKES EKONOMISKA VÄLBEFINNANDE I HÄNDELSE AV DIN DÖD, VILKEN TYP AV FÖRSÄKRING SKULLE GE SKYDD FÖR DIN MAKE?

AKTIVITET 3: FÖRSTÅ HUR FÖRSÄKRINGAR FUNGERAR

Lärandemål

- 1 Det är en enkel övning att känna empati och reflektera över vardagliga metoder i ekonomisk planering.
- 2 Få en förståelse för hur försäkring fungerar
- 3 Använd försäkringsinformation för att bedöma en fallstudie

Varaktighet

45-60 min

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Blädderblock, pennor
- »»» (consumerfinance.gov)
- »»» Svarsguide

Beskrivningar

- Skapa grupper om 3-4 deltagare.
- Förklara eller distribuera "En fallstudie om Lucy"-tidningen eller ge deltagarna elektronisk tillgång.
- Låt dem i grupper noggrant granska fallstudien om Lucys försäkringsval och hur de påverkade hennes ekonomi.
- Se till att eleverna förstår vilka typer av försäkringsskydd som Lucy valde och tackade nej till.
- För varje incident i avsnittet "Livet händer" av aktiviteten, be deltagarna att identifiera vilken typ av försäkring som skulle täcka kostnaden för incidenten, avgöra om Lucy hade den täckningen och ange hur mycket hon betalade för att täcka kostnaderna.
- Baserat på Lucys erfarenheter, låt grupperna beräkna och jämföra kostnaderna för att ha försäkring kontra att inte ha försäkring.
- Slutligen, samlar deltagarna igen för att dela sina resultat om försäkringskostnader och konsekvenserna av val av försäkringsskydd.

Debriefingsfrågor

01

Har du eller någon du känner upplevt oväntade händelser som resulterat i ekonomiska påfrestningar?

02

Vilka typer av försäkringsskydd hade varit mest fördelaktigt?

03

Känn din riskprofil.

En fallstudie om Lucys försäkringsbeslut

Lucy startar på en ny resa i ett landsbygdsområde i Napoli och vill vara ekonomiskt ansvarig. Hon har ett fast jobb med förmåner, bil och lägenhet i en gammal bondgård. Även om hon förstår vikten av försäkringar för att minska ekonomiska risker, är Lucy begränsad av sin budget och har inte råd med alla försäkringar hon önskar. Hon har en maximal budget på 2 150 € per år för premier. Efter att ha utfört dynamisk forskning har Lucy fattat sitt beslut om vilka policyer som ska prioriteras i hennes nuvarande situation.

Lucys försäkringsbeslut är ett smart drag för att säkerställa finansiell stabilitet på hennes nya resa. Hennes budgetbegränsningar gör det viktigt för henne att prioritera försäkringar som ger maximal täckning med lägsta premier. Lucy har fattat följande försäkringsbeslut:

- **Sjukförsäkring:** Lucy har beslutat att prioritera sjukförsäkringen eftersom den är avgörande för att täcka oväntade medicinska utgifter. Lucy har valt en plan med hög självrisk för att sänka sina månatliga premiekostnader.
- **Bilförsäkring:** Eftersom Lucy äger en bil, har hon valt ansvarsskydd med en högre självrisk. Detta kommer att hjälpa henne att täcka skador på andra fordon i händelse av en olycka.
- **Hyresgästens försäkring:** Lucy har valt hyresgästens försäkring för att skydda sina tillhörigheter i händelse av stöld eller skada från oväntade händelser som bränder eller översvämningar.

Lucys försäkringsbeslut speglar hennes dynamiska forskning och ekonomiska ansvar för hennes framtid

<p>Lucys medicinska försäkringsskydd Lucy omfattas för närvarande av sjukförsäkring genom sin arbetsgivare. Hon betalar en månatlig premie på €103.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30 € kopia för läkarbesök • 10 € kopia för recept • € 0 kopia för årliga fysik • € 50 copay för akutbesök <p>Lucy är dessutom ansvarig för att betala 20 % av kostnaden för eventuella medicinska ingrepp.</p>	<p>Avböjt tandvårdsförsäkring</p> <p>Lucys arbetsgivare erbjöd henne tandvårdsförsäkring för en månatlig premie på €27. Trots den överkomliga kostnaden valde Lucy bort försäkringen eftersom hon håller god munhygien och trodde att hon skulle kunna vara utan den i ett par år.</p>	<p>Detaljer om Lucy's Vision försäkringsskydd</p> <p>Lucys arbetsgivare tillhandahåller synförsäkring, med en månatlig premie på 2 €. Hennes egenavgift för ögonläkarbesök är 30 €, medan kopian för recept är 10 €. Dessutom behöver hon inte betala något för sin årliga synundersökning.</p>
<p>Hyresgästens försäkringsavslag</p> <p>Lucy tackade nej till möjligheten att betala en månatlig premie på €16 för sin hyresgästförsäkring. Hennes område har en låg brottslighet, och hon tror att möjligheten att en brand eller översvämning påverkar henne är osannolik.</p>	<p>Lucys arbetsgivare tillhandahåller handikappförsäkring utan kostnad</p> <p>Lucys invaliditetsförsäkring är helt finansierad av hennes arbetsgivare, utan några premier, självrisker eller copayments som krävs av henne.</p>	<p>Lucys bilförsäkring är aktiv</p> <p>Lucy betalar för närvarande €889 årligen för sin bilförsäkring, vilket är ett lagkrav. Hennes försäkring inkluderar täckning för glasbyte och bogsering, med en självrisk på 300 € för skadestånd.</p>

Observera att premierna som används i denna fallstudie är nationella genomsnitt och inte tar hänsyn till specifika detaljer som ålder, plats och andra viktiga faktorer som kan påverka premiekostnaderna. Det är viktigt att komma ihåg att premierna kan variera beroende på statliga krav och andra faktorer. Även om premierna i denna aktivitet fungerar som exempel, bör de inte betraktas som definitiva eller tillämpliga på alla.

Aktivitet 3: förstå hur försäkring fungerar

Månad	Incident	Vilken försäkring skulle täcka det?	Var Lucy täckt?	Vad blir Lucys betalning? (Om Lucy har försäkring, vad är egenavgiften eller självrisk?)
januari	Lucy blev sjuk och fick gå till doktorn. Om hon inte hade en försäkring skulle hon betala 120 € för mötet och ytterligare 110 € för den ordinerade antibiotikan.		Ja Nej	
Mars	Under vandring halkade Lucy på is och var tvungen att få stygn på akuten, vilket skulle resultera i en räkning på 250 € på grund av bristande försäkringsskydd.		Ja Nej	
juli	Lucys lägenhet fick skador på grund av en köksbrand som bröt ut bredvid, vilket fick sprinklersystemet att slockna. Hennes soffa, tv, dator och bokhylla var förstörda. Den totala kostnaden för skadan blev 2 500 euro. Det är olyckligt att Lucys granne inte hade försäkring.		Ja Nej	
september	När hon körde hem från jobbet slog Lucy ett rådjur. Som tur var var hon oskadd, men olyckan orsakade skador på hennes bil till ett värde av 3 400 euro.		Ja Nej	
oktober	När hon plockade frukt på en närliggande gård fick Lucy smuts i ögat. Efter att hennes öga blivit rött och svullet gick hon till ögonläkaren. Läkaren skrev ut ögondroppar för att behandla hennes tillstånd. Men utan försäkring skulle mötet kosta henne 150 euro, och ögondropparna kostade ytterligare 90 euro.		Ja Nej	

Månad	Incident	Vilken försäkring skulle täcka det?	Var Lucy täckt?	Vad blir Lucys betalning? (Om Lucy har försäkring, vad är egenavgiften eller självrisk?)
januari	Lucy blev sjuk och fick gå till doktorn. Om hon inte hade en försäkring skulle hon betala 120 € för mötet och ytterligare 110 € för den ordinerade antibiotikan.	Medicinsk	Ja	€30 kopia för läkarbesök; 10 € kopia för recept
Mars	Under vandring halkade Lucy på is och var tvungen att få stygn på akuten, vilket skulle resultera i en räkning på 250 € på grund av bristande försäkringsskydd.	Medicinsk	Ja	€50 kopia för akuten
juli	Lucys lägenhet fick skador på grund av en köksbrand som bröt ut bredvid, vilket fick sprinklersystemet att slockna. Hennes soffa, tv, dator och bokhylla var förstörda. Den totala kostnaden för skadan blev 2 500 euro. Det är olyckligt att Lucys granne inte hade försäkring.	Hyresvärdens	Nej	2 500 € (Hon ersätter de skadade föremålen)
september	När hon körde hem från jobbet slog Lucy ett rådjur. Som tur var var hon oskadd, men olyckan orsakade skador på hennes bil till ett värde av 3 400 euro.	Bil	Ja	300 € självrisk
oktober	När hon plockade frukt på en närliggande gård fick Lucy smuts i ögat. Efter att hennes öga blivit rött och svullet gick hon till ögonläkaren. Läkaren skrev ut ögondroppar för att behandla hennes tillstånd. Men utan försäkring skulle mötet kosta henne 150 euro, och ögondropparna kostade ytterligare 90 euro.	Syn	Ja	30 € copay för läkarbesök, € 10 copay för recept

AKTIVITET 4: SIMULERING AV FÖRSÄKRINGSRISKBEDÖMNING

Lärandemål

- 1 Identifiera risker
- 2 Väg upp fördelarna med att ha en försäkring
- 3 Förstå konsekvenserna av att inte ha försäkring

Varaktighet

45-60 min

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Pappersmallar eller virtuella mallar för riskbedömningsformulär Pennor eller datorer för deltagarna att fylla i formulären Scenarier eller fallstudier relaterade till olika typer av försäkringar (t.ex. bil, hem, företag)

Beskrivningar

- Ge en kort översikt över försäkringsriskbedömning och dess betydelse i försäkringsbranschen.
- Förklara att deltagarna kommer att delta i en simuleringsövning för att bedöma risker och fastställa lämpligt försäkringsskydd.
- Presentera ett scenario eller fallstudie relaterat till en specifik typ av försäkring (t.ex. bilförsäkring).
- Beskriv sammanhanget, potentiella risker och relevanta faktorer att ta hänsyn till.
- Dela ut riskbedömningsformulär eller tillhandahåll en digital version som deltagarna kan fylla i.
- Formuläret bör innehålla fält för att identifiera risker, bedöma deras sannolikhet och påverkan och föreslå lämpligt försäkringsskydd.
- Instruera deltagarna att individuellt bedöma riskerna som presenteras i scenariot och fylla i formuläret därefter.
- Dela in deltagarna i små grupper (3-5 deltagare per grupp).
- Instruera grupperna att diskutera sina riskbedömningar, dela med sig av sina resultat och nå en konsensus om det rekommenderade försäkringsskyddet.
- Låt varje grupp presentera sina riskbedömningsresultat och rekommendera försäkringsskydd till resten av deltagarna.
- Ge tid för frågor, feedback och diskussioner efter varje presentation.

Sammanfattning och avslutning

- Sammanfatta de viktigaste begreppen som behandlades under aktiviteten.
- Ge eventuella slutkommentarer, ytterligare insikter eller resurser för vidare lärande.

Debriefingsfrågor

01

vad tyckte du var mest utmanande med att göra en riskbedömning i försäkringssyfte?

02

Hur skulle du tillämpa kunskapen och färdigheterna från denna aktivitet till verkliga försäkringsscenarier eller beslutsfattande

Scenario 1: Hemförsäkringskontext: En husägare som bor i en region som är utsatt för naturkatastrofer som orkaner och jordbävningar.

Risker:

1. Naturkatastrofer: Bedöm sannolikheten för och potentiell påverkan av orkaner och jordbävningar på fastigheten.
2. Inbrott: Utvärdera risken för stöld eller inbrott baserat på platsen och säkerhetsåtgärderna.
3. Brand: Tänk på risken för brandolyckor och potentiella skador på fastigheten.

Scenario 2: Bilförsäkringskontext: En ung förare som planerar att köpa en ny bil och skaffa ett bilförsäkringsskydd.

Risker:

1. Olyckor: Utvärdera risken för olyckor baserat på förarens erfarenhet, kördata och lokala trafikförhållanden.
2. Stöld: Bedöm sannolikheten för att bilen blir stulen baserat på dess märke, modell och säkerhetsfunktioner.
3. Skador på egendom: Tänk på risken för skador på bilen på grund av skadegörelse eller svåra väderförhållanden.

Scenario 3: Affärsförsäkringskontext: En småföretagare som driver ett bageri i ett hyrt kommersiellt utrymme.

Risker:

1. Ansvar: Bedöm risken för kundskador eller egendomsskador inom bageriet.
2. Affärsavbrott: Utvärdera den potentiella inverkan av oväntade händelser (t.ex. strömavbrott, utrustningsfel) på verksamheten och intäkterna.
3. Produktansvar: Tänk på risken för produktrelaterade anspråk eller stämningar på grund av problem som livsmedelsförorening eller allergiska reaktioner

AKTIVITET 5: ANSPRÅKSUTREDNINGAR AV ROLLSPEL

Lärandemål

- 1 Ge deltagarna praktisk erfarenhet av skadutredning och förhandlingar om försäkringar
- 2 Låt deltagarna förstå de olika aspekterna som är involverade i processen och utveckla viktiga färdigheter.

Varaktighet

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

- Scenariobeskrivningar (förberedda i förväg)
- Rolltilldelningskort (försäkringsjusterare, försäkringstagare, vittne etc.)
- Skadutredning checklista/riktlinjer

Beskrivningar

- Ge deltagarna en kort översikt över skadescenariot, till exempel en bilolycka eller en egendomsskada.
- Beskriv rollerna som är involverade i scenariot, inklusive försäkringsjusterare, försäkringstagare och potentiella vittnen.
- Dela ut rolltilldelningskort till varje deltagare, vilket säkerställer en jämn rollfördelning.
- Presentera en översikt över skadeutredningsprocessen, inklusive följande steg.
- Dela en checklista för utredning av skadeanmälan eller riktlinjer som deltagarna kan hänvisa till under aktiviteten.
- Diskutera vikten av att samla bevis, intervjua vittnen, bedöma skador och dokumentera fynden.
- Låt deltagarna fördjupa sig i rollspelsaktiviteten, där de spelar ut sina tilldelade roller baserat på det angivna scenariot.
- Uppmuntra deltagarna att engagera sig i realistiska samtal, intervjuer och förhandlingar samtidigt som de följer processen för utredning av anspråk.
- Diskutera effektiva kommunikationstekniker, problemlösningstrategier och tekniker för att nå en rättvis uppgörelse.

Sammanfatta

- Sammanfatta de viktigaste punkterna under träningsaktiviteten.
- Underlätta en gruppdiskussion för att reflektera över rollspelsaktiviteten.
- Be deltagarna dela med sig av sina erfarenheter, utmaningar och lärdomar under skadeutredningsprocessen.
- Ta itu med eventuella frågor eller osäkerheter som ställs av deltagarna.
- Markera viktiga takeaways och bästa praxis som observerats under aktiviteten.
- Förstärk vikten av korrekt skadeutredning och effektiv förhandlingsförmåga i försäkringsbranschen

Debriefingsfrågor

01

Vilka var några av utmaningarna du stötte på under skadeutredningsprocessen?

02

Fanns det några oväntade fynd eller resultat under rollspelet? Hur anpassade du dig till de situationerna?

03

Vilka lärdomar har du lärt dig av denna rollspelsaktivitet för skadeutredning? Hur kan du tillämpa dem i verkliga scenarier?

Scenario 1: Bilolycka Beskrivning:

John Smith är försäkringstagaren som var inblandad i en bilolycka. Sarah Johnson är försäkringsjusteraren som ansvarar för att utreda skadeanmälan. Det finns ett vittne som heter Emily Davis som såg olyckan inträffa. Målet är att utreda olyckan, fastställa ansvar, bedöma skador och förhandla fram en uppgörelse.

Rolltilldelning:

- John Smith: Försäkringstagare
- Sarah Johnson: Försäkringsjusterare
- Emily Davis: Vittne

Scenario 2: Skador på egendom Beskrivning:

Amy Brown är försäkringstagaren som fick betydande vattenskador i sitt hem på grund av ett sprucket rör. Mark Thompson är den försäkringsjusterare som utsetts för att bedöma fordran. Det finns inga vittnen. Målet är att undersöka orsaken och omfattningen av skadan, utvärdera täckningen, fastställa lämpliga reparations-/ersättningskostnader och förhandla fram en uppgörelse.

Rolltilldelning:

- Amy Brown: Försäkringstagare
- Mark Thompson: Insurance Adjuster

Checklista för utredning av anspråk:

1.Samla information:

- Skaffa försäkringstagarens uppgifter (namn, kontaktuppgifter, försäkringsnummer).
- Samla information om olycka/tillbud (datum, tid, plats, beskrivning).
- Samla in vittnesuppgifter (om tillämpligt).
- Skaffa all stödande dokumentation (foton, polisrapporter, medicinska rapporter etc.).

2.Bedöm skador:

- Inspektera den skadade egendomen eller fordonet.
- Dokumentera omfattningen av skadorna och ta fotografier.
- Ta reda på om skadorna täcks av försäkringen.

3.Bestämt ansvar:

- Intervjua försäkringstagaren och eventuella vittnen.
- Analysera omständigheterna kring olyckan/tillbudet.
- Granska tillämpliga trafiklagar eller relevanta bestämmelser.
- Överväg eventuellt bidragande vårdslöshet.

4.Utvärdera täckning:

- Läs igenom policyvillkoren.
- Bestäm tillämpliga täckningsgränser.
- Kontrollera om skadorna ligger inom försäkringsskyddet.
- 5.Beräkna reparations-/ersättningskostnader:
- Få offerter för reparation/byte från kvalificerade fackmän.
- Tänk på marknadspriserna för material och arbetskraft.
- Bedöm eventuella avskrivningar eller bärgningsvärden.

6.Dokumentresultat:

- Håll ett detaljerat register över alla utredningsaktiviteter.
- Sammanställ verifikationer, fotografier och vittnesutlåtanden.
- Skapa en omfattande rapport som beskriver undersökningsresultaten.

FLY: Financial Literacy for Youth
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

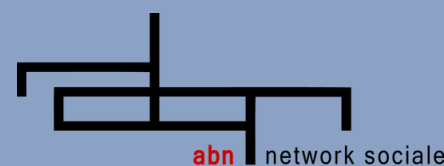

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

FLY PLAYBOOK

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 7

UTVECKLING AV FÄRDIGHETER I PERSONLIG
EKONOMI

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Inledning
- Ungdomars färdigheter för finansiell kompetens
- Metoder, principer och verktyg för att utveckla kunskap om privatekonomi
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: Prognos för kassaflöde
  - Aktivitet 2: Verktygen för att bygga din finansiella dröm
  - Aktivitet 3: Att skärpa beslut om pengar
  - Aktivitet 4: Spela ett investeringsspel
  - Aktivitet 5: Beräkning av avkastning

Innehåll

"KOMPETENSUTVECKLING INOM PRIVATEKONOMI
AVSER PROCESSEN ATT LÄRA SIG OCH FÖRVÄRVA
DE FÄRDIGHETER, KUNSKAPER OCH VANOR SOM
KRÄVS FÖR ATT HANTERA SIN PRIVATEKONOMI PÅ
ETT EFFEKTIVT SÄTT"

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Financial Literacy for Youth

Inledning

Att utveckla färdigheter i privatekonomi är viktigt för personer i alla åldrar, inklusive unga människor som precis har börjat sin ekonomiska resa. Genom att utveckla starka finansiella färdigheter och vanor tidigt kan unga människor skapa sig förutsättningar för ekonomisk framgång på lång sikt. De kan också fatta välgrundade beslut om sin privatekonomi, förbättra sin ekonomiska trygghet och uppnå sina ekonomiska mål.

Vad är finansiella kunskaper och färdigheter?

Med finansiella kunskaper och färdigheter avses förståelse för och förmåga att hantera privatekonomin på ett effektivt sätt. Detta inkluderar kunskap om finansiella begrepp som budgetering, sparande, investeringar och skuldhantering, samt förmågan att tillämpa denna kunskap i verkliga situationer. Finansiell kunskap innebär en förståelse för viktiga finansiella begrepp, såsom räntor, inflation och riskhantering. Det innefattar också kunskap om olika finansiella produkter och tjänster, t.ex. aktier, obligationer, fonder och pensionskonton.

Ungdomars färdigheter i finansiell läskunnighet

- Grundläggande matematikkunskaper: Att ha goda matematikkunskaper är avgörande för att kunna hantera pengar effektivt. Ungdomar bör ha en gedigen förståelse för addition, subtraktion, multiplikation och division, samt grundläggande algebra och procenträkning.
- Förmåga till kritiskt tänkande: Finansiell läskunnighet kräver kritiskt tänkande, till exempel förmågan att analysera finansiell information och fatta välgrundade beslut. Ungdomar bör kunna utvärdera olika finansiella produkter och tjänster, jämföra priser och avgifter samt bedöma riskerna och fördelarna med olika investeringsalternativ.
- Färdigheter i budgetering: En av de viktigaste färdigheterna för finansiell läskunnighet är budgetering. Ungdomar bör veta hur man skapar en budget, följer upp sina inkomster och utgifter och gör justeringar i sina utgiftsvanor efter behov.
- Färdigheter i att spara: En annan viktig färdighet för finansiell läskunnighet är att spara. Ungdomar bör förstå vikten av att spara pengar och kunna utveckla en sparplan som fungerar för dem.

Ungdomars färdigheter i finansiell läskunnighet II

- Förmåga att investera: Investeringar är en viktig aspekt av finansiell kompetens, och ungdomar bör förstå grunderna i investeringar, såsom diversifiering, riskhantering och sammansatt ränta.
- Kommunikationsförmåga: Goda kommunikationsfärdigheter är viktiga för finansiell kompetens, eftersom ungdomar kan behöva förhandla med långgivare, diskutera finansiella mål med familjemedlemmar eller förklara finansiella begrepp för andra.
- Tekniska färdigheter: Teknik är ett viktigt verktyg för att hantera pengar, och ungdomar bör känna sig bekväma med att använda ekonomiappar, internetbanker och andra digitala verktyg för att hantera sin ekonomi.

Hur unga människor kan förbättra sina kunskaper om privatekonomi

1. Gör en budget: Börja med att skapa en budget som inkluderar alla dina inkomster och utgifter. Detta hjälper dig att förstå vart dina pengar går och var du kan göra justeringar för att spara mer.

2. Utbilda dig själv: Läs böcker, artiklar och bloggar om privatekonomi. Delta i seminarier eller workshops eller gå onlinekurser för att lära dig mer om finansiell planering, investeringar och budgetering.

3. Börja spara: Ju tidigare du börjar spara, desto mer tid har dina pengar att växa.

4. Håll koll på dina utgifter: Att hålla koll på sina utgifter är ett viktigt steg i hanteringen av privatekonomi. Det handlar om att föra bok över alla dina utgifter, både fasta utgifter (t.ex. hyra eller bilavgifter) och rörliga utgifter (t.ex. matinköp eller underhållning).

5. Undvik skulder: Undvik att ta på dig onödiga skulder och betala av befintliga skulder så snart som möjligt. Använd kreditkort på ett ansvarsfullt sätt och betala dina räkningar i tid för att behålla en bra kreditvärdighet.

6. Investera klokt: Lär dig mer om olika investeringsalternativ och välj dem som passar dina mål och din risktolerans.

7. Håll dig disciplinerad: Ha självdisciplin och undvik impulsköp.

Principles of Finance

1. Penningars tidsvärde
2. Risk och avkastning
3. Kassaflöde
4. Mångfald
5. Lönsamhet
6. Likviditet och hedging

Verktyg för kompetensutveckling inom privatekonomi

- 1. Plattformer för investeringar:** Plattformer som Robinhood, Acorns och Stash kan hjälpa nybörjare att lära sig om investeringar och börja investera med små summor pengar.
- 2. Bloggar och podcasts om privatekonomi:** Det finns många bloggar och podcasts om privatekonomi som ger råd och insikter om hur man hanterar pengar. Några populära exempel är The Simple Dollar, ChooseFI och Afford Anything.
- 3. Programvara för finansiell planering:** Programvara som Personal Capital och Quicken kan hjälpa till med ekonomisk planering, pensionsplanering och investeringshantering.
- 4. Tjänster för kreditövervakning:** Tjänster som Credit Karma och Identity Guard kan hjälpa till att övervaka din kreditpoäng, upptäcka bedrägerier och ge varningar när det finns ändringar i din kreditrapport.
- 5. Kurser i finansiell läskunnighet:** Det finns många onlinekurser som kan hjälpa dig att utveckla dina kunskaper i privatekonomi, t.ex. de som erbjuds av Khan Academy och Udemy.

1. SKAPA EN BUDGET

Att sätta upp och följa en budget är förmodligen den mest grundläggande privatekonomiska färdigheten, men bara omkring en tredjedel av alla människor har faktiskt en detaljerad budget. En budget är nödvändig för att få ett grepp om vart dina pengar går och för att börja bestämma vart du vill att dina pengar ska gå

2. PRIORITERA UTGIFTERS

Se till att prioritera utgifter för nödvändiga saker som hyra, el och mat. Undvik att spendera pengar på icke-väsentliga saker som kan leda till onödiga skulder.

3. SPARA FÖR NÖDSITUATIONER

Att skapa en nödfond kan hjälpa dig att undvika att ta på dig skulder när oväntade utgifter uppstår. Sikta på att spara minst tre till sex månaders levnadsomkostnader i en nödfond.

HUR KAN UNGDOMAR UNDVVIKA SKULDER?

4. ANVÄNDA KREDITKORT PÅ ETT ANSVARSFULLT SÄTT

Kreditkort kan vara användbara verktyg, men de kan också leda till skulder om de inte används på ett ansvarsfullt sätt. Undvik att ha saldo på dina kreditkort och försök att betala dina räkningar i tid för att undvika förseningsavgifter och ränta.

5. UNDVIK ONÖDIGA UTGIFTER

Undvik onödiga utgifter som att äta ute, köpa dyra kläder eller prylar eller åka på dyra semestrar. Fokusera istället på att hitta sätt att spara pengar på vardagliga utgifter.

6. VÄLJ PRISVÄRDA BOSTÄDER

Bostaden är ofta en av de största utgifterna för unga människor. Att välja ett prisvärt boende kan hjälpa dig att undvika alltför stora skulder.

7. ÖVERVÄG DELTIDSARBETE

Deltidsarbete kan vara ett bra sätt att tjäna extra pengar och undvika att skuldsätta sig. Överväg att ta ett deltidsjobb eller frilansa för att dryga ut din inkomst.

HUR KAN UNGDOMAR UNDVIKA SKULDER?

AKTIVITETER MODUL 7

KOMPETENSUTVECKLING INOM PRIVATEKONOMI

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: KASSAFLÖDESPROGNOS

Lärande Mål

- 1 Lärandemål Introducera kassaflödesverktyget och dess användbarhet
- 2 Visa hur beslut och oväntade orsaker kan påverka privatekonomi

Tidsperiod

1 timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Mall för kassaflöde (xls eller utskriven)
- »»» Tryckt fallstudie, papper och pennor

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Förbered materialet: Aktiviteten är en fallstudie som heter "Jumbo Toys".

Starta aktiviteten: Börja aktiviteten med att introducera fallstudien och förklara grunderna för hur man fyller i kassaflödesmallen med framtida intäkter, kostnader och hur man beräknar om butiken kommer att ha den ekonomiska förmågan att klara oväntade utgifter och vilka alternativa sätt att använda för att förbättra kassaflödesprognosen. Distribuera fallstudiebladet och låt dem fylla i de relevanta fälten och ge dig ett svar.

Rundabordssamtal: Avsluta aktiviteten med ett rundabordssamtal där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta hjälper dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfatta: Avsluta aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig relevanta videor och ytterligare aktiviteter för att uppmuntra deltagarna att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

Frågor för genomgång

01

Varför är kassaflödet viktigt?

02

Vad är skillnaden mellan vinst och kassaflöde?

03

Hur kan man förbättra kassaflödet?

Ytterligare material

- <https://www.tes.com/teaching-resource/cash-flow-forecasting-video-and-activity-resource-with-calculation-answers-12291514>
- <https://www.richdad.com/promotions/cashflow-classic-evergreen>

Fallstudie

Lägg till följande data:

- Butiken uppskattar följande kontantförsäljning varje månad:

September - 2 500 euro

Oktober - 3500 euro

November - 5 000 euro

December - 5500 euro

Januari - 1000 euro

Februari - 1500 euro

- Lagret köps på **1 månads kredit**, i varje månad uppskattar butiken beställningen:

Augusti - 1000 euro

September - 1500 euro

Oktober - 2 000 euro

November - 3000 euro

December - 1000 euro

Januari - 1000 euro

- Det balanserade överförda beloppet (ingående balans) för augusti är 5000 euro.

- Personalen har löner på 1 000 euro per månad att betala

- Elräkningarna betalas var tredje månad (januari, april, juli, oktober) och uppgår till 500 euro

- Återbetalningen av bolånet är 1 200 euro varje månad

Förlängning

I oktober börjar butikens tak läcka och måste repareras omedelbart. Det kostar €5000 som ägaren kräver på försäkringen. Tyvärr kommer försäkringspengarna inte att betalas ut förrän i januari.

Kommer företaget att kunna betala för reparationerna?

AKTIVITET 2: VERKTYGEN FÖR ATT BYGGA DIN FINANSIELLA DRÖM

Lärande Mål

- 1 Utforska varför skulder uppstår och hur man kan förebygga dem
- 2 Lär dig hur skulder påverkar kreditpotentialen
- 3 Upptäck åtgärder för att minska skuldsättningen

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- Projector, Computers or tablets, Internet access
- Participants activity sheet

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Introduktion för hela klassen: Be deltagarna att nämna några saker som människor investerar i. Svaren kan inkludera aktier, fastigheter eller klassiska bilar. Läs avsnittet "Utforska viktiga finansiella begrepp" för deltagarna. Se till att deltagarna förstår de viktigaste orden.

Grupparbete: Berätta för deltagarna att de ska arbeta i grupper för att granska scenarier som påverkar aktien i ett påhittat företag. Dela in deltagarna i fem grupper. Dela ut arbetsbladet "Att spela ett investeringsspel" till varje deltagare. Ge varje grupp två scenarioremsor. Se till att de ligger med framsidan nedåt så att deltagarna inte kan se texten. Deltagarna ska vända på den första remsan och gå igenom scenariot. De ska fylla i spelkortet på arbetsbladet för det scenariot.

- Som en del av denna process gör de en brainstorm om varför de tror att aktiekursen steg eller föll med varje scenario. De antecknar sina tankar på spelkortet. Deltagarna vänder på den andra remsan och går igenom det scenariot. De fyller i spelkortet för det scenariot.
- Återigen antecknar de sina hypoteser om varför aktien steg eller föll. Varje grupp antecknar sitt slutliga aktiepris på spelkortet. Deltagarna besvarar sedan reflektionsfrågorna på egen hand.

Avslutning: Samla deltagarna igen och be varje grupp att berätta om sitt slutliga aktiepris och vad som hände för att orsaka prisförändringen. Identifiera det lag som slutade med det högsta aktiepriset och låt deltagarna utforska hur det lagets erfarenhet skilde sig från några av de andra lagens.

- Be deltagarna att fundera över oförutsägbarheten i de scenarier de fick och hur det relaterar till aktiers riskfylldhet.
- Förklara att en aktie som "vinner" idag inte nödvändigtvis kommer att "vinna" imorgon.

Frågor för genomgång

01

Hur påverkar risk beslutsfattandet?

02

Med tanke på riskerna och fördelarna med aktier, skulle du överväga att investera i aktier i framtiden?

03

Anser du att användningen av aktiekursmönster kan minska risken?

Scenario

Varje grupp börjar med en aktie i We Make Cool Tech Stuff Inc.

- Detta företag är en tillverkare av prylar och programvara.
- Du betalade 100 USD för en aktie i detta företag.

Ta två scenariostrippar. Var och en beskriver en händelse som påverkar företagets aktiekurs.

- Gå igenom en remsa i taget.
- Anteckna på spelkortet vad som händer i varje scenario och varför du tror att aktiekursen steg eller föll.

Spelkort

Scenario 1	Scenario 2
Starting stock price	Stock price after scenario 1
€100	€
Change in stock price	Change in stock price
Why do you think this had a positive or negative effect on the stock price?	Why do you think this had a positive or negative effect on the stock price?
Stock price after this change	Final stock price
€	€

Frågor för genomgång

01

Hur påverkar risk beslutsfattandet?

02

Med tanke på riskerna och fördelarna med aktier, skulle du överväga att investera i aktier i framtiden?

03

Anser du att användningen av aktiekursmönster kan minska risken?

Scenario - Svarsguide

Scenario	Möjliga orsaker
Scenario 1: Företaget återkallar 100 000 prylar för att åtgärda ett fel. Aktiekursen sjunker med 10 euro.	Att återkalla och reparera prylarna skulle öka företagets kostnader. Dessutom kan potentiella köpare besluta sig för att inte köpa prylen även om felet repareras. Dessa faktorer kan minska företagets vinst.
Scenario 2: Företagets försäljning av prylar är högre än väntat. Aktiekursen stiger med 10 euro	Högre försäljning leder ofta till högre vinst
Scenario 3: Ett konkurrerande företag lanserar en konkurrerande pryl. Aktiekursen sjunker med 20 euro.	En konkurrerande produkt kan minska försäljningen, vilket kan leda till lägre vinst.
Scenario 4: En orkan skadar företagets största prylfabrik. Det kommer att ta två månader att slutföra reparationerna och återuppta produktionen. Aktiekursen sjunker med 30 euro.	Företaget kommer att producera färre prylar under reparationstiden, vilket innebär att försäljningen kommer att bli lägre än beräknat. Det kan minska vinsten.
Scenario 5: Företaget hittar ett sätt att minska kostnaderna för att tillverka prylar och aktiekursen stiger med 20 euro.	Lägre produktionskostnader innebär att företaget kan tjäna mer pengar på varje gadget det säljer. Det kan öka vinsten.
Scenario 6: Företaget börjar sälja prylar i två nya länder. Aktiekursen stiger med 30 euro.	Att hitta nya ställen att sälja en produkt på brukar öka försäljningen. Det skulle kunna öka vinsten.

Scenario - Svarsguide

Aktivitet 2: Att spela ett investeringsspel

Scenario	Möjliga orsaker
Scenario 7: En kändis ses använda företagets senaste pryl. Aktiekursen stiger med 35 euro.	När kändisar stödjer något eller tros gilla något vill många människor följa dem. Det kan leda till ökade vinster.
Scenario 8: Företagets verkställande direktör är inblandad i en skandal. Aktiekursen sjunker med 40 euro.	Investerare kanske inte vill stödja företag som drivs av personer som beter sig oetiskt. Dessutom kan eventuella förändringar i ledningen störa företagets verksamhet. Dessa faktorer kan leda till lägre vinster.
Scenario 9: Företaget kommer ut med årets mest populära app. Aktiekursen stiger med 60 euro.	Populära appar köps av många människor. Det leder till ökad försäljning och ökad uppmärksamhet. Det kan öka vinsten.
Scenario 10: Efter att batterierna i prylen exploderat väcks en omfattande stämningsansökan mot företaget. Aktiekursen sjunker med 80 euro.	Människor kan vara oroliga för att företaget ska förlora stämningen och behöva betala en massa pengar. Det skulle kunna minska vinsten.
Scenario 11: Företaget köps upp av det ledande teknikföretaget i USA. Aktiekursen fördubblas	Ett företags aktiekurs stiger ofta när det förvärvas av ett annat företag.
Scenario 12: Butikskedjan som vanligtvis gör de största beställningarna av företagets prylar går i konkurs. 1 000 butiker över hela landet stängs. Aktiekursen sjunker med 30 euro.	Företagets prylar kommer att säljas i färre butiker. Det kan leda till minskad försäljning och därmed lägre vinst.

AKTIVITET 3: ATT VÄSSA BESLUT OM PENGAR

Lärande Mål

- 1 Bedöma personligt konsumtionsbeteende
- 2 Förstå begreppet alternativkostnad
- 3 Utvärdera utgiftsval när det gäller personliga önskemål kontra behov

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Talare och låten "If I Had a Million Dollars" av Ed Robertson och Steve Page
- »»» Aktivitetsblad för deltagarna

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Förbered materialet: Skriv ut kopior av materialet för varje deltagare, eller förbered dem för elektronisk åtkomst; se till att deltagarna har tillgång till miniräknare.

Starta aktiviteten: Fråga deltagarna om de tror att alla investeringar kommer att ge lika mycket vinst och om de kan motivera sitt svar. Fråga deltagarna varför det är viktigt att hålla koll på hur bra en investering går. Förklara att beräkning av avkastning kan hjälpa dem att avgöra hur väl deras investering tjänar pengar. Läs avsnittet "Utforska viktiga finansiella begrepp". Se till att deltagarna förstår den viktigaste vokabulären. Dela ut arbetsbladet "Beräkning av avkastning" och be dem att beräkna avkastningen på flera finansiella och icke-finansiella investeringar med hjälp av formeln på arbetsbladet.

Förklara att även om de använder investeringens inköpspris för att beräkna avkastningen, skulle den faktiska avkastningen också innebära att alla kostnader relaterade till en investering, till exempel bolåneränta för ett hus, läggs till inköpspriset.

Deltagarna kan arbeta i par, men de bör fylla i sitt eget arbetsblad. När deltagarna är klara med beräkningarna ska de göra en "snabbskrivning". Ge dem 8-10 minuter att välja och svara på en av de tre öppna frågorna om investeringar som finns i arbetsbladet.

Diskussion vid runda bordet: Avsluta aktiviteten med en rundabordsdiskussion där deltagarna kan motivera sitt ursprungliga val och de ändringar de gjort. Detta kommer att hjälpa dem att reflektera över sina beslut och dela den kunskap de har förvärvat med andra. Uppmuntra deltagarna att ställa frågor och delta i en konstruktiv diskussion.

Sammanfatta: Avsluta aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för lärande, t.ex. videor och aktiviteter.

Frågor för genomgång

01

Vad är avkastningsränta?

02

Hur hjälper avkastningsprocenten dig att avgöra hur väl investeringarna har utvecklats?

Beskrivningar - Aktivitetssteg

En investerings värde kan stiga och sjunka över tiden - du kan förlora en del av eller alla dina pengar.

Avkastningen är vinsten eller förlusten på en investering uttryckt i procent. Du kan beräkna avkastningen på typiska finansiella investeringar (t.ex. aktier och obligationer) såväl som icke-finansiella investeringar, t.ex. konstverk, veteranbilar eller andra föremål. Att beräkna avkastningen kan hjälpa dig att se hur din investering presterar och jämföra den med andra investeringar.

För att beräkna avkastningen använder du denna enkla formel med två variabler:

$$\text{Avkastning} = (\text{Nettovinst eller -förlust} / \text{initial investering}) \times 100$$

- Nettovinst eller -förlust: Hur mycket pengar du har tjänat eller förlorat på investeringe
- Ursprunglig investering: Det belopp du ursprungligen investerade

Efter att ha avslutat den relevanta tabellen fortsätter du med följande skrivuppgifter:

Välj en av följande skrivinstruktioner att svara på för denna "snabbskriva"-uppgift. Din lärare kommer att berätta för dig när du ska börja skriva. Skriv i utrymmet nedan. Fortsätt att skriva tills din lärare säger "stopp".

1. Människor frestas ofta att investera i "bli rik snabbt"-system. Varför kan en investerare vara frestad att göra det trots riskerna?
2. Vilka typer av investeringar är det mest troligt att du gör i ditt eget liv? Varför tror du att dessa investeringar skulle hjälpa dig att nå dina mål?
3. Vissa människor investerar inte eftersom det kan verka för komplicerat eller för att de är rädda för att förlora pengar. Hur skulle du övertyga någon om att investeringar är en värdefull strategi för att hjälpa dem att nå sina finansiella mål?

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Finansiella investeringar

Initial investering	Aktuellt värde	Nettovinst eller nettoförlust	Avkastning
Du placerar 10 000 euro i en värdepappersfond.	Investeringen ökade i värde till 10 500 euro		%
Du köpte statsobligationer för 8 800 euro.	Obligationerna är nu värda 10 000 euro.		%
Du sätter in 15 000 euro på ett penningmarknadskonto.	Kontot är nu värt 15 800 euro.		%
Du har köpt kryptovaluta till ett värde av 1 000 euro.	Kryptovalutan är nu värd 1 070 euro.		%
Du köpte 10 aktier för 12,50 euro styck.	Du behöll aktierna i många år och sålde sedan aktierna för 27,15 euro styck till ett aktuellt totalt värde av 271,50 euro.		%

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Icke-finansiella investeringar

Initial investering	Aktuellt värde	Nettovinst eller nettoförlust	Avkastning
Du köpte ett hus för 75 000 euro och spenderade 35 000 euro på renoveringar	Du ägde huset i fem år och sålde det sedan för 160 000 euro.		%
Din farfar sålde sin veteranbil från 1964 till dig för 2 200 euro, det pris han betalade för den. Du spenderade 10 000 euro på att restaurera den.	Du sålde bilen för 20 000 euro		%
Du köpte en målning på loppis för 20 euro. Du fick veta att den var gjord av en populär lokal konstnär	Du sålde målningen för 1 000 euro		%
Du köpte ett par sneakers i begränsad upplaga för 300 euro.	Du sålde de oanvända sneakersen till en samlare för 500 euro.		%
Din moster köpte 100 uppstoppade samlardjur för 5 euro styck när hon var tonåring och leksakerna var populära.	Tio år senare sålde hon sin samling till en granne för 100 euro		%

AKTIVITET 4: ATT SPELA ETT INVESTERINGSSPEL

Lärande Mål

- 1 Lära sig hur olika faktorer eller händelser kan påverka aktiekurser
- 2 Förstå vikten av att ta hänsyn till risk när man fattar investeringsbeslut

Tidsperiod

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» HANDLEDNING FÖR LÄRARE
Att spela ett investeringsspel (vägledning)
- »»» MATERIAL FÖR ELEVER
Att spela ett investeringsspel (arbetsblad)
- »»» SCENARIER (från avsnittet om aktiescenarier i denna handledning)

Financial Literacy for Youth

Aktivitet 4: Att spela ett investeringsspel

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Undersöka: Finansiella resurser och bokföring

1. Öppna klassen genom att fråga deltagarna vilka ägodelar de värdesätter mest. Är det deras cykel? Samlingen av serietidningar eller videospel? Be frivilliga att beskriva sina mest värdefulla ägodelar och var de förvaras för säkerhets skull, om det är under sängen eller i en låst låda eller kassaskåp. Fråga också hur deras ägodelar är organiserade: Är böckerna ordnade alfabetiskt eller efter ämneskategori? Eller ligger de huller om buller utan någon särskild ordning?
2. Förklara att precis som det är viktigt att förvara värdefulla ägodelar på ett säkert sätt, bör även din personliga ekonomi vara välorganiserad och förvaras säkert - saker som utestående räkningar och betalningskvitton, bank- och kreditkortsutdrag, lönebesked och annat jobbrelaterat pappersarbete, försäkringar, billån - allt som har en ekonomisk komponent.
3. Betona behovet av att vara extra noga med att skydda vissa andra viktiga dokument som innehåller konfidentiell personlig information, t.ex. socialförsäkringskort, körkort, pass, kredit- och betalkort och sjukförsäkringskort. Fråga deltagarna var de förvarar viktiga dokument som dessa och diskutera med klassen om de vidtar tillräckliga försiktighetsåtgärder för att skydda sin personliga information. Påminn dem om de potentiella nackdelarna med att förlora eller bli bestulen på denna information.
4. Påminn deltagarna om att de genom att katalogisera och lagra sina ekonomiska och juridiska papper sparar mycket tid och oro när det gäller att budgetera, spåra utgifter, betala räkningar, deklarerar - till och med samla in den information de behöver för att ansöka om college och ekonomiskt stöd. Snabb tillgång till viktig kontoinformation gör det också lättare att kontakta banker eller andra institutioner i händelse av en nödsituation, som en stulen plånbok eller förlorat bankomat kort.
5. Fråga deltagarna hur länge de anser att finansiella papper bör sparas innan de kan slängas. Låt dem veta att många finansiella dokument bör sparas i minst sju år i händelse av en skatterevision längre fram. Vissa dokument bör sparas på obestämd tid, t.ex. dokumentation om bolån och billån, uppgifter om köp av aktier och fonder samt personliga dokument som födelseattester, pass och socialförsäkringskort.

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Beskrivningar - Aktivitetssteg

6. Påminn deltagarna om att det finns många system för att organisera finansiella papper. Många människor har filmappar där de förvarar papperskopior av viktiga dokument. Ett bra system är att ha en enda mapp för obetalda räkningar; när de har betalats arkiverar du kvittot i mappen för det företaget eller ämnet (ha till exempel separata mappar för el, kreditkort, bankkonton, sjukförsäkring, bilförsäkring etc.) Berätta för deltagarna att de också kan lagra finansiella uppgifter digitalt, för att spara utrymme.

Betona dock att de också bör ha en säkerhetskopia av sina digitala filer på ett USB-minne, en extern hårddisk eller någon annan lagringsmetod, om deras dator kraschar.

7. Dela ut aktivitetsbladet Min bokföringsplan och ge deltagarna 10 minuter att fylla i sina kontouppgifter och var de planerar att förvara sina viktiga finansiella dokument. Om det behövs kan de fylla i eventuella kvarvarande adresser eller kontaktuppgifter hemma. Låt deltagarna veta att det också är viktigt att ha ett schema med förfallodagar för räkningar och att regelbundet granska alla budgetar och inkommande kontoutdrag för att se om de stämmer. När ska de granska sina papper? Varje månad? Varje vecka? Låt deltagarna skriva upp på aktivitetsbladet vilka dagar de brukar få sin lön eller veckopeng, och vilka datum deras räkningar förfaller till betalning.

Deltagarnas förberedelser: Välja verktyg för jobbet

8. Påminn sedan deltagarna om att det finns många kostnadsfria och billiga verktyg för att spåra och hantera sin ekonomi, inklusive telefonbank, budgeteringsverktyg online (kalkylblad, kalkylatorer), skatteprogram med mera. Ge deltagarna tio minuter att utforska följande webbplatser och de typer av verktyg de erbjuder, inklusive kalkylblad för budgetering, investeringskalkylatorer, verktyg för att spåra och kategorisera skatteavdrag etc. Be dem att ange på sina aktivitetsblad vilka, om några, verktyg de skulle vilja använda för att hålla ordning på sin ekonomi: Quicken, Mint.com, Yodlee, Mvelopes.

Quicken

Mint.com

Yodlee

Mvelopes

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Utmaning: Finansiella rådgivare

9. Be deltagarna att tänka på sin skolkurator eller rådgivare. Vad är deras jobb? Vilka råd ger de? Introducera konceptet att arbeta med en personlig finansiell rådgivare. Förklara att precis som med en skolkurator som hjälper och vägleder deltagarna om lektioner, läxor och mål, söker många människor som behöver börja sätta upp långsiktiga finansiella mål hjälp av en professionell finansiell rådgivare. Finansiella rådgivare erbjuder vägledning om saker som:

- Fastställande av långsiktiga finansiella mål (t.ex. högskola, bostadsägande, familj, pension) och hur dessa mål ska uppnås.
- Råd om hur du investerar dina pengar, inklusive att fastställa din risktolerans (lågriskalternativ som sparkonton har mindre potential för tillväxt och att hålla jämna steg med inflationen).
- Strategier för att bli skuldfri.
- Ändra finansiella mål när din familjesituation förändras (t.ex. äktenskap, skilsmässa, barnafödande, nytt jobb eller uppsägning).
- Strukturera sparande och investeringar på ett skatteeffektivt sätt. Fastighetsplanering.

Frågor för genomgång

01

Hur kan jag använda de verktyg som finns tillgängliga för att nå mina finansiella mål?

02

Varför är bokföring viktigt?

03

Vad gör en finansiell rådgivare?

Idé för förlängning

Om deltagarna har surfplattor eller smartphones kan du uppmantra dem att kolla in appen Mint.com som finns på webbplatsen Quicken.com. De kan också besöka TurboTax för att se exempel på hur deras verktyg kan hjälpa ungdomar att organisera ekonomiska data för sina skatter

Min plan för bokföring

Bokföring är inte roligt, men jämfört med att riva huset i bitar för att leta efter en lönebesked eller din banks kontaktuppgifter är det ett litet pris att betala. Att veta hur länge man ska spara sina uppgifter och att hitta ett system för att spara räkningar och papper är också en viktig aspekt av att hålla koll på sin ekonomi. Fyll i informationen om dina konton, betalningsplan och arkiveringsplan nedan. Förvara sedan formuläret tillsammans med dina handlingar hemma och uppdatera det när någon konto- eller betalningsinformation ändras. Viktigt att tänka på: Lämna alla personuppgifter som inte bör delas offentligt - kontonummer, personnummer eller körkortsnummer osv.

1. Vad är namnet på och kontaktuppgifterna till din bank? _____
2. Vilka är namnen och kontaktuppgifterna för alla andra konton du har, t.ex. ett mobiltelefonkonto eller billån? _____
3. Var kommer du att förvara följande uppgifter? Ange var du planerar att förvara papperskopior eller onlineuppgifter för varje post.
Lönebesked och W-2-formulär: _____
Kontoutdrag: _____
Var kommer du att förvara andra kontoutdrag (telefon, bilförsäkring etc.): _____
Var förvarar du ditt socialförsäkringskort, pass eller andra föremål? _____
Budget och kvitton: _____
4. Det är också viktigt att veta när dina räkningar förfaller och ha en bestämd tid när du ska granska din budget, dina utgifter och dina kontoutdrag för att upptäcka fel. Ange vilka dagar i månaden du planerar att göra följande:
Betala månadsräkningar (telefon, busskort etc.): _____
Ta emot din lön eller ersättning: _____
Granska bankkonton och andra kontoutdrag för att upptäcka fel: _____
Jämför dina utgifter med din budget och justera budgeten efter behov: _____
5. Det finns många onlineverktyg och resurser som kan hjälpa dig att hålla koll på din ekonomi. Ägna 5 minuter åt att undersöka de resurser som finns tillgängliga på följande webbplatser för att avgöra om någon av dem skulle vara till hjälp för dig.
  - Quicken.com
  - Mint.com
  - Yodlee.com
  - Mvelopes.comVilka onlineverktyg kommer du att använda för att hantera din ekonomi när du organiserar dina register och arbetar mot dina finansiella mål? _____

AKTIVITET 5: BERÄKNING AV AVKASTNING

Lärande Mål

- 1 Förstå hur avkastning hjälper till att mäta investeringars resultat
- 2 Använda en enkel avkastningsformel för att beräkna investeringars vinster eller förluster

Tidsperiod

1 hour

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- Beräkning av avkastning (Handledning & Arbetsblad)
- Kalkylatorer

Beskrivningar - Aktivitetssteg

Starta aktiviteten: Börja med att spela låten "If I had a Million Dollars" när deltagarna anländer till lektionen. Skriv siffran 1 000 000 dollar på tavlan och fråga deltagarna vad de skulle göra om de hade en miljon dollar.

Låt deltagarna skriva i sina anteckningsböcker om hur de skulle spendera pengarna. Be sedan frivilliga att dela med sig av sina svar och notera deras idéer på tavlan. Förklara att lektionen handlar om att spendera ansvarsfullt, oavsett om du har en miljon dollar eller tio.

Fråga deltagarna: Vad är skillnaden mellan en önskan och ett behov? Be frivilliga att dela med sig av sina idéer. Påminn dem om att behov är saker som vi måste ha för att överleva (mat, husrum, kläder), medan önskemål är saker som är trevliga att ha, men inte nödvändigt. Berätta sedan för deltagarna att de ska organisera sina miljoninköp och separera önskemålen från behoven. Läs upp varje inköp från tavlan och be dem räkna upp handen om de anser att inköpet är en "önskan" eller ett "behov". Det kommer sannolikt att uppstå meningsskiljaktigheter bland deltagarna. Använd dem som ett tillfälle att diskutera skillnaderna mellan en önskan och ett behov, och hur våra värderingar är kopplade till de inköp vi gör. Förklara att skillnaden mellan önskemål och behov också innebär att man utvärderar alla alternativ innan man gör ett inköp.

Be smågrupper att diskutera följande scenario under fem minuter: Du har 200 euro och kan antingen köpa en tv-spelskonsol eller en digitalkamera. Vad köper du och varför? Varför kan du inte köpa båda? Be grupperna att dela med sig av sina resonemang. Förklara att när vi fattar ett utgiftsbeslut påverkar valet av ett alternativ om vi kan välja det andra eller inte. Berätta för deltagarna att detta kallas alternativkostnad. Dela ut aktivitetsbladet önskningar eller nödvändiga behov? och förklara att de nu kommer att få utvärdera vilka behov och önskningar som spelar in i flera olika exempel. I grupper om fyra till fem personer ska deltagarna avgöra vilka önskemål och behov som finns i varje scenario och motivera sina resonemang. Be grupperna att presentera sina resultat för klassen och diskutera sedan varför vissa utgifter är önskningar medan andra är behov.

Sammanfatta: Avsluta slutligen aktiviteten genom att sammanfatta de viktigaste lärdomarna och ge deltagarna ytterligare resurser för att lära sig relevanta videor och ytterligare aktiviteter för att uppmuntra dem att fortsätta lära sig och öva sina färdigheter.

Frågor för genomgång

01

Hur kan jag spendera mina pengar på ett ansvarsfullt sätt?

02

Vad är skillnaden mellan en önskan och ett behov?

03

Skulle de spendera pengarna på samma sätt? Varför eller varför inte?

Fallstudier

Fallstudie 1

Casey förbereder sig för att börja på college till hösten. Hon bor i New York, men kommer att gå i skola i Kalifornien, så hon planerar att köpa en bil för att ta sig dit. Hon vill köpa något pålitligt, så hon väljer mellan en ny bil som kostar 17 000 USD med noll mil och ett navigationssystem och en tre år gammal bil med 7 000 mil och inget navigationssystem för 12 000 USD. Hon har 10 000 USD i besparingar som hon kommer att använda för köpet och hon kommer att ta ett lån för det återstående beloppet.

Vilka är önskemålen?

Vilka är behoven?

Vilket beslut skulle du fatta och varför?

Fallstudie 2

Tom har sparat till en ny bärbar dator under de senaste sex månaderna. Han har gjort sina efterforskningar och hittat en modell som enligt experter mer än väl uppfyller hans behov. Men som ny kostar den 3 000 dollar. Han hittade också en renoverad version av samma dator med alla samma funktioner på nätet för 1 500 USD. Den renoverade bärbara datorn har garanti och Tom köpte en renoverad bärbar musikspelare från samma företag utan problem. Toms tredje alternativ är en helt ny bärbar dator som kostar 1 800 USD och som har alla funktioner han behöver men inte alla han vill ha.

Vilka är önskemålen?

Vilka är behoven?

Vilket beslut skulle du fatta och varför?

Fallstudier

Fallstudie 3:

Stephanie fick 500 dollar av sina morföräldrar när hon tog studenten. Hon har längtat efter att köpa en ny klocka och uppdatera sin garderob eftersom hon börjar ett nytt jobb om två veckor, men nästa månad flyttar hon för sig själv och måste betala tre månaders hyra i förskott, vilket totalt blir 1 500 dollar. Om hon använder pengarna till att köpa klockan och kläderna tror hon att hon kan spara tillräckligt med pengar från sitt nya jobb för att betala hyran, men hon är inte säker.

Vilka är önskemålen?

Vilka är behoven?

Vilket beslut skulle du fatta och varför?

Fallstudie 4:

Michelle har blivit inbjuden att gå på en tredagarskonsert med sina vänner. Det enda problemet är att det är en 9-timmars bilresa, och att resa under en hel helg innebär att hon kommer att behöva mycket pengar. Hon uppskattar att bensin, mat, biljetter och camping kommer att kosta runt 400 dollar. Hon har en bilbetalning på \$ 250 som kommer upp och hennes \$ 89 mobiltelefonräkning förfaller i slutet av månaden. Hon behöver också köpa en födelsedagspresent till sin mamma, som hon tror kommer att kosta 50 dollar. Hon har 700 USD i sparade pengar.

Vilka är önskemålen?

Vilka är behoven?

Vilket beslut skulle du fatta och varför?

Fallstudier - Svar

Fallstudie 1:

Casey behöver en bil för att flytta sina tillhörigheter över landet, men en helt ny bil som ger henne en skuld på 7 000 USD är inget hon vill ha. Det bästa beslutet i det här fallet är att välja den begagnade modellen. Även om den kanske inte har alla finesser som en ny bil, är den fortfarande pålitlig med låga miltal och den uppfyller Caseys behov.

Fallstudie 2:

Tom har gjort ett bra jobb med att undersöka alla sina alternativ. Han behöver en ny bärbar dator, men den dyra modellen är en önskan. Han har upptäckt att han kan uppfylla både sina behov och önskemål genom att köpa en renoverad version. Eftersom den renoverade modellen har en garanti och Tom har haft en bra erfarenhet av företaget tidigare, bör han gå vidare och köpa den renoverade datorn.

Fallstudie 3:

Hyrespengar är det primära behovet, medan den nya klockan och kläderna är önskemål. Stephanie kanske vill köpa en ny klocka och nya kläder, men hon måste först betala hyran innan hon gör andra inköp.

Fallstudie 4:

Michelle bör ta hand om sina räkningar först och sedan bestämma om hon vill spendera mindre på sin mammas present för att ha råd med konserten, eller hoppa över konserten och sätta in pengarna på sitt sparkonto. Hjälpt deltagarna att se att våra värderingar är nära kopplade till de beslut vi fattar om pengar. Om Michelle värdesätter att ge sin mamma en present kanske hon vill avstå från konserten för att ha råd med en fin present.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar

2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKTET:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

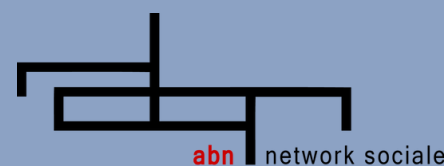
FLY: Finansiell kompetens för ungdomar

2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK FÖR FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

MODUL 8

SKATTER OCH PENSIONER

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Innehåll

- Inledning
- Sammanhang och bakgrund
- Skatter och pension
- Skatteplikt och olika typer av skatter
- Att tänka på och resurser för skattehjälp
- Olika typer av pensioner och fördelarna med att börja tidigt
- Avgiftsstrategier och nyckelområden
- Aktiviteter:
  - Aktivitet 1: Pensionen är viktig
  - Aktivitet 2: Utmaning för mål för pensionssparande
  - Aktivitet 3: Skatter, skatter, skatter
  - Aktivitet 4: Föreställ dig din pension
  - Aktivitet 5: Säkra din pension mot inflation

"DET ÄR TREVLIGT ATT KOMMA BORT
FRÅN RÅTTRACET, MEN MAN MÅSTE LÄRA
SIG ATT KLARA SIG MED MINDRE OST."

GENE PERRET

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inledning

Enligt Z Generation Financial Health Report har majoriteten av unga människor begränsad eller ingen kunskap om skatter. Eftersom de inte har tillräckligt med information om skatter kan de inte ens tänka på pensionen och vad de ska göra för att investera fram till pensionen.

När man planerar sin pension är det viktigt att ta hänsyn till faktorer som inflation och stigande levnadskostnader. Förutom att betala in till socialförsäkringen eller en privat pensionsfond kan det vara bra att diversifiera sina investeringar för att minska dessa risker. Några alternativ för ytterligare sparformer kan vara

- Investera i aktier eller fonder
- Ägande av hyresfastigheter för passiv inkomst
- Bidra till ett hälsosparkonto (HSA) för sjukvårdskostnader under pensionen

Det är också viktigt att regelbundet se över och justera sin pensionsplan i takt med att ens förutsättningar och mål förändras över tid. Genom att ta ett proaktivt grepp om pensionsplaneringen kan du öka dina chanser att uppnå ekonomisk trygghet och njuta av en bekväm pension.

Sammanhang och Bakgrund

Länder har vanligtvis nationella pensionssystem som tillhandahåller pensionsförmåner till sina medborgare. Dessa system finansieras ofta genom avgifter från både arbetstagare och arbetsgivare. Unga människor bör bekanta sig med pensionssystemet i sitt land, inklusive behörighetskriterier, avgiftsnivåer och förväntade förmåner.

Varje land har en bestämd **pensionsålder** vid vilken individer blir berättigade till fulla pensionsförmåner. Flera länder har dock höjt pensionsåldern på grund av demografiska förändringar och oro för den ekonomiska hållbarheten. Unga människor bör hålla sig **uppdaterade** om eventuella förändringar i pensionsåldern och planera sitt sparande därefter.

Skattelagstiftningen kan ha stor inverkan på pensionssparande och pensionsförmåner. Unga människor bör känna till de **skatteincitament** som finns för pensionssparande, t.ex. avdragsgilla inbetalningar till pensionsplaner eller skattefria investeringsvinster på vissa pensionskonton. Att förstå skattekonsekvenserna av olika pensionsalternativ kan hjälpa till att optimera sparstrategierna.

Skatterna är:

Skatter är obligatoriska avgifter som staten tar ut av individer eller företag för att finansiera offentliga varor och tjänster som gynnar samhället, t.ex. utbildning, transport, sjukvård eller utveckling av infrastruktur.

Skatter är obligatoriska betalningar av pengar till regeringar, som använder medlen för att tillhandahålla offentliga varor och tjänster till förmån för samhället som helhet. Att förstå skatter är en viktig del av att hantera dina pengar, både nu och i framtiden.

Pension är:

En pension är en pensionsplan som är utformad för att ge dig en regelbunden inkomst efter att du slutat arbeta. Det är ett långsiktigt sparande som hjälper dig att ackumulera medel under dina yrkesverksamma år för att stödja din livsstil som pensionär.

Skatteförpliktelser

De medel som samlas in från skatter används för att tillhandahålla viktiga offentliga tjänster och infrastruktur som gynnar alla - skatter finansierar till exempel skolor, sjukhus, vägar, kollektivtrafik och sociala välfärdsprogram. Genom att betala skatt bidrar individer till välbefinnandet och utvecklingen av sina samhällen och samhället.

Som skattebetalare har du vissa skyldigheter att uppfylla. Dessa inkluderar att skaffa ett skatteidentifikationsnummer, lämna in din skattedeklaration korrekt och i tid och betala de skatter du är skyldig. Att lämna in din deklaration innebär att du **rapporterar** dina inkomster, avdrag och krediter för ett visst skatteår. Det är viktigt att hålla tidsfristerna för att undvika straffavgifter och ränta på obetalda skatter. Om du fullgör dina skattemässiga skyldigheter följer du skattelagstiftningen och undviker eventuella rättsliga problem.

Typer av skatter

Det finns olika typer av skatter som privatpersoner kan råka ut för.

Inkomstskatt är en skatt på de pengar du tjänar genom anställning eller andra källor. Den beräknas baserat på inkomstklasser, där olika skattesatser gäller för olika inkomstintervall.

Försäljningsskatt eller mervärdesskatt (moms) är en skatt som läggs till priset på varor och tjänster när du gör ett köp.

Fastighetsskatt baseras på värdet av den egendom du äger.

Socialförsäkringsavgifter dras av från din inkomst för att finansiera förmåner som sjukvård, pensioner och arbetslöshetsersättning.

Bolagsskatt betalas av företag på deras vinster.

HÅLL I MINNET

Avdrag och krediter kan hjälpa dig att minska din skatteskuld. Avdrag är utgifter eller kostnader som du kan dra av från din skattepliktiga inkomst och därmed sänka det skattepliktiga inkomstbeloppet. Exempel på avdrag är ränta på studielån, ränta på hypotekslån och vissa sjukvårdskostnader.

Skattekrediter, å andra sidan, minskar direkt det skattebelopp du är skyldig. Om du t.ex. har en skattekredit på 500 USD kommer det att minska din skatteskuld med 500 USD. Exempel på skattekrediter är krediter för att skaffa barn, studera vidare eller adoptera ett barn. Genom att förstå avdrag och krediter kan du dra nytta av potentiella skattebesparingar.

När du arbetar för en arbetsgivare får du ett lönebesked som visar hur mycket pengar du har tjänat och vilka avdrag du har gjort från din lön. Dessa avdrag inkluderar inkomstskatt, sociala avgifter och andra tillämpliga skatter. Arbetsgivaren håller inne dessa skatter från din lön och skickar dem till skattemyndigheten för din räkning. Det är viktigt att granska ditt lönebesked för att säkerställa att det är korrekt och förstå de olika avdrag som görs.

Att budgetera för dina skatteåtaganden är viktigt för att vara ekonomiskt förberedd. Avsätt en del av din inkomst för att täcka din skatteskuld. På så sätt blir du inte överraskad när det är dags att betala din skatt. Att budgetera för skatter säkerställer att du har de nödvändiga medlen tillgängliga och minimerar eventuella ekonomiska påfrestningar.

Korrekt bokföring är en förutsättning för korrekt skattehantering. Håll reda på dina inkomster, utgifter och relevanta skattedokument. Organisera kvitton, fakturor och kontoutdrag systematiskt. Bra bokföring bidrar inte bara till korrekt skatterapportering utan är också till hjälp vid revisioner.

Resurser för skattehjälp

1. Statliga webbplatser om skatter:
  - Tillhandahåller värdefulla resurser, inklusive skatteformulär, guider, vanliga frågor och kalkylatorer.
2. Onlineverktyg och guider:
  - Innehåller ofta skatteberäknare, uppskattare och steg-för-steg-guider som hjälper dig att korrekt förbereda och lämna in dina skatter.
3. Programvara för skatteförberedelser:
  - Program som guidar dig genom deklarationsprocessen, uppmanar dig att mata in relevant information och hjälper dig att maximera dina avdrag och krediter.
  - Populära skatteprogram inkluderar TurboTax, H&R Block och TaxAct. Välj ett som passar dina behov och din budget.
4. Skatteexperter:
  - Har expertis för att hantera komplicerade skattefrågor och säkerställa efterlevnad av skattelagstiftningen.
  - Ger personlig vägledning, hjälper dig att identifiera potentiella avdrag och hjälper till att förbereda och lämna in dina skattedeklarationer korrekt.
5. Skattekliniker i samhället:
  - Erbjuder skattekliniker eller volontärprogram där utbildade personer ger gratis eller billig skattehjälp till berättigade personer.
6. Skatteforum och gemenskaper online:
  - Ger dig en plattform för att ställa frågor, söka råd och lära dig av andras erfarenheter.
  - Att delta i dessa gemenskaper kan hjälpa dig att få insikter, hålla dig uppdaterad om skatteförändringar och hitta svar på specifika skatterelaterade frågor.

Kom ihåg att även om dessa resurser kan vara till hjälp är det viktigt att vara försiktig och kontrollera att informationen är korrekt och trovärdig.

TERMINOLOGI

BESKATTNING

OBLIGATORISKA BETALNINGAR AV PENGAR TILL REGERINGAR, SOM ANVÄNDER MEDLEN FÖR ATT TILLHANDAHÅLLA OFFENTLIGA VAROR OCH TJÄNSTER TILL FÖRMÅN FÖR SAMHÄLLET SOM HELHET.

SKATTEAVDRAG

ETT BELOPP (OFTA EN PERSONLIG KOSTNAD ELLER EN FÖRETAGSKOSTNAD) SOM MINSKAR DEN SKATTEPLIKTIGA INKOMSTEN.

SKATTEKREDIT

EN MINSKNING AV SKATTEBELOPPET BASERAT PÅ VISSA VILLKOR, TILL EXEMPEL INKOMSTNIVÅ, FAMILJESTATUS ELLER INVESTERING I VISSA TYPER AV TILLGÅNGAR.

TARIFF

EN SKATT PÅ PRODUKTER SOM IMPORTERAS FRÅN UTLANDET. DENNA SKATT KAN ÖKA KOSTNADERNA FÖR DESSA PRODUKTER, VILKET I SLUTÄNDAN KAN ÖVERFÖRAS TILL KONSUMENTERNA I FORM AV HÖGRE PRISER.

RÄNTE

DEN SUMMA PENGAR SOM EN LÅNGIVARE DEBITERAR EN LÅNTAGARE FÖR ANVÄNDNINGEN AV LÅNADE MEDEL

DETALJHANDEL

FÖRSÄLJNING AV VAROR ELLER PRODUKTER DIREKT TILL KONSUMENTER FÖR DERAS PERSONLIGA BRUK ELLER KONSUMTION.

OMSÄTTNINGSSKATTER

EN SKATT PÅ DETALJHANDELSPRODUKTER SOM BASERAS PÅ EN FASTSTÄLLD PROCENTANDEL AV DETALJHANDELSPRISET

SKATTETREATY

ETT AVTAL MELLAN TVÅ LÄNDER FÖR ATT UNDVIKA DUBBELBESKATTNING AV PERSONER ELLER FÖRETAG SOM ÄR VERKSAMMA I BÅDA LÄNDERNA.

Olika typer av pensioner

Det finns olika typer av pensioner som du kan stöta på, beroende på ditt lands pensionssystem och din anställningsstatus.

1. Arbetsplatspensioner:

- Detta är arbetsgivarsponsrade pensionsplaner som företag erbjuder sina anställda.
- Arbetsplatspensioner kan definieras som förmånsplaner (baserade på lön och tjänsteår) eller som avgiftsplaner (baserade på avgifter och investeringstillväxt).

2. Individuella pensionskonton (IRA):

- IRA är personliga pensionskonton som enskilda personer kan skapa på egen hand.
- De gör det möjligt för dig att göra inbetalningar och investera medel för pensionen, vilket ger skattefördelar beroende på vilken typ av IRA det gäller.

Fördelarna med att börja tidigt

The Power of Compound Interest:

Kraften i sammansatt ränta:

Ett av de viktigaste begreppen att förstå är ränta-på-ränta. Om du börjar betala in till din pension tidigt får dina pengar mer tid att växa genom ränta-på-ränta. Dina inbetalningar och investeringsavkastning genererar ytterligare intäkter som kan öka ditt pensionssparande avsevärt över tid.

Maximera arbetsgivarens bidrag:

Om du har en tjänstepension kan din arbetsgivare erbjuda sig att matcha en del av dina inbetalningar. Detta är i princip gratis pengar! Om du maximerar dina inbetalningar så att de motsvarar arbetsgivarens matchning kan du dra full nytta av denna förmån och öka ditt pensionssparande.

Bidrag Strategier

För att bygga upp din pension krävs regelbundna inbetalningar under hela din yrkesverksamma tid. Här är några strategier att tänka på:

- Utvärdera din ekonomiska situation och fastställ en avgiftsnivå som är i linje med dina långsiktiga pensionsmål.
- Sikta på att bidra med en procentandel av din inkomst som möjliggör en bekväm pension utan att offra dina nuvarande ekonomiska behov.
- Sätt upp automatiska inbetalningar till din pensionsplan eller IRA, vilket hjälper till att säkerställa ett konsekvent sparande och undanröjer frestelsen att spendera pengarna någon annanstans.
- Ta hänsyn till risktolerans, tidshorisont och diversifieringsfaktorer när du väljer din investeringsmix.
- Det är viktigt att se över sina pensionsinvesteringar och regelbundet justera dem vid behov. Håll dig informerad om marknadstrender och rådgör med en finansiell rådgivare vid behov.
- Uppskatta den inkomst du kommer att behöva under pensionen baserat på din önskade livsstil, sjukvårdskostnader och andra faktorer.
- Förutom pensioner bör du överväga andra pensionssparformer, t.ex. personligt sparande, individuella investeringar eller socialförsäkringsförmåner.

Socialförsäkringsförmåner:

- Det är viktigt att förstå hur ditt lands socialförsäkringssystem fungerar och vilka potentiella förmåner du kan vara berättigad till när du går i pension.
- Du kan lära dig mer om kriterierna för att få förmåner, vid vilken ålder du kan börja ansöka om dem och hur de räknas in i din totala pensionsinkomst.

Sjukförsäkring och sjukvårdskostnader:

- Kontrollera betydelsen av sjukförsäkring och potentiella sjukvårdskostnader under pensionen.
- Lär dig vilka alternativ som finns för att få sjukvårdsskydd, t.ex. arbetsgivarsponsrade planer, privata försäkringar eller statliga program, och hur de kan påverka pensionsekonomin.

VIKTIGA OMRÅDEN FÖR PENSIONERING

Skatteöverväganden:

- Lär dig strategier för att minimera skattekraven under pensionen, t.ex. genom att använda skatteförmånliga pensionskonton och förstå skattebehandlingen av olika typer av pensionsinkomster.

Långsiktiga finansiella mål:

- Upptäck hur viktigt det är att spara för andra milstolpar, som att köpa en bostad, bilda familj eller vidareutbilda sig, och hur dessa mål hänger ihop med pensionsplaneringen.

Planering av livsstil:

- Diskutera livsstilsmål som pensionär, t.ex. hobbyer, resor, volontärarbete eller att starta ett litet företag, och hur dessa mål hänger ihop med den ekonomiska planeringen.

AKTIVITETER MODUL 8

SKATTER OCH PENSIONER

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AKTIVITET 1: PENSIONEN ÄR VIKTIG!

Lärande Mål

- 1 Öka medvetenheten om pensions- och pensionsutmaningar
- 2 Sensibilisera ungdomar om vikten av pensionsplanering
- 3 Uppmuntra unga människor att tänka på sin ekonomiska framtid och börja planera för pensionen

Varaktighet

30 min - 1 timme

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material/Resurser

- »»» Pennor och post-it-lappar eller digitala verktyg som KAHOOT, Mentimeter
- »»» Whiteboard

Beskrivningar

- Be varje deltagare att skriva ner sin egen definition av pension på ett papper eller använd Mentimeter för att samla in svaren.
- Be varje deltagare att presentera och förklara sin förståelse av pension.
- Diskutera definitionerna och förklara principen för pensionering om det behövs.
- Fråga deltagarna om de någonsin har tänkt på sin pension.
- Bilda grupper om 5 personer och be dem skriva 10 anledningar till att tänka på pensionen i förväg.
- Be grupperna att sätta upp sina Post-it-lappar på whiteboarden och diskutera anledningarna.
- Be varje grupp att på post-it-lappar skriva 10 olika sätt att planera sin pension.
- Be grupperna att sätta upp sina Post-it-lappar på whiteboarden och diskutera de skäl som anges.

Frågor för genomgång

01

Hur föreställer du dig din pension?

02

Vilka är riskerna med att inte tänka på sin pension?

03

Hur skulle du planera din pension?

AKTIVITET 2: UTMANING OM MÅL FÖR PENSIONSSPARANDE

Inlärningsmål

- 1 Förstå hur de finansiella beslut som fattas idag påverkar den framtida pensionsinkomsten
- 2 Förstå hur man optimerar den framtida pensionsinkomsten.
Lär dig hur du använder resultaten från en pensionssimulator för att justera
- 3 strategin för pensionsplanering

Varaktighet

40 minuter

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material / Resurser

- »»» En dator
- »»» Papper och pennor kan behövas

Beskrivningar

- Presentera de olika scenarierna och be deltagarna att välja att arbeta med ett av scenarierna.
- Förklara att för denna aktivitet måste deltagarna använda en simulator och gå till NerdWallet Retirement Calculator-webbplatsen <https://www.nerdwallet.com/investing/retirement-calculator>
- Låt deltagarna läsa instruktionerna för simulatören och ge dem tid att bekanta sig med de olika funktionerna.
- Be deltagarna att mata in relevanta data från det valda scenariot i simulatören och klicka på beräkningsknappen.
- Ge deltagarna tid att svara på frågorna och jämför sedan deras svar med varandra.
- Upprepa processen med andra scenarier för att se de olika pensionsplaner som är möjliga baserat på olika situationer.
- Uppmuntra deltagarna att diskutera och dela med sig av sina idéer och insikter om resultaten.

Frågor för genomgång

01

Vad lärde du dig av
simuleringsaktiviteten?

02

Hur fick denna simuleringsaktivitet
dig att känna inför din egen
pensionsplanering och förberedelse?

CASE 1

Caroline

45 år gammal

Community Manager och tjänar 50 000 euro per år.

Hon planerar att gå i pension vid 67 års ålder och har ännu inte börjat pensionsspara.

CASE 2

Nathan

28 år gammal

Projektledare och tjänar 75 000 euro per år.

Han planerar att gå i pension vid 67 års ålder och har ännu inte börjat pensionsspara.

CASE 3

Sarah

22 år gammal

Lärare och tjänar 45 000 euro per år.

Hon planerar att gå i pension vid 67 års ålder och har inte börjat pensionsspara än.

1. Om de bestämmer sig för att avsätta 10 % av sin lön till pensionssparande.

- Hur mycket kommer de att behöva i pension?
- Hur mycket kommer de att ha vid 67 års ålder?
- Hur kort är de i hennes sparande?

2. Om de ökar sin sparkvot till:

- 15 %, hur kort kommer de att vara?
- 20%, hur kort kommer de att vara?
- Hur många procent måste de spara av sin nuvarande inkomst för att uppnå sitt rekommenderade pensionsmål?
- Vilka utmaningar kan de ställas inför när de försöker spara denna procentandel av sin inkomst?

AKTIVITET 3: SKATTER, SKATTER, SKATTER

Lärande Mål

- 1 Förstå de olika skatterna och hur de påverkar lön och sparande
- 2 Reflektera över sambandet mellan skatter och pension

Varaktighet

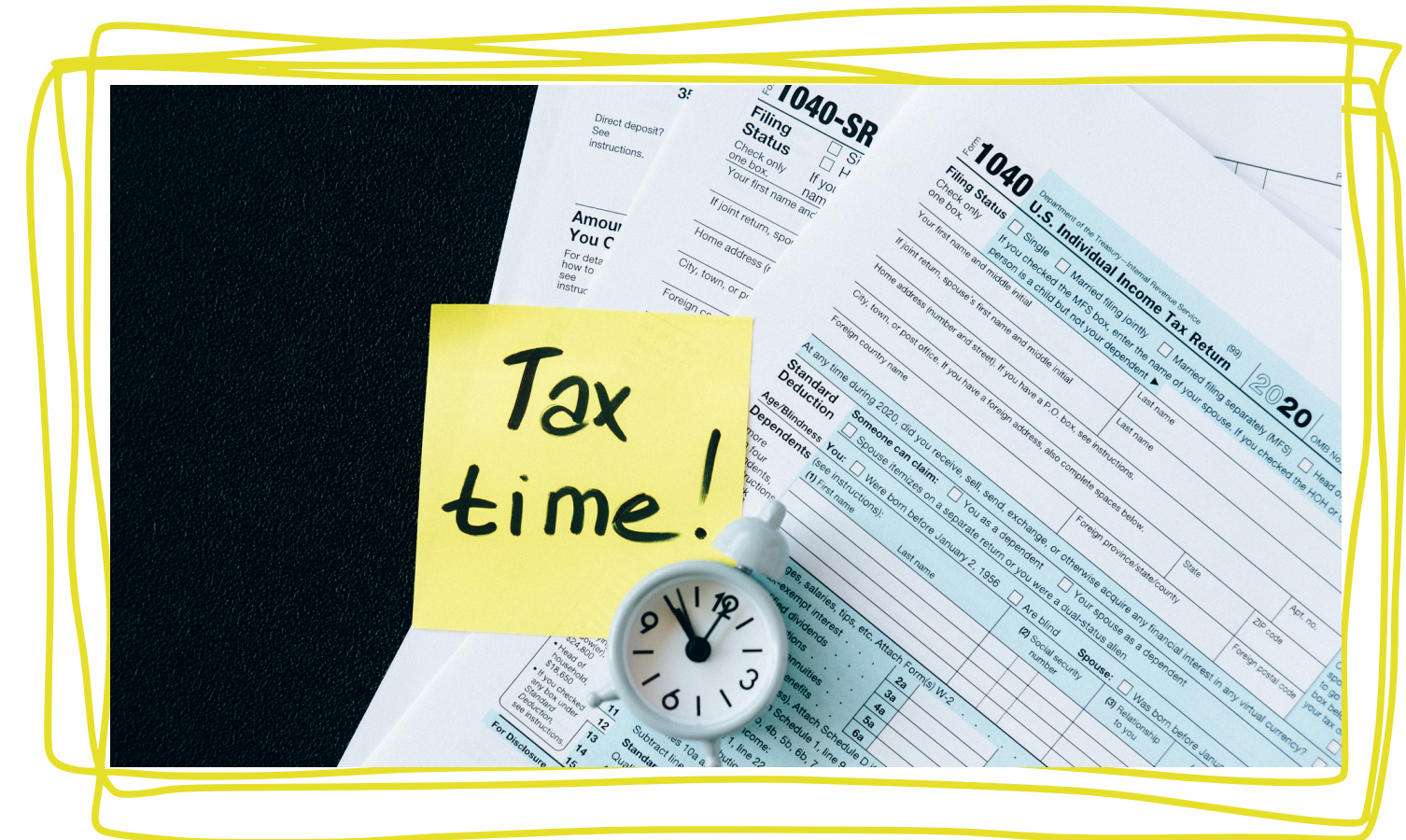
40 minuter

Nivå

- Nybörjare
- Medelsvår
- Avancerad

Material / Resurser

- »»» En serie kort med skatterelaterad vokabulär och motsvarande definitioner.

Beskrivningar

- Skriv ut korten med skattevokabulären före aktiviteten.
- Blanda korten med orden och deras definitioner.
- Dela ut korten slumpmässigt till deltagarna.
- Be deltagarna att hitta det ord som matchar definitionen på deras kort.
- Deltagarna ska röra sig runt i rummet för att hitta den person som har det kort som matchar deras definition.
- När de har hittat sin matchning ska deltagarna dela med sig av information om orden och definitionerna för att säkerställa att de har identifierat de matchande paren korrekt.
- Aktiviteten fortsätter tills alla deltagare har hittat sin matchning och har identifierat alla par korrekt.

Frågor för genomgång

01

Kände du till dessa skatter före aktiviteten?

02

I vilken utsträckning tror du att skatter kan påverka din pension?

03

Vilka av dessa skatter betalar du för närvarande?

**INKOMST
SKATT**

**FÖRSÄLJNING
SKATT**

**SKATT
AVDRAG**

TARIFF

**FASTIGHETER
SKATT**

**SKATT
KREDIT**

SKATTER

**SKATT
TREATY**

KRÄVDA BETALNINGAR AV PENGAR TILL REGERINGAR, SOM ANVÄNDER MEDLEN FÖR ATT TILLHANDAHÅLLA OFFENTLIGA VAROR OCH TJÄNSTER TILL GAGN FÖR SAMHÄLLET SOM HELHET.

ETT BELOPP (OFTA EN PERSONLIG ELLER AFFÄRSMÄSSIG KOSTNAD) SOM MINSKAR SKATTEPLIKTIGA INKOMSTER.

EN MINSKNING AV DEN SKATT SOM SKA BETALAS PÅ GRUND AV VISSA VILLKOR, SÅSOM INKOMSTNIVÅ, FAMILJESTATUS ELLER INVESTERINGAR I VISSA TYPER AV TILLGÅNGAR.

EN SKATT PÅ PRODUKTER SOM IMPORTERAS FRÅN UTLANDET. DENNA SKATT KAN ÖKA KOSTNADERNA FÖR DESSA PRODUKTER, VILKET I SLUTÄNDAN KAN ÖVERFÖRAS TILL KONSUMENTERNA SOM HÖGRE PRISER.

SKATTER PÅ EGENDOM, SÄRSKILT FASTIGHETER, MEN KAN OCKSÅ VARA PÅ BÅTAR, BILAR (OFTA BETALAS TILLSAMMANS MED LICENSAVGIFTER), FRITIDSFORDON OCH AFFÄRSINVENTERINGAR.

SKATTER PÅ INKOMST, BÅDE INTJÄNADE (LÖNER, LÖNER, DRICKS, PROVISIONER) OCH OFÖRTJÄNTA (RÄNTOR, UTDELNINGAR). INKLUDERAR INKOMSTSKATTER FÖR BÅDE PRIVATPERSONER OCH FÖRETAG ELLER FÖRETAG.

EN SKATT PÅ DETALJHANDELSPRODUKTER BASERAD PÅ EN BESTÄMD PROCENTANDEL AV DETALJHANDELSPRISET

ETT AVTAL MELLAN TVÅ LÄNDER FÖR ATT UNDVIKA DUBBELBESKATTNING AV INDIVIDER ELLER FÖRETAG SOM ÄR VERKSAMMA I BÅDA LÄNDERNA.

AKTIVITET 4: TILLBAKA DIN PENSION

Lärandemål

- 1 Uppmuntra unga människor att tänka på sina pensionsmål.
- 2 Ingjuta en känsla av ansvar och bemyndigande hos unga människor att ta kontroll över sin pensionsplan.

Varaktighet

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Tidningar, sax och lim

»»» Papper och pennor

Beskrivningar

- Runda bordet och be varje deltagare att dela med sig av sin vision för sina egna pensionsmål och planer med hjälp av förberedda frågor som följande.
- Vilken ålder vill du gå i pension?
- Hur länge räknar du med att leva efter pensioneringen?
- Vilken typ av livsstil vill du ha under din pension?
- Hur mycket pengar behöver du för att behålla den livsstilen?

- Be deltagarna att skapa en visuell representation av sina pensionsmål i form av ett collage.

- Be varje deltagare att presentera sitt collage och förklara sina pensionsmål.

- Ordna de olika collagen och be deltagarna ta reda på vem som äger respektive collage utifrån vad som sades under bordssamtalet.

Debriefingsfrågor

01

Vilka var några vanliga teman eller mål som dök upp bland collagen som skapats av deltagarna?

02

Vilka resurser eller stöd behöver du för att hjälpa dig uppnå dina pensionsmål?

AKTIVITET 5: SÄKRA DIN PENSION MOT INFLATION

Lärandemål

- 1 Ha en överblick över begreppet inflation och dess inverkan på pensionsplaneringen.
- 2 Öka medvetenheten om vikten av att ta hänsyn till inflationen när du planerar för pensionering.
- 3 Identifiera de risker och utmaningar som inflationen kan innebära för pensionsmålen.

Varaktighet

Nivå

- Nybörjare
- Medel
- Avancerad

Material/Resurser

»»» Dator och projektor

»»» Papper och pennor

Beskrivningar

- Be deltagarna att titta på videon "Hur inflation påverkar din pensionsplan".
- Bilda grupper om 5 personer och diskutera följande frågor med varje grupp:
  - Vad är inflation och hur påverkar det pensionsplaneringen?
  - Vilka är några sätt att skydda pensionssparande från effekterna av inflation?
  - Hur kan du anpassa din pensionsplan för att ta hänsyn till inflationen?
- Efter diskussionen, samlas gruppen igen och be alla dela med sig av sina tankar.
- Be deltagarna att reflektera över vad de lärt sig om inflationens inverkan på pensionsplaneringen och be dem skriva ner en åtgärd som skulle motverka inflationens negativa effekter på pensionen.

Debriefingsfrågor

01

Varför är det viktigt att ta hänsyn till inflationen när man planerar för pensionering?

02

Vilka andra faktorer kan påverka pensionsplaneringen?

FLY: Finansiell kunskap för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

OM DU VILL VETA MER OM FLY PROJEKT:

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

www.financialliteracyfly.eu

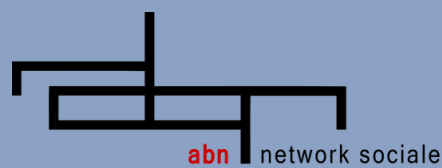

FLY: Finansiell kunskap för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

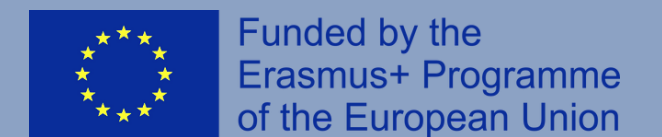

FLY PLAYBOOK

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

MODUL 9

FLY-VERKTYG FÖR FINANSIELL LÄSKUNNIGHET

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- Inledning
- Kontext och bakgrund
- FLY-verktyg:
  - FLY-forskningsrapporter från 5 länder
  - FLY tankekartor
  - FLY Tankekort
  - FLY Playbook & Plattform

Innehåll

"I SAMMA ÖGONBLICK SOM DU TVIVLAR PÅ ATT
DU KAN FLYGA, UPPHÖR DU FÖR ALLTID ATT
KUNNA GÖRA DET"

J. M. BARRIE, PETER PAN

Financial Literacy for Youth

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Inledning

Projektet har utvecklat verktyg som kan vara till hjälp:

UNGA MÄNNISKOR

att navigera genom tillgängliga resurser för att få veta mer om hur de hanterar sin ekonomi

&

ORGANISATIONER

i hela Europa som är intresserade av att kopiera FLY-erfarenheterna och utbilda ungdomsledare eller arbeta direkt med ungdomar

FLY-projektet är i drift i 5 EU-länder:

- Italien
- Spanien
- Rumänien
- Grekland
- Sverige

Allt FLY-material och alla resurser finns tillgängliga på engelska och de fem projektspråken

Sammanhang och Bakgrund

FLY-projektet har utvecklat olika uppsättningar verktyg som riktar sig till olika målgrupper. I de följande bilderna kommer vi att titta på dem uppdelade efter den målgrupp som kan använda dem på bästa sätt.

I synnerhet följande

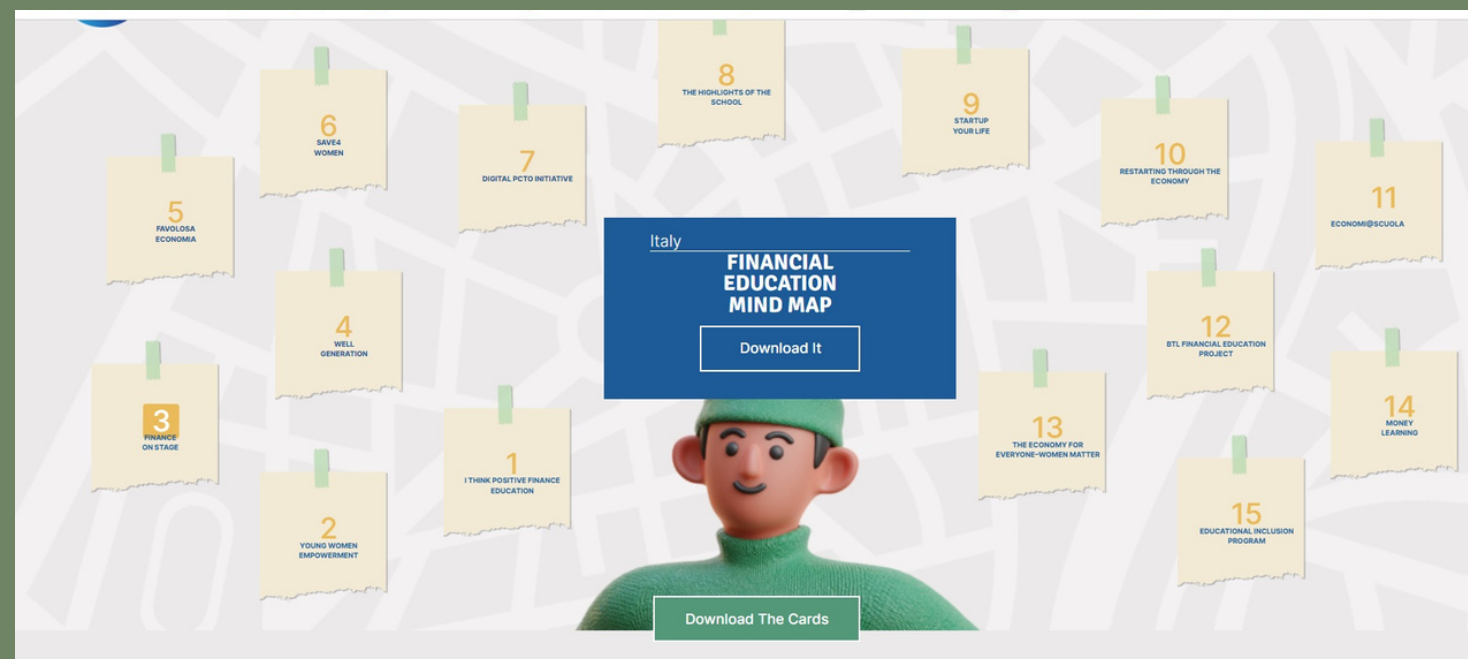
- Verktyg för ungdomsarbetare och ungdomar:
  - **FLY tankekartor**
  - **FLY tankekort**
- Verktyg för organisationer i hela Europa som vill kopiera FLY-erfarenheterna i sina lokala sammanhang:
  - **Forskningsrapport om GenZ:s ekonomiska hälsa**

VERKTYG FÖR FLYGNING

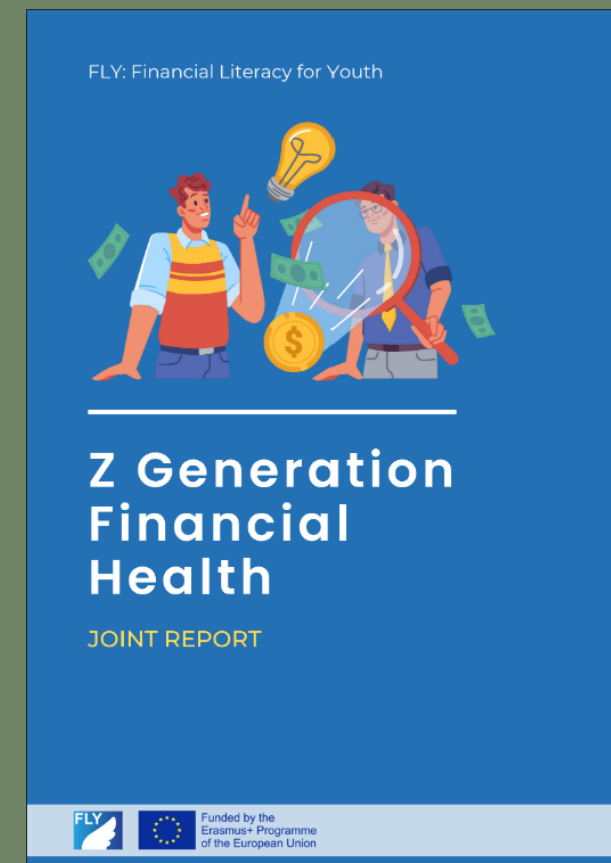
FLY MIND KART

Mind maps pointing to existing materials and resources on financial literacy in the 5 FLY partner countries.

FLY MIND KART

Kort för varje befintlig resurs som FLY-projektpartnererna undersökte och kortlistade som resurser för god praxis.

GEN Z-RAPPORT

Denna rapport visar det finansiella kunskapsgapet hos generation Z i de 5 FLY-partnerländerna

FLYGVERKTYG FÖRKLARADE

FLY MIND KART

Våra tankekartor om finansiell kompetens visar hur man hittar tillgängligt material och resurser om finansiell kompetens i de fem partnerländerna i FLY-projektet:

- Italien
- Spanien
- Rumänien
- Grekland
- Sverige

Kartorna finns på engelska och på det nationella språket i det aktuella landet. De finns alla tillgängliga på FLY:s webbplats

ITALY

ROMANIA

GREEK

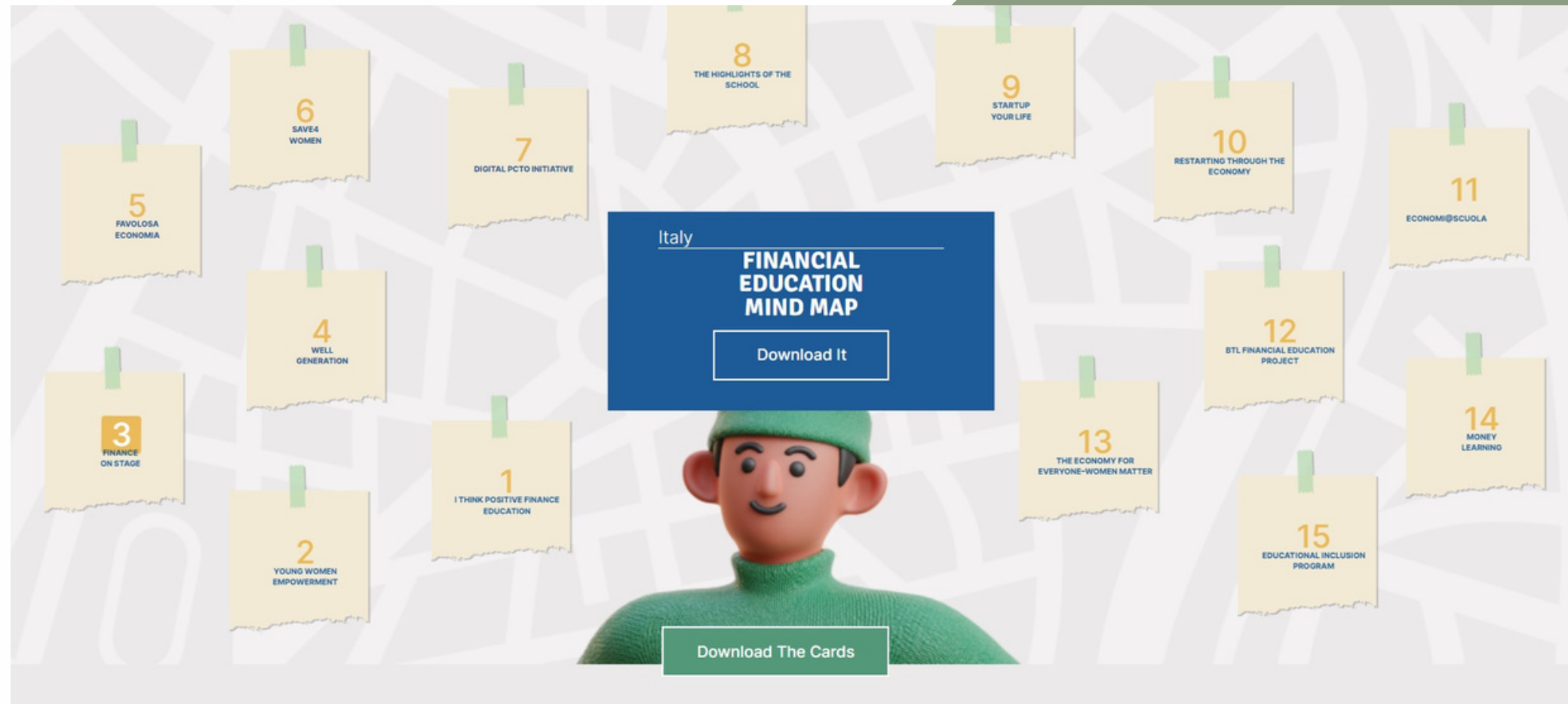
SPAIN

SWEDEN

READ OUR GENERATION Z FINANCIAL HEALTH REPORT

FLY MIND KORT

Våra mind cards om finansiell kompetens hjälper till att ta reda på de bästa **resurserna för finansiell kompetens** som finns i de fem FLY-länderna och som valts ut av partnerorganisationerna. De sträcker sig från fullständiga traditionella utbildningskurser till små utbildningspiller, som korta podcasts och de är tillgängliga online.

Varje FLY-kort innehåller en QR-kod som leder användaren direkt till resursen.

De finns på engelska och på det nationella språket i det berörda landet och de finns alla tillgängliga på **FLY-webbplatsen**

FLY GEN Z RAPPORT

Rapporten "Generation Z Financial Health" handlar om att förstå hur unga människor hanterar (eller inte hanterar!) sin ekonomi och deras kunskaper inom området finansiell utbildning. Den tittar på vilka utmaningar de står inför inom detta område och hur de kan lära sig mer om det.

Rapporten kan vara intressant för alla organisationer som arbetar med att stödja unga människor i deras utbildning.

FLY vill göra finansiella begrepp lättare att förstå och ge massor av användbar information och tips.

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-0000286944

OM DU VILL VETA MER OM PROJEKTET FLY:

Följ FLY-projektet på Facebook på: www.facebook.com/fly.financial.literacy

Följ FLY-projektet på Instagram på: www.instagram.com/fly_financial_literacy

www.financialliteracyfly.eu

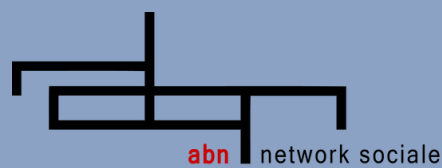

FLY: Finansiell kompetens för ungdomar
2021-1-IT03-KA220-YOU-000028694

PLAYBOOK OM FLY

Europeiska kommissionens stöd till produktionen av denna publikation innebär inte ett godkännande av innehållet, som endast återspeglar författarnas åsikter, och kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som kan komma att göras av informationen i den.

MONOMYTHS
– Joyful learning experiences –

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union